

P. JINDŘICHA BALDE S. J.

KŘESŤANSKÉ PRAVDY

Přeložil

PROF. JOSEF VAJS

V PRAZE 1931

NIHIL OBSTAT.

Can. Dr. Josef Čihák,

censor ex officio.

IMPRIMATUR.

Pragae, die 17. Octobris 1931.

No. 13396.

Prael. Dr. Mauritius Pícha,

Vicarius Capitularis.

P. Jindřich Balde S. J., spisovatel dílka Nieuwe christelijcke waerheden (Veritates christianae), narodil se v Yprech (Ypern) 4. června 1619. V jedenadvacátém roce vstoupil do Tovaryšstva, v němž zastával rozličné úřady; zejména byl činným ve výchově noviců a v kongregacích mládeže. Zemřel tamtéž 10. dubna 1690.

Vynikající tento ascetický spis, který tuto v překladu podávám, vyšel po prvé v Bruselu 1673, byl záhy přeložen do latiny, francouzštiny, němčiny i jiných jazyků, a dočkal se mnoha vydání. To svědčí o jeho výbornosti. Já ze své zkušenosti k jeho doporučení připojuji jen tolik, že od dvacíti a více let, kdy mi přišla tato knížka do rukou, často jsem se k ní vracel, ježto mi byla vůdcem, útěchou a posilou v duchovním životě.

Stran četby této knížky připomínám s jejím francouzským překladatelem P. H. Vanderspeeten S. J. slova sv. Anselma z úvodu k jeho Rozjímáním: »Tuto knihu máš čísti ne v návalu a ruchu denního zaměstnání, nýbrž v tichosti, v samotě, ne zběžně, ale pomalu, se zralým uvažováním. Není potřebí, abys četl vždycky celou kapitolu, můžeš přestati,

*kde tě milost boží a zvláštní vnuknutí k tomu pobádá, abys uvážil a zažil to, o čem jsi četl. Také není zapotřebí, abys začínal vždycky s začátkem kapitoly; čti co chceš, jen když z toho čerpáš užitek pro duši. To má být jediným cílem.**

V Praze 13. října 1931.

Překladatel.

JAKOU CENU MÁ ČAS.

Ničím lépe nezaženeš dlouhou chvíli, leč užíváš-li dobře času. Ztrávíš-li užitečně den, praví zbožný spisovatel knihy *„Následování Krista“*, budeš z toho mít vždycky večer radost.

Člověk si nemůže dosti vážit času, který podle slov sv. Martina z Bragy často hojí, co rozum vyhojit nemůže. A přece si lidé celkem málo váží času; proto říkal již pohanský mudrc Seneka: *„Kde najdu člověka, který by si uměl aspoň trochu času vážit?“*

Od rána do večera slýcháme, jak lidé říkají: Kde je nějaká zábava? kam půjdeme, co budeme dělat, abychom zabili čas! Jistě že takoví lidé nevědí, že věčnost sama nedostačuje, abychom Bohu dostatečně poděkovali za dobrodiní, které nám v krátkém čase prokázal.

Kdo by se mohl chladně dívat na to, jak jeho syn na břehu potoka hází zlatníky přes vodu jako nějakým kamením? A co kdyby takový synáček přes všechno napomínání si nedal říci a svou rozpustilou hru omlouval slovy, že se chce bavit a zahnat dlouhou chvíli? Rozumný otec by sáhl k spasitelnému potrestání.

Daleko více měl bys být nespokojen sám sebou ty. Co je zlato a stříbro proti času? nejkratší doba ti může získat věčnost, kterou nekoupíš ani

za všechno zlato na celém světě. A přece, jako by to byl jen nějaký výmysl, slýcháme, že lidé žertovně a se smíchem říkají: Chci se bavit a vese-
lit, chci ten čas nějak zabít! Uznejme s pohanem Senekou s živým politováním, že si na světě lidé tak hanebně zahrávají s tak cennou věcí, jako je čas.

Ztráta času je největší ztráta, protože jedině čas, který jsi ztratil, nemůžeš ničím více získat.

Bolest, kterou nejvíce pocítují zavržení, je, že ztratili čas užitečný k spáse. Strašná muka odsouzených záleží v tom, že si vzpomínají na ne-
sčetné příležitosti, které měli ke spasení, ale že měli mysl obrácenou jen k tomu, jak by jich zne-
užili, snad si z toho i žerty tropili, a že se ani je-
den z těch okamžiků, tak bláhově promařených,
více nevrátí. Kdyby se mohli nadát jediného tako-
vého příznivého okamžiku, peklo by přestalo býti
pro ně peklem, vše by byli hotovi vykonat i vy-
trpět, jen kdyby se jim ještě dostalo tak příznivé
chvilky.

A my ztrácíme hodiny, nesčetné měsíce a léta!
Jak strašně pocítíme tuto ztrátu v hodině smrti;
jaká by to byla pro nás muka na věčnosti, kdyby
pro nás nebylo žádného času více?

V jediném okamžiku můžeme získat nebe a
zjednat si právo míti Boha za svůj podíl po celou
věčnost. Ale za celou věčnost nelze získat ani
jednoho okamžiku z toho času, který jsme v ži-
votě promarnili a ztratili.

Král Ludvík XI. vynakládal všechno, jen aby si prodloužil život; nabízel svému lékaři denně 500 dolarů, ale čas nelze koupit za žádnou cenu. Skončíme slovy sv. Bernarda: »Tempus tantum valet, quantum Deus; quippe in tempore bene consumpto comparatur Deus.« Čas je neocenitelný; má takovou cenu jako Bůh sám, neboť Bůh sám je vhodná odplata za čas, jehož jsme dobře užili. Kdo ztrácí třeba jediný okamžik, dává v sázku svou věčnost — Boha samého.

KAPITOLA II.

JAK JSOU POŠETILÍ, KDO ZTRÁCEJÍ ČAS.

Dejme tomu, že by ti nějaký laskavý věřitel, jemuž si zavázán velkým dluhem, nabídl: »Ponechám ti za tvůj majetek všechny stromy svého lesa, které ty zítra smluveným znamením poznamenáš.« Zůstal bys dlouho ležet, nebo by ses dokonce povaloval na lůžku do poledních hodin? Myslím, že bys časně ráno byl v lese a na místě zůstal do pozdního večera, snad bys i s jídlem a pitím otálel, jen abys ani jediné chvilky tohoto drahocenného času neztratil. A co kdyby onen laskavý věřitel prohlásil, že ukážeš-li se v této práci lenivým, nejenže nesmíš spoléhat na jeho laskavost, ale že zaplatíš svůj dluh do posledního haléře, nebo že tě čeká doživotní kruté vězení? Nevynasnažil by ses ze všech sil?

Nebo kdyby ses ocitl v domě plném drahocenných věcí a pokladů, a bylo-li by ti dovoleno vzít si z nich, co za čtvrt hodinky nasbíráš, abys obohatil sebe a svou rodinu, promarnil bys tuto chvíli zábavou a žerty? Jistě ne. Spíše bys hleděl užítí jí co nejlépe, abys ušel chudobě, která tě svírá a tísní.

Co je náš věk proti věčnosti? Není dnem ba ani hodinou. A tento krátký čas nám byl od Boha dán, abychom se v něm obohatili nebeskými dary a dobrými věcmi, abychom zlé náklonnosti a zvyky odložili, ctnosti si osvojili a za četné chyby a hříchy aspoň nějaké pokání a dostiučinění vykonali.

Ano, takový jest ten krátký a drahocenný čas, který promarňuješ na tisícere maličkosti, nedůstojné zábavy, na získání zboží, z něhož ani nejlepší na lidský věk nepotrvá, nebo všelijaká nebezpečnoství věčné záhuby sebou přivodí. Uváděj si jak chceš pádné světské důvody na ospravedlnění svého jednání, při klidné úvaze budeš přec jen platit za zaslepence.

Či bys nepovažoval za pošetilce člověka, který vynaložil tisíce, aby z rudy dobyl za několik grošů zlata? Co si máš tedy mysliti sám o sobě, když promarňuješ tolik času, neřku na věci zbytečné, ale docela škodlivé. Přijde den, kdy ti bude tvé bláhovosti líto, a budeš si přát a žádat z celého srdce, ale marně, těch chvil, o které jsi tak bláhově přišel.

Vypravuje se, že jakýsi důstojník na dvoře Karla V. snažně prosil na smrtelném loži císaře, aby mu za věrné a obtížné služby prodloužil život aspoň o 2 nebo 3 dni. Ovšem, že ani císař sám po té stránce neměl více moci než všichni ostatní lidé ani pro sebe, tím méně pro jiné.

•Transeunt dies salutis,• dí sv. Bernard, •et nemo recogitat!• Mizejí dni našeho spasení a nikdo vážně o tom nepřemýšlí. Ztratil-li minulý čas beze všeho užitku, hleď aspoň užívatí budoucího tak, aby tě nepřekvapila smrt a nebyla ti přechodem do věčnosti, v které svatí prožívají nesmírné blaženosti a štěstí, zavržení však bez konce muka snášeti budou.

KAPITOLA III.

ČAS JE KRÁTKÝ, VŠECKO POMÍJÍ.

Všecko pomíjející máš považovat za krátké. I to nejtrvalejší, co jsi vykonal, po stu letech zajde, jako by to byla práce několika dní. Dlouhá léta, ztrávená v přísnosti a umrtvování, zdají se ničím usrovnání s věčností. Kdo se tedy může omlouvat a ospravedlnit, nevynakládá-li za celý svůj život vše, aby si zasloužil šťastnou věčnost? Představ si a uveď si na mysl všecko, co by mohlo potěšit tvé srdce v tomto životě, přijde den, kdy řekneš: všecko pominulo a nevrátí se více.

Co zbylo dnes po moci a slávě Alexandra Velikého, co z pokladů a bohatství Kroesových, co

z rozpustilých zábav Sardanapalových, co z výmluvnosti Demostenovy, co ze svůdné a oslňující krásy Heleniny? Lidé se jim obdivovali za jejich živobytí, a ještě nyní se o nich vyprávějí věci podivuhodné, ale od onoho okamžiku, kdy odešli se světa, tedy od tisíců let jsou na věčnosti, jaká jim byla usouzena, a ten bude osud jejich bez konce.

Tobě ještě ona chvíle nenadešla, ale přijde brzy. Dejž Bůh, aby nebyla tobě tak osudnou jako oněm! Před sto lety jsi tu nebyl, po stu letech zase tě tu nebude. Čas tvého spasení uplyne, tvé tělo bude pokrmem červů a tvoje duše uslyší rozsudek na strašné soudní stoličce živého Boha. To je pravda.

Je možné, aby tato pravda neodtrhla tvé srdce od pomíjejících statků a klamných rozkoší tohoto světa, které nutně brzy opustíš, třebaš bys na nich sebe více lpěl? Bohužel, zdání nás klame; nic z toho, co nám svět může dát, není opravdu něco velikého. Dej někomu všechno, po čem srdce jeho touží, od té chvíle, kdy může o to přijít, přestává být šťastným.

Tato myšlenka působí jako dávka jedu, která se usazuje na všem, co nám zde na světě je příjemným, a připravuje nás o všechnu příjemnost v okamžiku, kdy se nám zdálo, že se z ní budeme moci těšit. Jak dlouho potrvá tento majetek, tato rozkoš, toto štěstí, tato čest, tato přízeň?

Tato myšlenka zplodila nesčetné světce, ježto jim odhalila, mnohdy v květu jejich věku, marnost světského lesku. »Právě tehdy,« dí Seneka, »když

se na nás vše usmívá, vtírá se otázka: Jak dlouho to potrvá?«

Často mívá největší hoře a zármutek příčinu nebo kořen v největších statcích pozemských. Tato hoře trápí a cítíme je právě tehdy, když nás světské statky opouštějí. Není tedy rozumnější opustit je nyní čestně, nežli přijít o ně jednou s bolestí?

Kdyby byly statky a rozkoše s nimi spojené sebevětší, bylo by přec známkou bláhovosti, nechtít se jich vzdát a jich postrádat na krátký čas života, je-li s nimi spojeno zřejmé nebezpečí, že skrze ně a pro ně budeme věčně nešťastnými. »*Angustus est animus, quem terrena delectant,*« praví Seneka; přílišná přilnulost k pozemským statkům a radostem je známkou malého ducha.

»Vše, na co svou naději nyní skládáš a v co doufáš,« praví Guiges, generál Kartusiánů, »jednoho dne zajde, a sice dříve, rychleji nežli myslíš. Co bude potom s tebou? Proto skládej svou naději na to, co můžeš podržet bez strachu, že o to přijdeš.« Uvaž tyto skutečné a významné pravdy důkladně a nikdy nezapomínej, že večer již zahrnul zármutkem leckoho z těch, kteří byli ráno plni radosti.

KAPITOLA IV.

JAK LZE ZTRACENÝ ČAS NAHRADIT?

Doba tvého života je ti dána, ne abys shromažďoval bohatství, aby ses honil po počtách a žil

v radovánkách; je ti darována jen k tomu, abys o své spáse pracoval: tedy všechnen čas, který ztrávíš v něčem jiném, je ztracen.

Podle toho jsou lidé, věkem staří, kteří však velmi krátce doopravdy byli živi. Tobě samému je snad víc než čtyřicet, padesát nebo dokonce šedesát let a ještě jsi ani jeden rok doopravdy nežil, protože jsi ani jediný rok v službě boží neztrávil, jak bylo tvou povinností. Žiješ na oko, ale je to jen zdání, nepřinášíš žádné ovoce pro život věčný.

V tomto smyslu odpověděl starý sedmdesátiletý františkán na otázku, kolik let je v řádě: „Pochybuji velice, žil-li jsem vůbec.“

V den soudný budeme tázáni ne jak dlouho, ale zdali jsme dobře žili — *non quamdiu sed quam bene*.

Všecka léta ztrávená v nemilosti boží jsou léta ztracená; s těmi nemůžeš počítat, leda k potrestání sebe. Avšak proto nesmíš se oddávati zoufalství; třebaš že nelze ztracený čas nazpět přivolat, lze jej aspoň nějak nahradit. Vynasnaž se krotit rázně zlé náruživosti, přemáhat a vykořeňovat se vši rozhodností zlé návyky. „*Sanabilibus aegrotamus malis*,“ dí mudřec Seneka; vady, kterými trpíme, nejsou nezhojitelné.

Milostí, které nám Bůh propůjčuje, můžeme a máme dobře užívat; k tomu, aby se někdo z velikého hříšníka stal velikým svatým, je potřebí jedině našeho *spolupůsobení*.

Sv. Pavel v listě k Efeským napomíná: *• Viztež tedy, bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří (kteří promarnují i zbytek života), ale jako moudří, vykupující čas. •* Sv. Augustin, vykládaje ta slova, radí: neobracejte čas na neužitečné pozemské starosti a záležitosti, ale užívejte ho jedině k tomu, abyste si zabezpečili své spasení.

Těto rady uposlechl a řídil se jí jako pravidlem v životě (podle dějepisce Strady) kterýsi důstojník ve vojště Karla V. Požádal totiž císaře, aby jej propustil ze služby, udávaje za důvod, že mezi pozemskými starostmi a smrtí je potřebí nějakého oddechu; chtěl tím říci, že potřebuje času, aby se připravil na smrt. To prý tak hluboce dojalo císaře, že nejen řečenému důstojníkovi vyhověl, jak si žádal, ale i sám následoval jeho příkladu. Složil brzy potom císařskou důstojnost, vzdal se říše ve prospěch svého syna a vyhledal si klidné zатиší u sv. Justa, kde se připravoval na smrt.

Nemůžeš také ty následovat těchto velikých mužů? Jistě můžeš poslechnout aspoň slova sv. Petra Chrysologa: *• Darujme Bohu aspoň zbytek života, který jsme cele vynaložili na starosti pozemské; tolik let jsme obětovali tomu, co smyslům lahodí, věnujme aspoň několik let na spasení duše své. •*

Řekni tedy zcela rozhodně s žalmistou: *• Řekl jsem, nyní jsem začal: toť jest proměna pravice Nejvyššího •* (Žalm 76, 11). Tento rok chci

opravdu křesťansky být živ, když jsem již snad třicet, čtyřicet a více let obětoval svému pohodlí, zábavám a všemu možnému. To je to nejmenší, co mohu ještě vykonat, užívati dobře času, který mi zbývá, abych se Bohu líbil a zajistil své spasení. Ať zahyne všechno, jen když se spasím; tato starost mi leží jedině na srdci. Dovol, Bože, abych ti přinesl v oběť zbytek svého života, kterého jsem dosud špatně užíval. Doufám pevně v tvé milosrdenství, že nepohrdneš srdcem zkroušeným a pokorným. •Přijmi tedy,• tak rci se svatým Leonardem (Sermo XX in Cantica), •zbytek mých let; za léta, která jsem promarnil, protože jsem špatně živ byl, srdcem kajícím a pokorným milostivě neopovrhuj.• •Sume, Domine, obsecro, residuum annorum meorum; pro his vero, quos vivendo perdidisti, quia perdidisti vixi, cor contritum et humiliatum non despicias.•

Takové a podobné myšlenky má v sobě probouzet a oživovat duše, která chce opravdu nahradit ztracený čas. Musí se zcela dát na to, aby potlačila a vykořenila zlé návyky, přijímala z ruky boží všechna utrpení a hleděla si ctnostného života.

KAPITOLA V.

SMRT JE OHLAS ŽIVOTA.

Není zajisté člověka, který by si nepřál šťastně umřít, protože všechno naše štěstí závisí na dobré

smrti. Ale je jen velmi málo těch, kdož chtějí dobře žít, protože dobrý život se přičí našim přirozeným náklonnostem a tak přináší sebou mnohé obtíže a námahy.

A přece je jisté, že by bylo bláhovostí slibovat si vítězství bez boje! Jen zázrak by mohl něco takového způsobit.

Klamal by se sám, kdo by si sliboval šťastnou smrt při hříšném životě. Šťastná smrt je obyčejně korunou ctnostného života, tak jako smrt zlá obyčejně následuje po životě nehodném.

Tuto pravdu, která zasluhuje úvahy, ale o níž málo bývá uvažováno, zdůraznil Apoštol národů v listě ke Galatům slovy: „Nemylte se: Bůh nebývá posmíván. Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Nebo kdo rozsívá v těle svém, z těla i žíti bude porušení: ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný“ (Gal. VI, 7—8).

Můžeš tedy očekávati žeň odpovídající setbě. Zaseval-li jsi plevel, nemůžeš očekávat pšenici, ale zase jen plevel. Byl-li jsi živ nehodně, je se ti obávat zlé smrti. Hříšný život a život věčný nesnášejí se spolu. Aby se snesly, anebo aby jeden následoval po druhém, je potřebí, aby Spasitel učinil zázrak jako s kajícím lotrem v poslední chvíli svého života. Ten ovšem si zasloužil, že uslyšel z úst ukřižovaného Spasitele potěšitelná slova: „Dnes budeš se mnou v ráji“ (Luk. XXIII, 43).

Tento zázrak je však cosi mimořádného a ojedinelého. Je tu čisté působení neomezené moci boží a mimořádného milosrdenství božího. Při těchto slovech Písma sv. měl bys pamatovat na to, co praví sv. Augustin, že se totiž v Písmě o nikom jiném nečiní zmínka, kdo by po hříšném životě šťastně skončil, jediné o tomto kajícím lotru. »O jednom se čte, praví týž světec, abychom byli uchováni před zoufalstvím; čte se však také jen o jediném, abys neměl žádné příčiny k opovážlivému spoléhání na milosrdenství boží.«

Můžeš s tímto zázrakem právě tak málo počítat, jako málo můžeš doufat, že bys z ohně bez úrazu vyšel, jako židovští mládenci z peci babilonské, nebo že bys mohl po vodách chodit jako sv. Petr.

Bůh v obyčejném řádu své prozřetelnosti nejen neruší, ale zachovává přírodní zákony a ohlíží se na ně; jako dává ohni, aby pálil, přitažlivosti, aby vše táhla ke středu země, tak také podle obyčejného běhu věcí ti, kdo vedli život nespořádaný, končívají smrtí tomu podobnou. Stane-li se výjimkou něco opačného, pak je v tom zázrak všemohoucnosti boží, která přispěla tomu nebo onomu, na kterou však nemá nikdo práva. Bůh tak někdy jedná z příčin nám neznámých; stává se to však zřídka, takže by bylo bláhovostí na to spoléhat.

Bylo by pokoušením Boha, kdyby se chtěl

někdo domnívat, že skončí šťastnou smrtí i když hříšně žije, ježto podle obyčejného řádu Prozřetelnosti špatný život brává konec velmi zlý.

Buď tedy živ tak, jak si přeješ, abys umřel, a často si se sv. Augustinem opakuj: *»Inter brachia Salvatoris mei et vivere volo et mori cupio«* — V objetí Spasitelově chci žít a přeji si umřít.

KAPITOLA VI.

CO JE LEPŠÍ: ČASNÁ SMRT NEBO DLOUHÝ ŽIVOT?

Nesčíslný počet je těch, kdož si přejí dlouho žít, ale stěží najdeš někoho, kdo vážně na to pomýšlí, aby dobře žil.

Co prospívá dlouhý život, nežijeme-li spravedlivě, nebo kdyby náš život byl nepřetržitým řetězem hříchů?

Časná smrt, umřít záhy, zdá se, že zasluhuje přednost před dlouhým životem jak u spravedlivých, aby tím spíše a dříve k patření na Boha přišli, tak u hříšných, aby si ještě nerozmnožovali trest tím, že setrvávají v hříchu.

»Gravius est ad peccatum vivere, quam in peccato mori« dí sv. Ambrož (De bono mortis, kap. II); je škodlivější, žije-li člověk po hříchu spáchaném dál a hřešit-li nepřestává, nežli když jej smrt ve hříchu překvapí.

Nelze ovšem zapřít, že dobří za delšího života

mohou část svých trestů odkáti, ale mohou si také nové utržit. A i když při delším životě rostou v milosti boží a žijí ke cti a slávě boží, není jisté, že oslavují Boha svými dobrými skutky více, nežli jej svými všedními hříchy urážejí a tak sobě škodí.

Proto napomíná sv. Jan Zlatouústý: „Dejme průchod radosti, když vidíme, že dobrý člověk (časně) umírá, neboť bude požívat ovoce svých prací!“

Nikdo nemůže rozumně nic proti této pravdě namítat, že je prospěšné dobře žít, ale že je mnohem prospěšnější dobře umřít; neboť šťastná smrt zabezpečuje nám spasení, jehož dobrý život o sobě zabezpečit nemůže.

I kdyby byl člověk sebe spravedlivější, nemá jistotu, že takovým zůstane a že setrvá do konce; neboť kdo ví o všech nebezpečných okolnostech a příhodách, které mohou strhnout i člověka v dobrém utvrzeného a neochvějného? Kdo zná všechny osoby, s nimiž člověk může přijít do styku? Kdo může předvídat všechny okolnosti času neb místa, které nás mohou snadno přivést ku pádu?

Pokud je loď na moři, je příčina k obavě, že může zahynout; ve chvíli se mohou zdvihnout zuřící vlny a nejednou zničila bouře loď na témž místě, kde předtím za ticha mohla ještě spustit kotvy.

Lidský život není než cestování po bouřlivém

moři, plném skalisk, je pobytem v labyrintě, v němž člověk tisícovým způsobem může snadno zabloudit. I mnohé bohabojné osoby, které se na oko ničeho nemusily bát, daly se svést a bídne zahynuly. Stačí okamžik, aby ze světce se stal člověk hříšníkem a byl zavržen.

Proto právem dí Seneka: »*Multis nocuit diu vixisse*« — mnoho je těch, kterým byl dlouhý život na škodu a ke zkáze.

Sv. Alois zemřel již v pětadvacátém roce; když umíral, řekl prý: »Prosím vás a zapřisahám, abyste nic nečinili, čím byste moji smrt oddálili, neboť nevím, co mne může potkat, budu-li ještě déle živ.«

Podle slov kartusiánského velkopřevora Quigesa, kdo si přeje dlouhého života, žádá si jen ustavičného dlouhého pokušení: »*Longam temptationem petit, qui longam vitam petit.*«

Bůh předvídal, co by tě mohlo potkat za rozličných okolností ve dnech tvého života, v tom neb onom domě, v té neb oné společnosti, na tom neb onom místě; předvídal tvůj zápas, nebo i tvůj pád. Odvolá-li tě tedy z tohoto světa, aby tě uchránil před hříchy, které by tě přivedly k záhubě, nebo aby tě ušetřil nějakého zklamání a soužení, prokazuje ti vlastně zvláštní milost, za kterou bys mu nemohl být ani celou věčnost dosti vděčen.

Daleko budiž tedy od tebe, abys truchlil nad okolnostmi nebo příčinami, které by mohly urych-

lit tvoji smrt, spíše by ses mohl z nich radovat a vidět v nich novou pohnutku k horlivé službě boží.

KAPITOLA VII. O CÍLI ČLOVĚKA.

V tomto životě nemáš žádného důležitějšího zaměstnání, nežli pracovat o svém spasení.

Nejsi stvořen k tomu, jen abys zbohatl, stal se něčím velikým nebo váženým ve státě nebo v církvi; ještě méně, abys zbožňoval své tělo. Ne, ne, Bůh ti dal život a postavil tě na tuto zemi, aby sis mohl získat přístup do jeho slávy za služby, které bys mu zde věrně prokazoval.

Pracovat o svém spasení věrným sloužením Pánu Bohu, to je jediné zaměstnání, které nám má ležet na srdci; všechno ostatní u srovnání s tím je jen maličkost a bláhovost.

Kdyby někdo přišel do města za tím účelem, aby se staral o svůj proces, na němž závisí jeho jmění, čest a život, a kdyby se dal do hry a zábavy, místo aby se výhradně zabýval touto nejdůležitější záležitostí, všichni by jej měli za blázna a pošetilce.

Jednáš snad rozumněji ty, když se ponořuješ do pozemských starostí tak, že se zdá, že jsi na svou spásu zapomněl, nebo že si jí tak málo vážíš, že jí nevěnuješ ani nejmenší péči?

Kdyby přestalo svítit slunce, které má osvě-

covat zemi, byl by to zázrak, který by těžce postihl veškerou přírodu. Mnohem strašnější je, vidíme-li, že se lidské srdce, stvořené jediné pro Boha, stará o všechno jiné, jen ne o to, aby Bohu sloužilo.

Kdo nežije pro Boha, nezasluhuje, aby vůbec žil.

•Nepatříš sobě,• praví sv. Augustin, •náležíš zcela Bohu, který ti dal všechno, co je na tobě a v tobě. Odkud tedy, že se jen jemu nevěnuješ? — Totum te exigit, qui totum te creavit.•

Co by ti prospělo, kdybys rok vystupoval ve větší slávě a lesku a potom kdyby ses musil objevit před soudcem v zahanbující nahotě a v očekávání, že budeš prohlášen za zbavena cti a že přijdeš o všechno, co máš? Co ti mohou prospět tvorové, kdyby tě Stvořitel na věky opustil?

KAPITOLA VIII.

ZANEDBÁVÁNÍ SPÁSY.

Veliká většina lidí nemyslí na nic jiného méně, nežli na své spasení. Lidé mají na všechno čas, jen ne na to, aby svědomitě plnili povinnosti hodného křesťana. Odtud výtky sv. Paulina: •Vacat tibi, ut philosophus sis, non vacat, ut christianus sis• — máš čas, abys filosofoval, ale nemáš čas, abys žil jako křesťan.

Nic neuchází tak snadno oku lidskému, jako péče o spasení. Lidé stále myslí na to, jak by

pronajali své domy, jak by obdělali svá pole, jak by uložili peníze na veliké úroky, jak by si zajistili a rozmnožili příjmy. Jak horlivě, skoro bez odpočinku, pracují o žních, při vinobraní, jakou péčí vynakládají na svůj šat, aby se zachoval bez poskvrny a bez porušení! Ukazují také podobnou horlivost v péči o spasení duše?

Je opravdu k pláči, jak s ní zacházejí! Kdyby patřila jejich úhlavním nepřátelům, a kdyby to byla pouhá duše zvířecí, která chápe jen věci smyslné, nemohli by jí více zanedbávat. Člověk by se skoro mohl domnívat, že mají duši jen k tomu, aby ji zahubili.

Co činíme vlastně na světě, nekonáme-li to, co jsme povinni jediné dělati, nesnažíme-li se, abychom ve všem jednání Boha milovali a jemu se líbili? vždyť k tomu konci jsme přišli na svět, abychom Boha ve všem vyhledávali a jej měli rádi.

Dvě věci jediné nám vlastně mají ležeti na srdci: milovat Boha a pracovat o svém spasení. Obě tyto věci jsou neodlučitelně sebou spojeny; bez nich jsme nešťastni na světě a po smrti můžeme očekávat jen věčné zahynutí.

Když Ludvík XI. žádal papeže Benedikta o jakousi milost, kterou mu papež nemohl povolit, aniž by ublížil svému svědomí, odpověděl králi, že si sice tak vroucně přeje francouzskému králi vyhovět, že kdyby měl dvě duše, jednu by ochotně

dal v sázku, ale protože má jen jednu duši, nic na světě že ho nemůže pohnout, aby se vydal v nebezpečenství ztratit ji.

Zaráží, jak ďábel ustavičně číhá a nekonečně více se namáhá, aby nás zahubil, nežli my, abychom se spasili.

„Jaká je to strašná bláhovost,“ volá Salvian, „že nemáte duše své za hodné, abyste o ně pečovali, když je sám ďábel tak velice cení a všecku práci si dává, aby je zahubil.“ Kdo zanedbává spásu duše své, mají méně lásky k sobě, nežli ďábel vážnosti k nim.

KAPITOLA IX.

O SVÉ SPASENÍ MÁME PEČOVAT USTAVIČNĚ.

Jsou lidé, kteří dovedou cizí záležitosti spravovat velmi lehce, s nevšední obratností a s neúnavnou horlivostí, sami však nejsou s to, aby vlastní záležitosti urovnali. Projevují velikého ducha tam, kde běží o to, aby své přátele vyprosili z nesnází a nepříjemností, sami o sebe však se nedovedou postarat nic nebo jen velmi málo. Měsíce a léta nemají za nic, jen když nevidí, že by tím jejich hmotné blaho nějak trpělo; spasení své nesmrtelné duše nechávají klidně stranou. Bůh myslí stále na jejich spásu, posílá jim k ní potřebné milosti, ale oni nepamatují, aby s nimi aspoň na čas také působili.

Je to rozumné? Nejedná opatrnost právě tak jako láska, která začíná vždycky sebou samým?

Kdyby se člověku zhatily všechny jeho podniky i vlastní vinou, neměl by to považovat za nic u srovnání se ztrátou věčného spasení; všechny ostatní ztráty lze nahradit, tuto však ne. Zanedbal-li člověk čas užitečný k svému spasení, ztratil jej na věky a není žádného jiného prostředku k jeho záchraně.

Lotova žena, která se přes zákaz boží obrátila, aby pohlédla na zkázu Sodomy, obrátila se v solný sloup. Tento okamžik, ve kterém přišla o svou spásu, ona hověla zvědavosti, čteme snad proto v Písmě zaznamenan, abychom se na její účet a z její škody učili vážit si každého okamžiku a a užívat ho s velikou pečlivostí k spasení. Bůh nám chtěl tímto příkladem zároveň říci, že pro pozemské zaměstnání, i kdyby bylo sebe důležitější, nesmíme ani na okamžik spouštět s očí péči o svou spásu; neboť právě tato časová chvilka, kterou bychom zanedbali, by mohla být takovým rozhodujícím a osudným okamžikem pro věčnost.

•Nulla nimia securitas, ubi periclitatur aeternitas• dí sv. Řehoř Vel.; nikdy není nazbyt starostlivosti a úzkostlivosti tam, kde je nebezpečí, že bychom mohli zahynouti na věčnosti.

Tedy péče o své spasení od nynějška má u tebe mít přednost před vším ostatním. Nezanedbávej žádné příležitosti, aby sis cvičením v ctnostech

zajistil svou spásu tak, aby ses s mnohými zásluhami na věčnosti těšil z ovoce dobře využitého času.

KAPITOLA X.

O SVÉM SPASENÍ MÁME PRACOVAT S BÁZNÍ.

Nedostačí dobře žít, je potřebí také dobře skončiti.

Člověk jde v ctnosti nazpět, nepokračuje-li kupředu; chce-li kdo být korunován, musí vytrvati do konce.

Ospalým a nedbalým, kteří spoléhají na svou ctnost, volá sv. Pavel: „Kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl“ (I. Kor. X, 12). V životě se člověk setkává s nesčetnými příležitostmi, které nás v pokroku zdržují, a konečně mohou i odvrátit od cíle. Největší nebezpečí má kořen v naší vlastní slabosti, která pracuje se vši silou proti nám. Leckdy stačí slůvko, povzdech nebo slza některé osoby, zvláště je-li nám milá, nebo pohled a pokyn, a upadáme do ponižujících a zahanbujících chyb.

Adam zhřešil, David žil delší dobu v cizoložství, Šalamoun zapomněl na Boha, Petr zapřel svého Spasitele: co bude s třtinou, když se klátí a ohýbají cedry libanonské i při sebe lehčím vánku? A je-li tomu tak, jak bychom mohli nemyslet na své spasení bez bázně a strachu?

Když uslyšeli učedníci z úst Spasitelových, že jej někdo z nich zradí, necítili se jistými, ačkoliv si byli vědomi, že jsou nevinni. Strach jim vynutil otázku „Zdaliž já jsem to Pane?“ (Mat. XXVI, 22).

Kdybys měl jít s několika lidmi po mostě a věděl bys, že jistě jeden z vás spadne a zahyne, popadl by tě jistě strach, nepříhodí-li se to neštěstí tobě. Jak opatrně bys šel! Vynasnažil by ses, aby ses vyhnul pádu, tak jako učedníci jistě se měli na pozoru, aby nezradili milovaného mistra.

Ty jsi stvořen k těmž cíli jako ostatní lidé, máš stejnou povinnost jako oni vejíti do života těsnou branou. Z úst Spasitelových jsme slyšeli strašnou pravdu, že počet vyvolených, u srovnání se vším lidstvem, je malý, že cesta k nebi je úzká, že je málo těch, kdož ji nalézají a ještě méně těch, kdož po ní krácejí; proti tomu, že cesta k zahynutí je prostranná a počet těch, kdo po ní jdou, že je veliký a že většina jich zahyne. Je-li tedy počet těchto nešťastných tak veliký, kdo ti zajistí, že k nim nepatříš? A máš-li se toho obávat, jak můžeš chovat myšlenku, nebo vypustit z úst slovo, nebo se rozhodnout ke skutku, aniž bys je dříve u paty kříže uvážil, když jedno stačí, aby tě přivedlo do záhuby.

Každý, kdo podceňuje toto nebezpečí, je buď ztracen, nebo záhubě velmi blízko.

•Konej tedy,• podle napomenutí apoštolského,
•svoje spasení s bázní a s třesením• (Phil. II, 12).

KAPITOLA XI.

O PŘEDURČENÍ.

Kdo by byl tak pošetilý, že by se s jistotou domníval, že náleží k vyvoleným? Vždyť nás Bůh sám ústy Sirachovými ujišťuje, že člověk neví, je-li lásky hoden či hněvu (Ekl. IX, 1). Bůh zná své a umí rozeznat ty, kteří žijí pro nebe, od těch, kteří rostou pro peklo; ale to je tajemství, které si nechal pro sebe.

Dábel svádívá lidi pošetilou myšlenkou: Buď jsem předurčen pro nebe nebo nejsem; platí-li o mně prvé, spasím se, ať chodím po jakýchkoli cestách, ať se dopouštím jakýchkoli hříchů; nejsem-li však předurčen, zcela jistě zahynu i kdybych sebe více dobrých skutků vykonal. Nejlepší a nejjistější tedy je, užívat nynějšího života, ukájet chtíce a nic neodpírat žádostivosti.

V pravdě si nemohl dábel vymyslet lepšího prostředku, jak svádět lidi k všemožným hříchům, jimiž by je strhl do prohlubně neřestí.

Předurčení je volba jistých osob k životu věčnému, kterou je Bůh povolal se zřetelem na jejich spravedlivý život. Je tedy neklamné znamení, že k vyvoleným nepatříš, vedeš-li špatný život a v něm setrváváš.

Patříš-li k zavrženým, je příčina toho v tom, že Bůh předzvěděl, že jej svou hříšnou smrtí (smrtí v smrtelném hříchu) donutíš, aby tě zavrhl.

Žij tedy tak, abys umřel v milosti boží a nebudeš zavržen.

Náležíš-li k počtu vyvolených, leží příčina toho v tom, že Bůh předzvěděl, že svatě neboli v milosti boží zemřeš, to je příčina tvého předurčení.

Buď tedy svatě živ, abys i svatě umřel a k předurčeným byl připočten.

Nekonáš-li však dobrých skutků, pro které Bůh předurčuje své svaté, nikdy nebudeš k nim patřit, ježto nestejná vůle člověka, která jednoho vede k dobrému a druhého ke zlému, ta je příčinou, proč Bůh někoho určuje k věčnému životu, jiného pak k věčné smrti.

Znázorněme si věc úsudkem, který nás přesvědčí: Každý, kdo páše zlé, musí být trestán. Ty jsi se dopustil zločinu. Tedy musíš být potrestán.

Hořejší návěst vyjadřuje zákon uznávaný v celém světě; dolní návěst je výsledek tvé zlé vůle; závěr je rozsudek, který musí soudce pronést.

Ačkoliv soudce rozsudek vynáší a zákon jej předpisuje, nepochází tvé odsouzení ani ze zákona, ani od soudce, ale z tvého zločinu, který jsi spáchal. Kdyby odsouzení záviselo na soudci, musil by ten úsudek znít jinak, takto: Abych mohl toho

člověka potrestat, musí mi zavdat k tomu příčinu. Já však jsem rozhodnut, že jej potrestám, tedy musí se nutně nějak provinit.

Můžeme si představit, že by jednal tak nespravedlivě Bůh, který je spravedlnost a svatost sama? Ne a nikdy ne. Všecko dobré pochází od Boha a zlé pochází ze zlé lidské vůle. Tvá zlá vůle nutí Boha, aby tě trestal za tvé hříchy; on vyslovuje nad tebou rozsudek, který nutně vynést musí.

Předpovídám-li, že jistý střelec nezasáhne jistý bod, nebo že nějaký chodec, který se dal nepravou cestou, nepříjde k cíli, nebo že nějaký učitel se nedodělá úspěchu u svých žáků, není můj výrok nebo má předpověď příčinou špatného výsledku, ale nezručnost střelcova, nepravá cesta, kterou se poutník ubírá, nebo nesprávná metoda, které učitel při vyučování užívá.

Podobně i předvídá-li Bůh a předurčuje-li naše časné blaho nebo neštěstí, nemůžeme je připisovat jemu, nýbrž našemu jednání dobrému nebo zlému.

•*Dei est vocare, electos autem fieri aut non fieri nostrum*• dří Theofylakt (in Mat. XXII); věcí Boha jest, aby nás volal, naše je, budeme-li vyvolenými nebo zavrženými.

Příčiň se tedy ze vší síly své, abys se své strany nic nezanedbal, aby sis zajistil své předurčení a spasení.

NAŠE PŘEDURČENÍ ZÁVISÍ TAKÉ NA NÁS.

Kdyby ti bylo nějakým zjevením zaručeno, že patříš k vyvoleným, nesměl bys nedbat dobrého života, tak jako rolník by nemohl ustat obdělávati pole, i kdyby nějakým zjevením měl zaručeno, že bude mít, přičiní-li se, dobrou úrodu.

Bůh nás nechce spasit bez našeho přičinění. Na svém spolupůsobení poznáš, spasíš-li se nebo ne. Působíš-li s milostí boží, jistě se spasíš; zanedbáváš-li ji a nevšímáš-li si jí, jistě zahyneš.

Sv. Augustin zdůrazňuje tuto pravdu, když dí: *•Qui te creavit sine te, non te iustificabit nec salvabit sine te.* Ten, jenž tě stvořil bez tebe, neospravedlní tě, aniž tě spasí bez tebe.

Đábel o tom dobře ví; proto pokouší lidi ve dne v noci, aby je zahubil, jak dobře víme z vlastní zkušenosti. Mohli bychom mu říci: Proč pokoušíš lidi tak usilovně a úporně? Buď jsou předurčeni k spasení nebo ne; je-li první pravda, k čemu slouží tvá pokušení? ti se jistě spasí a tak jen rozmnožuješ jejich zásluhy; a nejsou-li předurčeni, pak jistě zahynou a tak zbytečně přispíváš k jejich slávě, které dobývají vítězstvím nad tebou. Myslíš, že by ustal ďábel třebaš jen na chvílku pokoušet lidi?

Jistě ne; ví, že naše předurčení závisí také na naší vůli a na našem působení s milostí boží.

Proto se snaží všemožným způsobem, jak by je překazil. Na nás je, abychom mařili jeho útoky. Podobá se psu, který, jsa uvázan na řetězu, může sice štěkat, ale pokousat může jen ty, kdož se k němu přiblíží.

Jest tedy naší věcí, abychom si své předurčení zajistili dobrými skutky, jak napomíná sv. Petr: »Protož bratří, více se snažte, abyste skrze dobré skutky učinili své povolání a vyvolení *jistým*« (II Petri 1, 10).

Podle těchto slov bylo by bláhové trápit se myšlenkou o předurčení, neboť to si můžeme zajistit jediné pokračujeme-li každodenně na cestě ctivosti a konáním dobrých skutků, které jsou jediný a pravý prostředek k dosažení blaženosti.

Nenamítej, že u sv. Pavla čteme: »Není na tom, kdo chce, ani na tom, kdo běží, ale na Bohu, kterýž se smilovává« (Rom. 9, 16). Ta slova musíme vykládat v souladu s ostatními místy Písma svatého, jako je právě výše uvedené. Ovšem, že se povolání a zvolení do království Kristova nezakládá jen na usilování lidském, nýbrž na milosti boží, takže si nikdo nemůže pouze na vlastních zásluhách zakládat.

KAPITOLA XIII.

O BÁZNI LIDSKÉ.

Proč se znepokojuješ tím, co si kdo o tobě myslí nebo mluví? Vše, co si lidé o tobě mohou

myslití nebo mluvití, nemůže tě učinit ani lepším, ani horším. Jsi takový, jaký jsi před Bohem. Při tom máš dbát jediné hlasu svého svědomí; to jediné tě může uklidnit nebo znepokojit.

Máš následovat Davida, který v průvodu před archou úmluvy poskakoval a nic nedal na posměch Micholin. Nechej blázny, ať žvástají; ty hleď se chovat tak, jak se sluší na řádného křesťana. Mlčením a klidem je zahanbíš; tvá nepřemožitelná trpělivost jim zavře ústa a donutí je, že ti dají za pravdu, že se vším právem Boha více bojíš nežli lidí.

Bázeň před Bohem dodává člověku odvahy, proti tomu bázeň lidská činí člověka bojácným: „Kdo se bojí člověka, padne; kdo doufá v Hospodina, bude pozdvižen“ (Přís. 29, 25).

Kdyby ses jednou dokonale rozhodl konati ve všem vůli boží, celý svět kdyby se proti tobě pozdvihl, nic ti nebude moci uškodit.

Tak se zachovali dobří andělé, cherubíni a serafíni v krátký čas své zkoušky; tím si zasloužili vznešeného stupně slávy, které na nebesích požívají.

Čím více se člověk podrobí Bohu, tím větší sladkosti a pokoje bude zakoušet při veškerém svém jednání.

Bůh může žádat od nás jen věci svrchovaně rozumné a spravedlivé; proti tomu lidé na nás naléhají a nutí k činům, které někdy nelze srovnati s právem a s rozumem.

Bůh je nezměnitelný, lidé se mění ustavičně; co dnes chtějí, zítra zavrhnou. Láska a nenávisť se střídají; tatáž ústa, která tě nyní chválí, budou tě třeba brzy hanět.

Kdo nedbá chvály a hany lidské, těší se z ustavičného vnitřního klidu a pokoje.

A jak bychom měli něco na soud lidský dát, když lidé soudí jen podle zevnějšku a Bůh sám proniká hloubí srdce našeho?

Jsi snad povinen lidem skládati počet ze svých skutků? Jsou snad tvými soudci? Očekáváš od nich odplaty? Když tedy ve všech těchto věcech závisíš jedině na Bohu, proč se ohlížíš na to, co o tobě myslí nebo mluví lidé?

Svým rodičům, představeným a svému zpovědníku jsi zavázán úctou a poslušností ve všech dovolených věcech. Ale kdyby na tobě někdo žádal něco, co je proti Bohu, není osoby, i kdyby byla v sebe větší důstojnosti nebo s tebou sebe úžeji spojená příbuzenstvím, přátelstvím nebo jakkoli jinak, že by ses směl ukázat ochotným nebo povolným na úkor poslušnosti, kterou jsi povinen Bohu. Lépe je Bohu se líbit nežli lidem.

Není také možno líbit se Bohu a lidem zároveň. Proto praví sv. Pavel: „Kdybych se ještě lidem zaliboval, nebyl bych služebníkem Kristovým“ (Gal. 1, 10). Co na tom záleží, kdyby i celý svět byl proti tobě, jen když Bůh je s tebou?

NEMÁME SE STYDĚT ZA NÁSLEDOVÁNÍ
KRISTA.

Kdož jsou ve službách některé vrchnosti, kládou si za čest nositi její odznaky; jediné služba Ježíše Krista, krále králů, zdá se lidem potupná.

Nejnižší řemeslníci provozují své zaměstnání veřejně; ať je ono sebe nižší a povrženější, nestydí se za ně. Zato přemnozí křesťané se hanbí veřejným chováním vyznati svoji příslušnost ke Kristu. Nestydí se ani, jsou-li špatní, zkažení, hanební a mají-li je lidi za takové, ano ještě se tím chlubí; ale hanbí se vystupovat jako hodní lidé a křesťané.

V strašný den soudný bude se stydět Syn boží před svým Otcem nebeským za tyto své nešťastné vyznavače, kteří jej nechtěli vyznat před lidmi jako svého učitele. Co mu odpovíš a co řekneš? Zasluguje někdo, aby byl uznáván za žáka, kdo se k svému učiteli ať z bázně nebo ze studu nehlásil?

Bázeň lidská je kamenem úrazu mnohých lidí; je to nebezpečný a zhoubný jed, před nímž se i zbožné duše mají mít velice na pozoru.

Kdo by nechtěl, aby ho lidé měli rádi, aby si ho vážili, jej chválili a milovali? Ale jak může člověk chtít, aby ho někdo měl rád s naprostou oddaností, s nedílným srdcem, když přece Bůh má

na celé naše srdce právo výlučné? K čemu je tedy všechna přízeň a láska lidská, kterou tak vášnivě sháníme, činí-li nás božími nepřáteli? Není lepší jeviti se v očích lidí smutným, směšným, úzkostlivým, nežli před Bohem platit, neřku, za nevěrce, ale za vlašného křesťana, který zanedbává Boha a spasení duše pro věci nicotné?

Ani nejsvětější život nemůže ospravedlnit nejmenší hřích. Není nikdy dovoleno následovati člověka, kdyby byl sebe světější, v jeho chybách a nedostatecích. Co zasluhuje pokárání, nemůže se nazvat záslužným snad se zřetelem na osobu, která to vykonala nebo kterou jiní následují. Naše skutky dojdou na věčnosti odplaty podle míry, jak budou prosty všech těchto nedokonalostí.

Nikdy nenalezneme radosti a klidu, nikdy nedojdeme dokonalosti, budeme-li hleděti na to, co o nás lidé myslí nebo mluví; mnohem méně pak, chtěli-li bychom se podle lidského soudu řídit v jednání.

Nebo který řádný člověk, i kdyby byl sebe vážnější, nebude platit u lidí světských za našich zkažených časů za blázna? A který volnomyšlenkář není od světáků vážen a ctěn jako moudrý a řádný člověk?

Z toho si můžeš učinit úsudek, co si máme myslit o soudu lidí a jak nízkého smýšlení jsou, kdo se ho obávají.

»Opravdu je veliká pošetilost báti se toho, čemu

se nelze vyhnouti, * dí sv. Martin z Bragy. Veliká pošetilost je bát se toho, co nám může škodit jen tehdy, chceme-li my sami — stultum est timere, quod vitari non potest.

Jak by bylo pošetilé, kdyby si někdo přál, aby přišel o rozum, z důvodu, že se blázní rozumným smějí. Dovedeme-li žít tak, že Bůh je s námi spokojen, nepotřebujeme se o nic více starat.

*Čestné je, * praví týž světec, * nešbiti se špatným a býti u nich v opovržení * — malis displicere est laudari.

Lépe je býti řádným člověkem a takovým se nezdáti, nežli zdáti se takovým a jím nebýti. Drž se tedy stále věrně božích přikázání a snaž se ve všem svědomitě plnit jeho svatou vůli.

KAPITOLA XV.

UTRPENÍ.

Křesťan vidí nejsmutnější znamení lidí světského smýšlení v tom, že nechtí nic trpět.

Je mnoho lidí, kteří hoří touhou po lásce boží a snují veliké plány a záměry k jeho cti, ale je málo těch, kdož chtějí s ním a pro něho něco trpět.

Mnozí lidé by rádi Bohu sloužili, jej milovali a následovali ve všem, co se nepřičí jejich náklonnosti, jejich zábavě a smyslnosti. Takoví jsou horší nežli psi, kteří mají rádi pána a jdou za ním i když je potrestá.

Pán Ježíš se nespokojil s tím, že nám svoji slávu slíbil; chtěl, abychom si ji zasloužili se ctí. Proto nám nabízí prostředky, kterými bychom si ji zasloužili: chudobu, pokořování, protivenství, kříže. A je zvláštní, že my se tam stále chceme dostat cestou právě opačnou! Mohli bychom mít větší odpor proti utrpení, jak je tomu ve světě, i kdyby nám jej byl Bůh pod trestem věčné smrti přikázal? Mohli bychom mít větší náklonnost a ochotu vůči satanovi, kdyby se byl dal za své přívržence a milovníky světa ukřižovat? Mohli bychom radami evangelickými více pohrdat, kdyby jim nějaký blázen nebo tlampač učil nebo je doporučel?

Věříme-li evangeliu, víme, že se z tohoto světa nepřechází na onen jako z jedné zábavy do druhé. Ti, kdož stále oplývají požitky, zdají se jako by měli sloužit jen k boží pomstě, jako ona obětní zvířata, která se k obětem dobře krmila.

Když sv. Ambrož na cestě slyšel o svém hostiteli, že se mu až dosud dařilo vše podle jeho přání, že ho v ničem žádné neštěstí nepotkalo, řekl ke svým průvodcům: „Odejďmež z tohoto domu ihned!“ Sotva prý odešel, zřítíl se dům a pochoval v troskách hostitele i ostatní jeho hosty.

Lidé dobří a k slávě předurčení zdají se být na světě jen proto, aby byli pokoušeni a vydáni tisícovým protivenstvím. Tato pravda se opakuje v Písmě sv. ustavičně. Sv. Pavel a Barnabáš kázali prvním křesťanům, aby jim dodali odvahy, že jest

jim skrze mnohá utrpení a protivenství vejíti do království božího.

Anděl Rafael řekl Tobiašovi, protože byl Bohu příjemný, že přišlo na něho utrpení a zkouška. Apoštol píše k židům: »Koho Pán miluje, toho tresce, a mrská každého syna, kteréhož přijímá« (Žid. XII, 6). Není tedy žádné výjimky.

Kdo jsou tedy ti, kdož nechtí nic trpět? Týmž apoštol nám to povídá: »Pakli jste bez kázně, kteréž všichni synové účastni jsou, jste cizoložňata a ne synové« (Žid. XII, 8).

Avšak není samo utrpení vždycky již jistou známkou, že někdo patří k pravým hodným dětem božím; neboť jsou i mezi zlými a nevěřícími takové, jejichž peklo začíná již zde v tomto životě.

Není hodný ten, koho lidé za takového mají, ale kdo vede řádný život, kdo rád trpí a všecko, co ho potká, přijímá z ruky boží. Je veliké zlé, o němž, bohužel, málokdo ví, totiž nechtít nic trpět a snášet.

Kdo nechce nic trpět v tomto životě, musí nutně trpět na onom; kdo si nechce odepřít maličkého potěšení na tomto světě, musí se zřící proudu radostí po celou věčnost.

Svatí ve štěstí se cítí nejméně bezpečnými. Třesou se, zpozorují-li, že uběhlo několik dní bez protivenství. Neštěstí a soužení uklidňují jejich srdce, uspokojují jejich ducha.

Neměl by i nejmlsnější člověk tolik síly, aby

se nezdržel pamlsku, kdyby věděl, že se tímto chvilkovým požitkem otráví? Ty víš, že těkavé rozkoše vezdejší roznítí plameny v pekle, na potrestání urážek, kteréž jsi jimi Bohu způsobil. A to na tebe nijak nepůsobí?

Není-li lépe opustiti ráj tohoto života, můžeme-li chvilkové rozkoše vezdejší jmenovati rájem, nežli připraviti se o ráj nebeský na celou věčnost? Doopravdy všecky rozkoše celého světa nejsou tak veliké, jako okamžik radostí věčných.

Je rozhodně lépe dáti přednost, trpíme-li očistec, ano i samo peklo, smíme-li tak mluvit, zde, nežli na onom světě; neboť všechna utrpení pozemská dohromady jsou opravdu ničím u srovnání s trápením na věčnosti.

Proto bychom si měli stále opakovati se sv. Augustinem : »Zde pal, zde řež a nešetři, jen když ušetříš na věčnosti« — hic ure, hic seca, hic nil parcas, modo in aeternum parcas. Řež a pal toto tělo, ale ušetři mou duši; dej, ať si zde odpykám všecky dluhy. Ohněm a železem se na mne ozbroj na čas, ale ušetři mne, Pane, na věčnosti !

KAPITOLA XVI.

NAŠE UTRPENÍ JSOU MENŠÍ, NEŽLI
SVÝMI HŘÍCHY ZASLUHUJEME,
A SVĚDČÍ O NAŠÍ CTNOSTI.

Bůh užívá utrpení, aby naše srdce očistil, tak jako čistí zlatník ohněm zlato. Navštíví-li nás

tedy Bůh nějakým soužením, je to důkaz, že nejsme ještě čisti tak, jak on si přeje.

Uvážíme-li klidně počet a tíži svých hříchů a tresty, které za ně zasluhujeme, místo abychom si na soužení stýskali, vyznáme upřímně před Pánem Bohem, že je k nám dobrotivý a spokojuje se s málem, a že si nežádáme žádné útěchy více v tomto životě, abychom tím hojnější došli na věčnosti. Snad jsme si zasloužili peklo a měli bychom se vzpíratí proti utrpením časným? Neměli bychom Pánu bez přestání děkovati, že on ve svém neskonalém milosrdenství nám zaměnil věčné a strašné tresty v lehké a krátké trápení na zemi?

I kdybychom se byli dopustili jediného hříchu všedního, nebyl by žádný trest pozemský dostatečný, aby odčinil urážku nekonečné velebnosti boží, učiněnou tímto hříchem. Uznáme-li tuto pravdu, nebudeme si nikdy stýskati, ať na nás Pán dopustí jakékoli soužení, neboť bude vždycky daleko menší, nežli svými hříchy zasluhujeme.

Utrpení bylo mnohým začátek a příčina nového ctnostného života a velikého štěstí.

Netrpělivost neosladí soužení ani v nejmenším, spíše opak, zhoršuje je a činí kříže těžšími a většími, nežli doopravdy jsou. Proti tomu trpělivost učí přijímati všecko z rukou božích a Bohu ve všem se líbiti; tím ulehčuje břímě a rozmnožuje zásluhu.

Vojín, který se účastnil několika bitek, vydal se v nebezpečí a prolil krev, nebojí se boje.

Jak se pozná, je-li která duše ctnostná nebo ne, nemá-li příležitost, aby ctnost nějak osvědčila, daří-li se jí všechno podle její vůle a přání?

Je velice lehké být hodným a řádným, nenaskýtá-li se příležitost ke zlému; avšak žít s lidmi zkaženými a nemít podíl na jejich špatnosti, žít s lidmi lhostejnými, a nedati se bázní a ohledy lidskými zvíklati, to je podle slov ctihodného Quigesa ctnost andělská — *angelorum virtus est, vivere cum vitiosis nec eorum corrumpi vitiis* (De tranquillitate, kap. XVI).

Býti bohobojným v bohatství, míti veliké nadání a nezpyšněti, zůstatí pokorným v počtách a vysokých úřadech, čistým v rozpustilém okolí, střídavým v záplavě rozkoší, mírným a skromným v návalu práce a záležitostí, trpělivým a odevzdaným do vůle boží v nepředvídaných pádech: zkrátka konati všechno, co si člověk předsevzal, a řídití se jen rozumem a vůlí boží, to je nejen vzácný stupeň ctnosti, to je ustavičný div.

„Je potřebí,“ dí sv. Bernard, „aby měl člověk velikomyslnou duši a byl velice ctnostný, nemá-li se dát překvapit, když se celé okolí na nás usmívá, aby nás učinilo šťastnými“ — *magnus est, cui praesens felicitas, si arrisit, non irrisit* (Ad Eugerium Pp. epist. II); dodejme: když všechno zkouší naši stálost, aby nás učinilo nešťastnými!

V NEMOCI SE MÁME PODROBITI
VŮLI BOŽÍ.

Mnoho lidí se denně k Bohu modlí: »Bud' vůle tvá!« Ale když Bůh ukáže svou vůli tím, že na ně sešle nějakou těžkou nemoc, pomýšlí skoro všichni, jak by se jí zbavili pod záminkou, aby mohli Bohu lépe sloužit.

Bůh by je mohl před ní uchránit anebo ji od nich odvrátit, nečiní však přes jejich modlitby a prosby ani jedno, ani druhé. Chce tedy, aby byli nemocni, ano, aby oni sami chtěli být nemocni, chtěli-li plnit vůli jeho.

Kterýsi zpovědník řekl k nemocnému, aby jej potěšil v jeho těžkém utrpení: »Vzmužte se, Bůh to tak chce! Není v tom dosti důvodu, abychom na sebe přijímali soužení trpělivě? I kdyby stačilo lehké mávnutí rukou, abych Vás od něho vysvobodil, nesměl bych to učinit, a Vy byste to nesměl připustit.«

Nemocný se snadno uklidní při pomyslení, že ve své nemoci není ničeho schopen; nepováhá však, že nic nesvolává na něho a na celý jeho dům tak hojné požehnání s nebes, jako trpělivost a odevzdanost do vůle boží.

Tělesné nemoci jsou mnohem užitečnější, nežli se myslívá, jak pro samého nemocného, tak pro ty, kteří mu posluhují; neboť nemocní si takto

odpykávají vhodně svůj očistec v tomto životě a mohou dosíci trpělivostí veliké ctnosti a svatosti, jak tomu bylo u mnohých nemocných, kteří nebyli za života ani okamžik bez nemoci.

Tito světci nemohli konat dlouhých modliteb, nemohli být přítomni denně mši svaté, nemohli navštěvovat nemocných. Jejich veškerá pobožnost záležela v utrpení, které trpělivě snášeli, v utrpení z lásky k Bohu.

Proč bychom měli chtít stůj co stůj konat dobré skutky, kterých od nás Bůh nežádá? Není opravdu zbožný a dokonalý před Bohem ten, kdo chce to, co chce Bůh? Peklo je plné duší, které by byly nyní v nebi, kdyby byly za živa častěji trpěly. Mnozí, podle jejich vlastního doznání, by byli snad ve světě utonuli, kdyby byli tělem sličnější, kdyby nebyli tak často postonávali!

Ať tedy přijde, co chce, ať se i střídá nemoc jedna za druhou. Nic, ani hlad, ani žízeň, ani horko, ani zima, ani ztráta přátel nebo jmění nebo dobrého jména nesmí tě odvrátit od vůle boží. Musíš být spokojen i tehdy, chybí-li ti všechno, co by mohlo v tomto životě potěšit tvé zarmoucené srdce.

Snad si o tobě lidé pomyslí, že jsi k politování; je tomu však skutečně tak, protože si to lidé myslí?

Kde nalezneš člověka, jemuž by se všechno podle jeho přání dařilo? Nemá každý domek svůj křížek? Či je snad den, kdy bychom se nemusili cvičit v trpělivosti?

Jen když přijdeš do nebe, nezáleží po které cestě. Nechej tedy hospodařit Boha, který zná nejlepší prostředky. V tom zakládej své jediné a největší štěstí.

Vezmi si za příklad poutníky, kteří cestují po moři, kteří se však v plavbě lodí nic nevyznají. Takoví se zcela odevzdávají kapitánovi a nemyslí na to, aby jeho jednání nějak posuzovali, nejméně pak za bouře.

Náš zdejší život je velice bouřlivé moře, na němž ustavičně putujeme v přepočetných úskalích. Máš tedy mít menší důvěru v Boha, že tě dovede do nebe, nežli jakou skládají lidé v obyčejného lodivoda, který je veze k přístavu?

Bůh zná přesně prostředky vhodné, vedoucí všechno k svému cíli; on ví, které prostředky zabezpečí tvé spasení nejlépe. Nechej jej tedy hospodařit a poslouchej ho; on nepotřebuje tvé rady, chce jen, abys s ním také působil.

Bůh spravuje všechno s podivuhodnou obezřetností. Jeho dobrota spočítala, odměřila a zvážila všechny tvé kříže a nemoci; změřil je podle tvých sil a podle milostí, které ti chce dát, aby sloužily k tvému předurčení. On zná i čas, kdy chce tě jich zbavit; potrvají tak dlouho, jak toho vyžaduje tvé spasení.

Neměl by sis tedy vážit laskavé ruky boží aspoň tolik a podřizovat se jí aspoň tak, jako se podrobuješ v nemoci nařízením lékařským?

Jaká vzácná útěcha pro nás ve všech protivenstvích, při ztrátě majetku, přátel, dítek, ano i těch nejsvětějších věcí, v tom, že máme jistotu, že se nic ve světě neděje, co by nebyl Bůh od věčnosti k našemu dobrému zařídil.

Nebylo by tedy nerozumným nechtíti se podobit nařízením této nekonečné moudrosti? Je někdo na světě, ať je sebevětším, kdo by se opovážil Boha se ptát, proč takto jedná? Vladaři a papežové jsou před ním přes všecek lesk, velikost a moc jako ubozí červíčkové zemští.

Dopouští-li Bůh, že se nám všeho nedostává, je z toho vidět, že chce, abychom trpěli, a že si máme svým utrpením zajistit spasení.

KAPITOLA XVIII.

ŽE MÁME UTRPENÍ Z RUKY BOŽÍ VDĚČNĚ PŘIJÍMATI.

Vezme-li nám Bůh to, co vášnivě milujeme, prokazuje nám tím velikou milost; neboť tím, že nás odděluje od tvorů, kteří by nás dříve nebo později opustili, odnímá nám ne tak to, co milujeme, jako spíše to, co nám překáží v dokonalé lásce k němu samému, že se mu zcela nemůžeme odevzdati.

Kdyby bylo nutné k zachování tvého života, aby ti byla odňata ruka nebo rámě, měl bys být rád, kdybys našel nějakého zručného lékaře a měl bys být mu vděčen za tuto operaci.

Mnohem více však máš Boha chválit a jemu děkovat, dopouští-li na tebe, k tvému dobrému a k tvé spáse, ztrátu jmění, cti nebo zdraví. Či není vzácnější duše nežli tělo, a nezávisí na její spáse osud tvého těla? A i kdyby tě chtěl Bůh uchovat soužením, které na tebe dopouští, jen od muk očistcových, měl bys mu být vděčen, ježto všechna pozemská utrpení jsou daleko menší nežli muka v očistci.

Kterási dáma, která prohrála spravedlivou při, dala prý na poděkování sloužit mše svaté. Svátá Alžběta Uherská hledala útěchu u Boha, když po smrti svého manžela od nejbližších příbuzných byla z paláce vyhoštěna a od svých poddaných potupena. Když žena, kterou tato světice zahrnula dobrodiními, ji smýkala blátem a když byla nucena se svými třemi malými dětmi hledat útulek v chlévě, šla k františkánům a dala zpívat na poděkování »Te Deum«.

Tak hrdinských skutků ovšem nedokáže většina lidí. Odebeř se do poutních chrámů a na místa, která Bůh oslavil divy a zázraky, a otaž se zbožných lidí, které tam vidíš, že se modlí, zač děkují Bohu, zač mu přinášejí dary; odpovědí ti: za uzdravení, za to, že vyhráli nějaký proces, za šťastné skončení nějakého podniku, za odvrácení nějakého nebezpečí. Nenalezneš nikoho, kdo by Bohu děkoval nebo jej prosil za to, že mu dal nebo aby mu poskytl příležitost, aby se mohl cvičit

v ponižujících a těžkých ctnostech Spasitelových. Veliká většina zbožných lidí žije v mínění, že vykonali něco velikého již tím, že nereptají nebo že nenaříkají při ztrátě majetku, cti, zdraví, dítek nebo přátel.

A přece v Písmě sv. a u sv. Otců často se opakují slova, že kříže a protivenství, ať již přicházejí kdykoli a jakkoli chtějí, vždycky jsou zvláštními milostmi nebes.

Protože Bůh ty, které zvláště miluje, povolává k větší dokonalosti, dává jim často příležitost ke konání ctností. Kristus Pán řekl k sv. Terezii :
• Moje dcero ! čím více utrpení a neštěstí posílá můj Otec člověku, tím více důkazů lásky mu podává. •

Největší světci vždycky nejvíce zakoušeli. Je tedy naší povinností Boha vždycky chváliti, jej velebiti, jemu pokorně děkovati, zvláště však v době nějaké zkoušky. A protože utrpení je milostí, čím více trpíme, měli bychom si této milosti a pocty, kterou nám Bůh prokazuje, tím více vážit a podle toho také tím vroucněji jemu děkovat.

Jakou radost by měl chudák, jemuž bys dal almužnou zlatý peníz ! A daroval-li bys mu sta takových peněz, byla by jeho radost tím větší. Kdybychom měli živou víru, byli bychom přesvědčeni, že kříže jsou opravdové milosti, byli bychom tím spokojenější a šťastnější, čím tíže na nás doléhají.

Náš nevděk a odpor proti těmto zkouškám nu-

tívají Boha, aby ve své spravedlnosti nám odňal to, co nám z převeliké lásky a pouhé dobroty dal, a aby nás přenechal našim zlým náklonnostem, dopouštěje, že se nám všechno daří podle našeho přání, ačkoliv to přispívá jen k našemu zavržení.

Co myslíš? je to správné, když člověk ztrácí mysl a odvahu, kdekoliv spatří jen stín něčeho zlého? Přijde den, kdy budeš mít radost z utrpení, která jsi ochotně snášel, a bude to tvou útěchou, a byl bys nešťasten a nespokojen, kdyby se byly věci sběhly jinak.

Bylo by velmi pošetilé vydávati se v nebezpečenství velikého neštěstí k uvarování se nějakého malého zlého. Všecko, co zde na světě můžeme trpěti, je velmi lehké a krátké u srovnání s radostnou nebo nešťastnou věčností bez konce, která bude odměnou za naši trpělivost nebo trestem za naši zbabělost.

Šťastní jsou tedy, kteří pro Boha trpělivě kříže nesou, šťastnější, kdo mnoho trpí, a sice s radostí a s ochotným srdcem; nejšťastnější, kteří po utrpení touží a mají nenasytnou touhu, aby se podobali co nejvíce Pánu Ježíši a Marii Panně, kteří vytrpěli muka největší.

Kdybychom byli o této pravdě pevně přesvědčeni a jí hluboko proniknutí, bylo by nám trní příjemnější nežli růže, hana nežli chvála, zahánění vítanější než pocta, práce milejší nežli odpočinek. Hlásali bychom se sv. Bernardem

z plna srdce: »Jak bych byl šťasten, kdybych měl životy všech lidí, jen abych mohl jejich kříže snášet,« nebo se svatou Terezií: »Buď trpět nebo zemřít,« nebo konečně se svatým Janem z Kříže: »Pane, tážeš se mne, co si žádám odměnou za své práce? Přeji si ještě více trpět.«

Trápení tohoto života nečiní žádný zvláštní dojem na srdce, které je proniknuto nadějí na radosti budoucího života, nebo bázní před budoucí zlou věčností.

KAPITOLA XIX.

OD JEŽÍŠE KRISTA SE MÁME UČITI TRPĚLIVOSTI V KŘÍŽÍCH.

Mnozí se domnívají, že jsou netrpěliví, pocítují-li odpor, nelibost, zármutek v protivnostech. Často bývá v tom omyl; neboť přes to vše bylo by jim proti mysli chtít něco jiného, nežli chce Bůh. To pak je vrch opravdové trpělivosti.

V takových případech je nám největší útěchou světlý příklad Spasitelův v zahradě Getsemanské. Všecek jeho zevnějšek byl pohřížen v přehluboký zármutek. Smíme si tedy postěžovati, tu a tam ulehčiti si slůvkem, vyjadřujícím náš preveliký bol, aniž bychom byli při tom netrpělivi.

Pán Ježíš třikrát se modlil, touž řeč říkáje, za zproštění hořkého utrpení; to tedy je zřejmý důkaz, že city smyslové stránky člověka nemožou o sobě překazit úplné odevzdání do vůle boží.

Byli svatí, kteří se ve všem snažili plnit vůli boží, a přec při prudkých bolestech bylo od nich slyšet hlasité výkřiky. A Pán Ježíš sám, když na kříži vypustil duši, aby dokonat vůli boží až do konce, stěžoval si, že jej Otec jeho opustil.

Pravá trpělivost nezáleží tedy v necitlivosti, ale v souhlasu s vůlí boží, ať již se vzpírá přirozenost sebe víc a sebe prudčeji.

Ozývá-li se v tobě vědomí tvé nevinnosti a ponouká-li tě k reptání proti vůli boží, pohlédni na Pána Ježíše, tvého Krále a Spasitele, který byl nevinnost sama. Pozoruj, jak tě předchází příkladem; uvaž, že není bolesti, která by se jeho bolestem rovnala, a vyznej s hanbou, že tvá nevinnost u srovnání s jeho nevinností zasluhuje trestu, že tvé bolesti před jeho bolestmi mizejí úplně.

Když sv. mučedník Petr z řádu kazatelského byl odsouzen k dlouhému a tvrdému mučednictví, stěžoval si před Ukřižovaným: »Můj Spasiteli! co jsem učinil, že tak tvrdě se mnou zacházejí?« A Spasitel mu odpověděl: »Petře, co jsem já zavinil, že mne ukřižovali?« Tato srdečná, něžná a útěchyplná odpověď dodala mu tolik odvahy, že ani utrpení jeho zajetí, ani žádná jiná by jej nebyla zviklala ani na okamžik ve zmužilosti.

Tys nebyl ještě ani křivě obžalován, ani žalován; nezakusil jsi muk, která Bůh vyhradil svým vyvoleným, a přec ztrácíš mysl pro každou maličkost, pro nějaké neprozřetelné slovo,

sotva že ti někdo slůvkem odporuje. Celý svět je svědkem tvého nářku. Jdi do sebe a uvaž, že je ti prospěšnější něco snést, nežli abys ty někomu křivdil.

Zlým odpláceti za zlé je podle mínění pohan-
ského filosofa Seneky známka malého a nedobré-
ho srdce — *pusilli hominis et miseri est repetere mordentem*.

Čím méně zasluhuješ křivdy a urážky, tím větší útěchu nalezneš u Boha i u lidí, snášíš-li je trpělivě, a nadto bude ti ke cti, že se tím více podobáš svému božskému učiteli Pánu Ježíši.

Obrať oči na něj, pozoruje jeho utrpení a jeho nevinnost, a jistě nabudeš síly a odvahy k snášení všech křížů a zkoušek života. To jest ono veliké tajemství, které činí všecky kříže lehkými a dává ti okoušet nebeské útechy, která naplňovala světce opravdovou touhou po utrpení.

Kdyby tě byl vysílený Spasitel, umdlévající pod tíhou kříže na křížové cestě na horu Kalvarii, požádal za pomoc, jak vesele, ochotně a s vděčností bys byl objal kříž a jej nesl. Každý opravdový křesťan by měl si žádati, aby byl místo Spasitele ukřížován. Ani na okamžik bys byl neváhal nést těžký kříž, pod nímž Bůh-člověk k zemi klesal, a nemohl by ses odhodlat k snášení křížů lehčích? Jaká netrpělivost při pouhé bolesti zubů, hlavy, při nějaké ztrátě, pro nějaké nicotné ponížení, pro malou nehodu.

Ježto by ses pokládal za šťastného snášet utrpení kříže Spasitelova, abys jej ušetřil, neměl bys trpělivě snášet malou částku z něho, kterou tě čas od času on sám poctí? Není přec sluha nad pána a sluší se, aby služebník kráčel cestou, kudy šel jeho Pán.

KAPITOLA XX.

O ALMUŽNĚ A LAKOTĚ.

Dobré a chvalitebné je míti náklonnost k duchovním statkům; neboť tato dobra nám mohou prospět jedině tím, když je shromažďujeme a uchováváme. Duchovní statky mají tu přednost před ostatními, že je neztrácíme, ano naopak, spíše rozmnožujeme, udílíme-li z nich jiným.

Zcela jinak se mají věci se statky časnými, které jsou nám dány jen k tomu, abychom se jich zbavili, buď že je z lásky k Bohu rozdáváme neb alespoň že jich k dobrému užíváme.

Držení těchto statků je obyčejně příčinou mnohého zlého; býti jich žádostiv nebo lpěti na nich bývá pak mnohem škodlivější. Kolik starostí, neklidu, zármutku a pokušení z toho pochází. Jedním slovem řečeno: „Kořen všeho zla je žádostivost“ (I Tim. VI, 10).

Je mnoho lakomců na světě, ale nikdo nemíní, že by byl lakomý. Každý hromadí podle svých sil až do smrti, nikdy neustává nebo nepomyslí aneb neřekne: Mám dost! A s podivem, každý

dává této náklonnosti, této hrabivosti jiné jméno nežli lakota.

Jak velice jest se obávati, že takoví lidé dobře neskončí, ježto podle slov sv. Pavla: »Lakomec nemá podílu na království božím a Kristově« (Efes. V, 5) a sv. Jakub ujišťuje, že »Soud bez milosrdenství očekává toho, kdo nečinil milosrdenství« (Jak. II, 13). Máme prokazovat bližnímu, čeho si sami od něho přejeme. Proto bychom měli být štědrými, jak to od bližního očekáváme.

Není nikde psáno, že bys měl být bohatým, Bůh tě mohl nechat v chudobě, jako vidíš přemnohé jiné. On mohl učinit onoho chudáka, který tě prosí za dárek, velice bohatým. Představ si, že on je tam, kde jsi ty, a ty že jsi na jeho místě; nechtěl bys, aby tě podporoval? Jistě že bys očekával pomoci od něho a že by sis hlasitě stěžoval, kdyby ti ji odpíral.

Bud tedy spravedlivý a vyznej, že nejednáš správně, nepomáháš-li mu, ježto jemu chybí všechno a ty žiješ v nadbytku. Nemá si právem stěžovat do tvé necitelnosti? Nejednáš velice nespravedlivě, že jej v jeho bídě nepodporuješ?

Není lépe míti méně poctivě a klidně, nežli v hojnosti stále být trápen výčitkami zlého svědomí?

Dávej podle možnosti: Máš-li mnoho, dávej mnoho, máš-li málo, uděluj z mála. Mnoho dá, kdo rozdává všechno; ale více než všechno dá ten, kdo to, co dává, dává z upřímné lásky k Bohu.

•Kdo dává chudým,• praví mudrc, •nebude trpěti nouzi; kdo pohrdá chudobným, upadne do bídy• (Příslaví XXVIII, 27).

I když ti nijak nehrozí nebezpečení, že bys mohl zchudnouti, přec může Bůh způsobit, kdyby chtěl, že upadneš do největší bídy.

I při bohatství pocítuje člověk chudobu, nedovede-li se spokojit s tím, co má; ale v chudobě je člověk bohatý, je-li spokojen s Bohem a sám sebou. Není člověk dosti bohatým, má-li, co potřebuje pro život vezdejší a k přípravě na život věčný? Šťastní jsou ti, kdo rozumějí slovům sv. Martina z Bragy: •Kdo sám sobě dostačuje, narodil se v bohatství• — •qui sibi ipsi satis est, cum divitiis natus est•.

Není rozumnější rozdávat své jmění se ctí a užitkem Bohu nebo pro Boha, nežli ztratit je jednoho dne na věky bez náhrady a bez odplaty? Každý chudák tě může obohatit pro věčnost. Udělíš-li mu almužnu, dáváš mu vlastně jen to, co mu patří; odpíráš-li mu ji však přes jeho bídu a nouzi, zdržuješ jeho majetek pro sebe a tak se stáváš jeho vrahem.

KAPITOLA XXI.

ŽE JE LÉPE ROZDÁVATI ALMUŽNU NEŽLI OBOHACOVATI PŘÍBUZNÉ.

Nespořádaná snaha obohacovati svůj rod je velmi často na překážku udílení almužny a roz-

dávání majetku na dobré účely. Obyčejně ten, kdo z příbuzných zůstane nejdéle na živu, zdědí veškeren majetek. Avšak bývá naplano stejně jako pošetilé shromažďovati jmění pro dědice, když ani nevíme, komu vlastně přijde do rukou, co nás stálo tolik námahy.

Člověk míní, že shromažďuje svým dětem, ale často dědí po něm příbuzní vzdálení, ba takoví, jichž přátelství a vděčnost je velmi pochybná; neboť osoby, které ustanovíš za dědice, mohou umřít buď před tebou nebo po tobě, mohou přijít o jmění, ať již soudem nebo na jiný způsob, takže jmění, které jsi jim zanechal, může přijít do rukou těch, k nimž nemáš žádné povinnosti nebo které bys byl nikdy za dědice neustanovil, kteří snad jsou tvoji nepřátelé, ježto si za tvé jmění pomohou do nebe, kdežto ty pro svoji lakotu budeš trestán v očištcí nebo docela přijdeš do pekla.

Ale i když jsi jist o svých dědicích, přece nevíš, že budou rozumně užívat toho, co jsi s tak velikou námahou získal. Nemáš příčiny se obávat, že snad ve hře a v rozmařilosti někdo stráví smutné ovoce tvé lakoty a že tvé statky hříšně nabyté budou rozprášeny novými hříchy, které snad budou na tebe svolávat hněv a kletbu boží buď na věky nebo aspoň na dlouhý čas v očištcí?

Je v tom veliká pošetilst, dává-li se někdo svádět přirozenou náklonností k tomu, aby více pečoval o blaho bližních nežli o svou vlastní duši

a aby snad jiným dával, čeho si s těžkou námahou odepřel, bez naděje, že by se mu kdy za to dostalo nějaké odměny, cti nebo vděčnosti.

Není rozumnější rozdat své jmění chudým nebo lépe skrze ně a v nich samému Pánu Ježíši, který za to slibuje kromě života věčného stonásobnou odměnu i zde, nežli zanechat je přátelům, kteří se ti ani odvděčiti nemohou? „Není hanebné a nejvýš nespravedlivé,“ dí sv. Augustin (De Disc., kn. XXXII), „nemáš-li, co bys daroval svému Vykupiteli Pánu Ježíši, který v chudých nouzi trpí, kdežto tvůj syn pro svou rozmařilost má všeho hojnost?“

Kéž by se mohlo o tobě říci, co praví Valerius Maximus (Kn. IV, hl. 8) o kterémsi pohanu: „Zdálo se, že jeho majetek náleží všem; jeho srdce bylo plné lásky a dobroty, jeho dům byl útočištěm všech ubohých.“ Jak by ti to sloužilo ke cti!

Hry, nádhera a labužnictví přivedly mnohé na mizinu, ale nikdo neupadl do bídy, protože dával almužnu.

Ruka chudého je, podle slov sv. Eucheria, nejbezpečnější místo k uschování majetku; peníze v ní uložené jsou jisté před nebezpečím, že by se ztratily — *thesaurum suum is bene recondit, qui indigentibus dividit* (De vera sapientia).

Nestaráš-li se nyní sám o sebe, kdo se bude o tebe po smrti starat? Pohřeb a několik mší sv. to je vše, co můžeš od svých dědiců očekávat.

Není tedy lépe, ubude-li jim něco z tvého majetku, jen když tobě nebude chybět nic k spasení?

Mnoho a dosti jim zachováš, zůstavíš-li jim část dědictví spojeného s dobrým příkladem velikých ctností.

KAPITOLA XXII.

JAK POŠETILE JEDNAJÍ TI, KDOŽ MYSLÍ JEN NA OBOHACENÍ PŘÍBUZNÝCH A PŘÁTEL.

Kdo si příliš hlavu láme myšlenkou, jak by příbuzné nebo přátele obohatil, vydává se v mnohá tělesná i duševní trápení. Zbavuje se svého majetku, aby hojnou měrou dával jiným. Takový člověk jako by říkal: »Moji příbuzní a přátelé, já bych mohl se svým majetkem se ctí žít v rozkoších, mohl bych také almužnami a dobrými skutky za své hříchy Bohu zadost učiniti a svůj očištec si ukrátit, nebo činit mnoho dobrého ke cti a slávě boží a ke svému časnému i věčnému spasení. Ale takové není mé myšlení, to nechci. Miluji vás více než sebe a proto se odříkám dobrovolně příjemností v tomto životě, a prostředků, jimiž bych si zabezpečil svoji spásu, abyste vy mohli svému tělu hovět a lépe se o svou duši starat. Moje nesobecká láska k vám mi nedopouští, abych myslel na sebe.«

Je pravděpodobné, že by mohl někdo tak ne-

rozumně a pošetile mluvit? Jistě ne, protože sporádaná láska vždycky začíná samým sebou.

To není žádná láska, ale pošetilost zapomínat na sebe a pomáhat jiným, sám přestávat na nejněnutnějším a jiným sloužit, sebe všemožně ochuzovat navždy, abys pomohl jiným na čas.

Mohou ti snad příbuzní, přátelé nebo děti pomoci, kdyby tě stihlo neštěstí, že bys byl na věky v pekle zavržen? Ne. »Všecko bohatství v rukou dědiců,« praví Salvian, »není s to, aby uhasilo jedinou jiskru plamene, v němž se ubozí zesnulí trápí« — *flamma infeliciū mortuorum divitiis non refrigeratur haeredum!* (Ad eccl. cath., kn. VIII.)

Mám za mnohem rozumnější jednání těch, kteří sice na příbuzné pamatují, ale předem myslí na sebe tam, kde běží o spasení duše a o to, aby hojnými almužnami hříchy si odpykali. Nebo není lepší ztratit část jmění, je-li to vůbec ztrátou — nežli ztratit duši nebo ji vydávat v nebezpečí, že zahyne?

Není lepší opustit dobrovolně to, co člověk na dlouho podržeti nemůže, ať se stará sebe více, nežli vydávat se v nebezpečí ztratit Boha a s ním přijíti o všecko?

Kéž by ses těmito radami do budoucna řídil a jmění svého si vážil jen potud, pokud ti může sloužit k tomu, abys peklu ušel a nebe si zasloužil.

O SAMOTĚ A O POKLESCÍCH
V OBCOVÁNÍ S JINÝMI.

Kdybys znal příjemnosti a sladkosti, kterých dává Bůh okoušeti těm, kdož se vyhýbají společností lidí, aby zcela náleželi jemu, miloval bys vášnivě samotu a jen nerad bys ji opouštěl.

Zbožný člověk, který miluje Boha celým srdcem, nalézá pokoj jedině ve své světnici nebo v kostele; v chrámě, v němž se účastní společných služeb božích, ve svém příbytku pak, kde může soukromně sloužit Pánu Bohu způsobem, který mu vnuká úctu k Bohu, k bl. Paně Marii a ke Svatým, a jakým nemůže projevovati tuto úctu ve veřejnosti, aby na sebe neobracel pozornost lidí a nevydával se tak v nebezpečí marné chvály lidské.

Na každém jiném místě cítí se jako v cizině, jako ryba mimo vodu. V samotě je jako v ráji, naproti tomu všude jinde cítí se v úzkých, jako by mu něco překáželo.

Čím méně člověk potřebuje venku se ukazovati, tím lépe; jen nutná potřeba, zbožnost, poslušnost nebo láska k bližnímu tě mají pohnouti, abys ze samoty vycházel. Kdo vychází bez těchto důvodů, vydává se v nebezpečí, že podlehne pokušení.

Chceme-li, aby Bůh mluvil k nám, je nutné,

abychom zamezili tvorům přístup k svému srdci. Čím méně vášní a neklidu je v srdci našem, tím častější a mocnější budou boží vnuknutí.

Obcovati s lidmi tak, abys nikoho neurazil nebo sobě neuškodil, je veliké a řídké umění. Sotva kdo z nás by nemusil opakovat slova spisovatele knihy *•Následování Krista•*: *•Kolikrátkoli s lidmi jsem obcoval, jako menší člověk jsem se domů vracel.•*

Nezáleží na tom, chceme-li správně si vésti, abychom se všude ukazovali anebo mnoho přátel si získali; stačí přátelství jednoho neb dvou opravdu hodných lidí, dobré pověsti, věrných a stálých až do smrti. Takoví přátelé jsou pravý poklad, kterého si nikdy nemůžeme dosti vážit.

Nechceš-li chybiti, přidržuj se stále jen nejlepších, abys na příteli stále viděl, v čem se můžeš zdokonaliti.

Nechceš-li nikde naraziti, hleď se vždycky podle možnosti všem přizpůsobiti, projevuj souhlas s jejich smýšlením a vyhovuj jejich přáním, truchli s truchlícími, raduj se s radujícími, buď vším všem, pokud umíš a dovedeš.

Buď vděčným za dobré, co jsi obdržel, ale nikdy nemluv o tom, co jsi sám dobrého učinil, čím bys přátele zahanboval a přátelství jejich jako by sis kupoval; tím vším přátelství jen chladne a uстыdá.

Protože vůbec nesmíme spláceti zlé zlým, ani

neprátelům ne, je jasné, že by bylo tím horší splácet přátelům zlým, co nám učinili dobrého.

Sluší se, abychom byli vždycky způsobnými a zdvořilými; je však velmi nebezpečné ukazovati se příliš pozornými, zejména vůči osobám druhého pohlaví. Při takových příležitostech je nejvýš důležité být pozorným na oči, ježto podle slov Písma sv.: „Smrt vchází oknem a zloději docházejí svého cíle, najdou-li otevřené dveře.“

Jako nás činí čistota podobné andělům, tak snižuje neřest, protivná čistotě, člověka k ďáblům. V této příčině je důležité, abychom vzpomněli slov Ducha sv.: „Kdo pohrdá malými věcmi, pohnáhlu zahyne“ (Ekl. XIX, 1).

Sv. Martin z Bragy praví: „Každý, kdo vážně myslí na strašné a zahanbující následky nečistoty, bude jistě pamatovati, aby útekem před každou i nejmenší příležitostí unikl nebezpečí třebas vzdálenému.“

Také jest se míti na pozoru před hody a kvasy, které bývají úskalím dobrých mravů a střídmosti; tam se leccos mluví, nač by se člověk jinak sotva odvážil mysliti. Je velmi těžko uchránit se při takových příležitostech.

Duše trpívá tam, kde se ani tělu valně nevede, a duch boží v nás při tom uhasíná. Člověk zapomíná pečovati o svoje spasení, ano často uspíší si i smrt.

O LÁSCE K BLIŽNÍMU.

Milujeme-li bližního jako sami sebe, budeme mu také přáteli dobrého jako sobě.

K těm, kdož ti ublížili, máš se chovati tak, jakým chceš, aby se Bůh prokázal vůči tvým hříchům.

Cítíš-li v sobě horlivost proti hříchům, obrať ji všecku proti vlastním a s cizími měj jen soustrast a milosrdenství. Trestej své hříchy dobrovolným pokáním; ale, není-li to tvým úkolem, neopovažuj se kárati hříchy cizí. Bylo-li ti to však uloženo a máš-li k tomu moc, pak ji užívej; neboť škodí dobrým a hodným, kdo promíjí daremnosti zlých, ačkoliv by mohl jejich zlé skutky zamezit — *•bonis nocet, qui malis parcit•* (Martin z Bragy).

Káráš-li někoho z lásky, čiň tak ne proto, že zhřešil, jako spíše abys jej do budoucnosti od hříchu odvrátil a abys předešel zlořádům, které povstávají skoro vždycky tam, kde zůstává daremnost bez trestu.

Chceš-li trestat s láskou a s užitkem, nesmíš se při tom zlobit; hněv pobuřuje ducha, ale hříchu nenapraví. Mimo to nemáme se dopouštět hříchu, chceme-li hřích trestat a napravovat.

Chceš-li u jiných vzbudit, aby se tě báli a tebou nepohrdali, budiž to bázeň z uctivosti a ne z nenávisti, neboť nenávist je horší nežli pohrdání;

kdo je nenáviděn, má tolik nepřátel, kolik lidí jej nenávidí.

Málo lásky k bližnímu ukazuje, kdo stále mluví o chybách bližního a nikdy o jeho ctnostech, anebo mluví-li o jeho dobré stránce tak, aby jej zesměšnil tím, že jeho slova, skutky a každé hnutí posuzuje.

Z tisíce lidí sotva najdeš jednoho, kdo by obracel oči na sebe. Vůči sobě jsme jako slepí, ale cizí chyby vidíme velmi jasně.

K čemu slouží lámat si hlavu s jinými, když nám do nich nic není a nejsme povoláni, abychom je vedli? Chce-li se nám a máme-li čas k tomu, obraťme svoji horlivost proti svým slabostem, hříchům a opěťovaným pádům. Jistým znamením nedostatečného pořádku v domě je, vídáme-li často venku mimo dům ty, kteří mají dozor nad pořádkem v domě.

Či je v tom nějaká láska blíženská, povídáme-li bližnímu nebo jiným v jeho přítomnosti věci, které nerad slyší, a které jej rmoutí nebo zahanbují? Měřme nepříjemnost, kterou takto působíme jiným, podle sebe, jak by nám bylo, kdyby někdo jiný tak se choval k nám. Malé pokárání i mírné a laskavé upozornění představeného nebo rodičů nás přivádí z rovnováhy, bolí a hněte; co bude, učiní-li nám tak někdo cizí?

Obyčejně zasluhují nejvíce výtek ti, kdož toho vědí mnoho povídati o jiných a na jiné.

Tento nezpůsob mluvití při každé příležitosti zle o bližním pochází jen z veliké nedokonalosti, pýchy a opovážlivosti, neboť »Z plnosti srdce mluví ústa«. Je tedy v takovém srdci plno toho, co nikdo nemůže zadržeti.

Velmi pravdivé je slovo sv. Jakuba: »Jazyk je (sice) malý úd, ale veliké neštěstí zaviňuje.«

Člověk opravdu moudrý a zbožný je pokorný a skromný; slyší sice mnoho, ale mluví málo. »Kdo slovem nehřeší, je muž dokonalý« (Jak. III, 3).

Octneš-li se ve společnosti, kde se nedobře o bližním mluví, nesmíš jej hned v srdci odsuzovati, spíše, jak jen můžeš, omlouvej jej ve všem a považuj za velikou lehkomyšlnost hned všemu věřit, co se povídá; neboť mnozí lžou, buď aby klamali jiné anebo že jsou sami na omylu.

Zřídka se stává, že dva lidé vypravují jeden a týž příběh stejně.

S dobrým důvodem můžeme tedy pochybovati o věci, kterou známe jen z vypravování. Neboť nezřídka původcem těch zpráv je křivý obviňovatel, a i kdyby pravdu mluvil, je vždycky lépe buď nevěřiti všemu nebo zdržeti se úsudku o věci. Sami o sobě můžeme vždycky právem zle mysliti.

Mluvití zle o bližním je nespravedlivé. Ačkoliv sami nahlédáme ve své svědomí, nemůžeme často rozpoznati, byl-li ten neb onen skutek náš dobrý nebo zlý, svolil-li jsem v pokušení ke hříchu či ne; a my bychom se chtěli opovážit

posuzovat skutky bližního, do jehož svědomí nahlédnouti nemůžeme!

Je tudíž velikou smělostí, chtít vystupovat jako soudce a rozhodčí hnutí srdce lidského, která zná jedině Bůh sám. Právem dí sv. Jan Climacus, že touto opovážlivostí člověk se plete do věcí Bohu samému vyhrazených: *•iudicare est impudens directio divinae auctoritatis•* (Gradus X).

Opravdová láska je dobrácká; smýšlí a chce jen dobře; v kom je opravdu láska křesťanská, ten nalézá vždy, i v chybách, co by chválil nebo aspoň omluvil.

KAPITOLA XXV.

O PÝŠE.

Pýcha je nespořádaná touha po cti, touha, kterou se povyšujeme nad jiné a nad sebe samy. Spasitel praví: *•Kdo se povyšuje, bude ponížěn•* (Luk. XIV, 11). Vysoké stromy potřebují dlouhé doby, nežli vyrostou, ale padají rázem, a pád jejich je tím těžší a nebezpečnější, čím jsou vyšší.

Jak může naléztí místa tato neřest, Bohu i lidem protivná, tento zhoubný pramen všech hříchů, v srdci, které je jen prach a popel?

Je-li nebezpečným vyvyšovati se nad jednoho člověka, jak nebezpečným bude vypínat se nad všechny!

Kdyby to byla bývala vůle boží, mohl být

tvůj sluha pánem a ty jeho služebníkem. Z velkého hříšníka se může stát veliký světec, a i nejzbožnější člověk může upadnouti do nejošklivějších neřestí. Jak by se tedy mohlo srdce tvé nadýmat?

Pošetilé je vypínat se nad druhé, když člověk sám ze sebe nic nemá, co by jej před druhými vyznamenávalo. Co máš sám ze sebe a co je tvé opravdové vlastnictví kromě hříchu? Co máš na hříchu jiného, leč jediné pokoření?

Vše dobré, co je na tobě: sličnost těla, přednosti ducha, dobré vlastnosti, jsou zvláštní dary boží, které ti Bůh udělil bez tvých zásluh a bez jakéhokoli závazku. Ani sluneční paprsky nejsou co okamžik tak závislé na slunci, jako každá i nejmenší milost na dobrotě a pomoci boží. Neboť ačkoliv paprsky přirozeným způsobem nemohou být bez slunce, z něhož vycházejí, přec by mohl Bůh zázračným způsobem i tento přírodní zjev způsobit bez slunce samého, ale bez Boha neobstojí žádný tvor ani na okamžik. A ačkoli paprsky podstatě slunce samého ani neubírají ani nepřidávají, přec mu dodávají krásy a lesku, ale není žádné ani sebe podivuhodnější a dokonalejší stvoření, které by mohlo velikosti, kráse a velebnosti boží něco přidati, neboť Bůh zůstává stále týž, ať jsou tu nesčetní tvorové nebo nejsou.

Je-li pravda, že planety svítí světlem, které je vlastně jen odraz světla slunečního, pak musíme

jejich světlo připisovat slunci. Přičítáme-li Bohu všecko, co bl. Panna Maria, andělé a svatí vykonali a co po celou věčnost vykonají, pak mu připisujeme to, co jen z jeho dobroty a dobroti-vosti vychází.

Nemáš tedy žádného důvodu, aby ses vypínal, s nějakou povýšeností myslil o svém bytí, myšlení a jednání, jako kdyby ti byl Bůh něčím zavázán. On tě nepotřebuje; nejvýš dokonalý může jen dávat a ničeho se mu od jiných nemůže dostávat.

Dělejme co chceme, nemůžeme Boha učinit větším, šťastnějším nebo světějším; on má sám od sebe a v sobě všechnu dokonalost, blaženost, ne-skonalou svatost. I když se vynasnažíme, jak jen můžeme, abychom se mu zalíbili, musíme vyznati. Služebníci neužiteční jsme (Luk. XVII, 10): učinili jsme jen, co jsme byli povinni činit, jsouce hotovi sloužit svému pánu se vši horlivostí své slabosti. Pak máme aspoň útěchu, že, ačkoliv ne-jme s to nic přidati k velikosti a svatosti boží, aspoň my sami můžeme se zdokonalovati a světějšími státi.

KAPITOLA XXVI.

O POKOŘE.

Pokora je ctnost Ježíše Krista. Sestoupil s nebes, aby nás jí učil slovem i skutkem, abychom se Bohu zalíbili a tak byli schopni k němu se přiblížiti, neboť má zalíbení v obcování s pokornými.

Je potěšitelné přijímati od Boha velikých milostí; neboť jest to důkaz pokory, která se Bohu velice líbí. Proti tomu můžeme být skoro jisti, že se v nás skrývá tajná pýcha, necítíme-li v sobě žádnou horlivost, kterou Bůh pokorným stále vnuká. »Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost« (Jak. IV, 6).

Málokdy nalezneš člověka opravdu pokorného. Každý chce sice vypadati hodným, dobrým, ačkoliv je nekonečný počet těch, kteří si opravdu hodného člověka nesprávně představují.

Člověk doopravdy pokorný rád uznává všecku svou slabost, která jej pokořuje a která je v něm; nesnese, aby mu někdo lichotil, jej chválil, jako člověk nemocný, který svou nemoc cítí, není rád, říká-li se mu, že je mu dobře. A jako nemocný, když mluví o své nemoci, rád nadsazuje a nalézá v tom uspokojení, vyjadřují-li se také jiní v tom smyslu, zveličuje také pokorný své slabosti a těší ho, slyší-li to od jiných.

»Je podivné,« praví Guiges, »že každý člověk se hrozí pohrdání, kterého přece nejvíce zasluhuje« (De tranquillitate).

Člověk vpravdě pokorný nikdy nemyslí, že by se mu dala křivda. Protože nic nečiní, aby jiným naháněl strach, nemá nepřátel, jichž by se musil obávat; proto také nic ho nemůže vyrušit z klidu. Každý ho má rád, tak jako on má ve všem zalíbení, jen ne v sobě samém.

Poznání Boha a sebe sama převyšuje všechno jiné vědění. K čemu slouží znalost pohybu nebeských těles a jiných přírodnin, nezná-li člověk, v čem je naše pravé štěstí zde a na onom světě?

Není možné, aby člověk znal dokonale Boha a sebe sama, není-li opravdu dokonale pokorný a nesmýšlí-li jako celník (publikán), který v chrámě stojí, neosmělil se očí k nebi pozdvihnouti a pln lítosti nad hříchy říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému“ (Luk. XVIII, 13).

Čím hlouběji vnikne člověk do své nicoty, tím větší zásluhu má před Bohem.

KAPITOLA XXVII.

O HŘÍCHU.

Kdybys visel na provaze s nějaké vysoké věže a věděl, že ti hrozí nebezpečí, nebude-li někdo jiný provaz pevně držeti, jistě by ses neodvážil, abys jej tupil, dráždil nebo něco nepříjemného mu říkal nebo činil.

Daleko více je tvůj život a tvůj blahobyt závislý na Bohu, kterého urážíš, nežli v prvním případě. Neboť, dejme tomu, že by onen člověk z ďábelské zloby a nelidskosti tě pustil, abys padl, Bůh by tě ještě mohl zachránit. Ale kdyby tě Bůh chtěl zahubit, kdo tě bude moci z jeho rukou vytrhnouti? A tento Bůh, který by tě mohl zahubit, je nekonečně dokonalý a nepotřebuje tě,

kdežto ty bys ani okamžik nemohl být bez jeho pomoci a bez jeho milosrdenství.

Jsi-li tedy tak na Bohu závislý, že bys přestal býti, kdyby na okamžik přestal rukou svou tě udržovati, jak můžeš být tak pošetilý a Boha samého hříchem napadati?

Kdyby Bůh nebyl nekonečně povýšený nad každý sebe menší záchvěj zármutku, jediný smrtelný hřích by jej více zarmoutil a větší zármutek mu způsobil, nežli jaká je jeho radost nade všemi dobrými skutky a hrdinnými ctnostmi všech svatých dohromady. Všecky divy, které bl. Panna a svatí vykonali, jsou ničím u srovnání s tím, co Bůh zasluhuje; neboť všecka pocta a všecky služby tvorů nejsou v poměru k nekonečné velikosti a velebnosti Stvořitele, jehož jedině Pán Ježíš, Bůh a člověk, mohl po zásluze uctíti.

A tato nekonečná boží velebnost, před níž majestát panovnický je jen chudoba, bývá urážena od lidí ubohých jako červíčků zemských, pohrdá jí tvor, který by ji měl, kdyby bylo možné, míti nekonečně rád. Neznamená to připravovat Boha o čest větší měrou, nežli jak jej mohou všickni svatí uctíti?

Velikost urážky se měří podle důstojnosti osoby, která byla urážena. Hřích se tedy jeví tím strašnějším čím vznešenější je a velebnější uražená osoba. Z toho tedy můžeš soudit, že zloba smrtelného hříchu po této stránce je nekonečná, protože je veliké zne-

uctění a urážka Boha nekonečně velikého a úctyhodného.

Hřešit, podle sv. Augustina, je zneuctíti Boha, což není dovoleno člověku, ani kdyby mělo zahynouti všecko, co není Bůh — *peccare est inhonorare Deum, quod non debet facere homo, etiamsi totum pereat, quod Deus non est*. Tedy ničeho se nemáme tolik bát jako smrtelného hříchu, protože hřích je náplň a pramen všeho zlého.

KAPITOLA XXVIII.

JAK MÁME ŽELETI, ŽE JSME HŘÍCHEM ZTRATILI BOHA.

Jediným těžkým hříchem ztrácíme Boha; je myslitelná ztráta větší? Jsou lidé, kteří, prohrají-li při nebo utrpí-li nějakou ztrátu, kterou přišli na mizinu, upadají do takové tesknosti, že přicházejí o rozum nebo i o život. Jak veliký by měl být náš zármutek nad hříchem, kterým jsme ztratili nekonečně dobrého věčného Boha!

Může být někdo nešťastnější, nežli ztratí-li hříchem Boha? A přece. Horší ještě je, Boha ztratit a nic si z toho nedělati.

To je nejstrašnější zlo, které oplakává sv. Augustin v knize svých Vyznání, že totiž, ač nemohl bez slz čísti o smrti královny kartaginské Didony, pro smrt svého Spasitele a pro ztrátu své duše neměl slz.

Je opravdu hanba, musíme-li vyznati, že nás bolí, přijdeme-li o milé zvíře: psa, kočku, papouška nebo kanárka, kdežto při ztrátě Boha a vlastní duše zůstáváme chladni a lhostejni.

Podle zprávy Písma sv. vydával Mikas, jemuž byly ukradeny modly, takový nářek, že sami zloději byli pohnuti. A když se ho tázali, proč tak naříká, odpověděl s údivem: „Bohy jste mi ukradli a tážete se po příčině mého zármutku? Vzali jste mi je a děláte, jako byste se divili a ptáte se mne proč pláči?“

Býváme-li znepokojeni pro maličkosti, doveďme-li prolévat slzy při dětinských tretkách, jak můžeme zůstat klidnými při ztrátě samého Boha a vlastní duše? Jak je nedůstojné srovnávati Boha a duši, která jen pro něho je stvořena, s nějakou ubohou modlou a ani Boha a ani duši nemíti za hodny slz!

A přec se tak děje ustavičně. Vidíme, že celé rodiny pro věci nepatrné ceny upadají do velikého zármutku, ale se smíchem a zábavou dopouštějí se těžkých hříchů. Jí se, pije, žertuje se a hraje se dál, jako by se nic nebylo přihodilo, a ne-li ústy, aspoň srdcem se říká s bezbožnými: „Zhřešil jsem a co zlého se mi za to přihodilo?“ (Ekl. V, 4), hřeší se dál a hromadí se hřích na hřích bez pokání a bez ustání.

Sv. Tomáš Aquinský při vší osvěcenosti ducha, ani císař Karel V. při vší své moci to nemohli po-

chopit, jak to může být. »Nechápu,« říkal právem Filip III., král španělský, »jak může člověk v těžkém hříchu usnout.«

Představ si, že také dnes Pán ti praví, co druhdy ústy prorokovými k lidu izraelskému hlásal: »Pozoruj a viz, že zlá a hořká věc jest, že jsi opustil Pána Boha svého« (Jer. II, 19).

Ztratil-lis Boha svého hříchem, oplakávej tuto ztrátu hořce a neustávej plakati, až jej opět nalezněš, neboť on jediný je tvé nejvyšší dobro.

KAPITOLA XXIX.

BŮH NENÁVIDÍ HŘÍCHU, PROTO SE HO MUSÍME VYSTŘÍHATI.

Nestačí chrániti se jen některých hříchů smrtelných, ani za všechny statky pozemské nesmíme se dopustiti ani jediného, neboť i jediným smrtelným hříchem ztrácíme přátelství boží a všechny zásluhy pro nebe.

David byl muž podle srdce božího a přec by se nebyl spasil, kdyby byl zemřel v cizoložství. Z toho je dostatečně vidět zlobu jediného těžkého hříchu a jak nesmiřitelně jej Bůh nenávidí.

Ačkoliv je Bůh neskonale laskavější a milosrdnější k nám, nežli může být nejněžnější matka k svému jedinému dítěti, přece, kde běží o jediný smrtelný hřích, třebaš jen v myšlenkách spáchaný, v prudkém pokušení, s úmyslem zamezit nevím

jaké zlé, nebo abys získal nepočetné množství lidí pro Boha a jeho službu, všechny tyto ohledy nejsou s to, aby zadržely na okamžik jeho hněv a nenávisť ke hříchu. Pro jediný smrtelný hřích byl by na věky zavržen od tváře boží nejen jeden člověk, ale třebaš nesčetní lidé, kdyby v něm zemřeli.

Tato strašná přísnost Boha tak dobrého a laskavého nám ukazuje aspoň poněkud děsnou zlobu každého smrtelného hříchu. Ale na ničem jiném ji není lépe vidět nežli na trestech, jimiž věčný Otec podrobil vlastního Syna, když se odhodlal, že chce pykati za hříchy lidstva.

Tento jeho Syn je nevinność a svatost sama, jeho Otec jej miluje nekonečnou láskou a přece jej podrobil strašným mukám a dopustil, aby rukama katanů byl pověšen na potupné dřevo kříže mezi dvěma lotry, když dříve jeho tělo bylo bičováním rozdrásáno a hlava trním korunována. Naložil-li Bůh tak se svým Synem a naším rukojmím, jak bude jednati se svými dlužníky?

Kdybys takto uvažoval o jediném těžkém hříchu, maje na mysli horu Kalvarii, jistě bys byl dojat jeho zlobou a nenávisť, jakou k němu má Bůh.

Nedůvěřuj tedy svému spořádanému a ctnostnému životu, neceň příliš léta ztrávená v dokonalosti, nespolehej na dobré skutky, jež si po příkladu Svatých vykonal; neboť člověk se může snadno dopustiti těžkého hříchu, a jeden jedinký stačí, že bychom byli vyloučeni od hostiny ne-

beského Beránka, a pro nedostatek lásky zaslechli s nemoudrými pannami z evangelia: »Neznám vás« (Mat. XXV, 12).

KAPITOLA XXX.

ODKLÁDATI S OPRAVDOVÝM POLEPŠENÍM JE NEBEZPEČNÉ.

Pokud člověk žije v těžkém hříchu, je opravdu ubohý; je v nepřátelství s Bohem, otrokem satanovým, je zbaven posvěcující milosti, všechny jeho skutky jsou bez zásluhy pro věčnost, je jakoby shnilý úd odříznutý od těla Kristova, neschopný míti podílu na dobrých skutečích církve, zbavený práva na nebe, vinen urážkou boží velebnosti, propadlý věčným trestům.

Poslechni tedy rady moudrého Siracha: »Neváhej vrátit se k Bohu a neodkládej (s polepšením) ode dne ke dni; nebo jeho hněv přijde na tebe, kdy se toho nejméně naděješ, a v den pomsty zahubí tě bez milosrdenství.«

Kdybys uvážil tato slova a věřil, že tě Bůh ve svém hněvu překvapí a že nastane pro tebe den spravedlnosti bez milosrdenství, musil by ses zatřást.

Bůh by mohl potrestat hříšníka ihned, jakmile zhřešil, a také to někdy činí, aby nám dal odstrašující příklad. Obyčejně však odkládá s potrestáním; ale pak přichází trest tím zřejmější, a sice

v čas, kdy se zdá, jako by se nešťastný hříšník vyhrůžkám božím vysmíval. Neboť zdánlivě se mu všechno daří podle jeho přání: má snad statky, je poctěn vysokými úřady, žije v rozkoších, takže se zdá, že nic nechybí k jeho pozemskému štěstí. A přece Bůh ustanovil již onen hrozný okamžik, kdy ubožáka překvapí smrt a on upadne v okamžiku z tohoto zdánlivého blahobytu do největší bídy.

Tak potrestal Bůh kdysi svatokrádežného Baltazara, kdy tento vůbec na to nemyslel. Tento hýřivý panovník seděl se svými velmoži u skvělé hostiny a dal ve své zpupnosti přinést zlaté a stříbrné nádoby, které uloupil jeho děd Nabuchodonozor v chrámě jerusalemském, a pil z nich on i velmoži jeho i kněžny.

A právě při tomto rouhavém počínání zachvátila jej trestající ruka rozhněvaného Boha. Když byl rozjařen vínem, napsala tajná ruka na stěnu strašná slova: „Mane, Thecel, Ufarsin“. Ti, kdož byli svědky jeho slávy a jeho hanebného činu, byli i svědky trestu božího, potupné smrti svého krále, který téže noci podlehl ranám nepřátel.

Tento příklad potvrzuje staré přísloví: „Jaký život, taková smrt.“ Špatný život stává se nenapravitelným u těch, kdož s polepšením den ode dne otálejí.

To je, jak dí sv. Leonard, znamení ďáblové, v hříchu setrvávati; ti, kdož se mu podobají v za-

tvrzelosti, zasluhují, aby s ním na věky zahynuli (Sermo I de Adv.).

Byl-lis tak nešťasten, že jsi upadl do hříchu, vzmuž se co nejdříve a povstaň, aby tě nezachvátila ruka rozhněvaného Boha a nezamezila tvé pokání, s nímž otálíš.

KAPITOLA XXXI.

JE VELMI NEBEZPEČNÉ ODKLÁDATI POLEPŠENÍ AŽ NA ČAS NEMOCI.

Dejme tomu, že tě Bůh ve tvých hříších nepřekvapí, budeš v nemoci s to jej usmířiti? Budeš mít v horečce síly, abys myslil na Boha a na své hříchy?

Kterýsi nemocný, když mu předříkávali krátké modlitby, odpověděl: „Nevím, co je se mnou; má hlava je tak slabá, že kdybych byl neměl dříve času na tuto cestu se připravit, a kdybych byl čekal až na tento okamžik, byl bych ztracen.“

Otec Rekupito S. J., kterému přec bylo vzbu-
zování ctností při jeho ctnostném životě, bohatém
na dobré skutky, velmi lehkým, vyznal po svém
uzdravení z těžké nemoci: „Když se snažili otcové,
kteří okolo mne stáli, vnuknouti mi dobré myšlen-
ky, byla má hlava tak slabá, že jsem slyšel jen
zmatené hlasy a nic jsem nechápal.“

Přihází-li se to hodným a bohabojným lidem,
bude snad snazším tobě, který s obrácením a po-

lepším odkládáš až na čas nemoci; tobě, jehož duše i tehdy bude plna světských marností a který snad jsi dávno nevzbudil v sobě víru, naději, lásku, lítost nad hříchy a jiné podobné ctnosti?

Příliš pozdě by bylo chtít se učit dobře žítí teprve tehdy, kdy se má člověk loučit s životem.

Obrácení na smrtelném loži nebývá ani opravdové, ani upřímné. Nezanachává takový člověk hříchu, spíše hřích opouští jej. Nechce více hřešit, protože již nemůže hřešit. Taková zpověď se velice podobá vyznání zločinců na skřipci, kteří za chvíli popírají, k čemu se předtím přiznali.

Farao byl desetkrát rozličným způsobem od Boha trestán, uznával po každé svou vinu a rozhodl se, že propustí lid izraelský, ale jakmile ustala trestající ruka boží, ihned se zdálo, že zapomněl na svůj slib. Nemáme se právem domnívat, že jeho jednání bylo pokrytecké?

Totéž se přihází i těm, kdož odkládají s obrácením na poslední okamžik těžké nemoci. Zpovídají se sice, ale nečinili by tak, kdyby je k tomu nepřinutilo nebezpečí smrti. Vnucuje se nám myšlenka, že jejich předsevzetí a touha polepšiti se nestála za mnoho, když vidíme, že potom pokušením jen stěží odolávají a k bývalému způsobu života se lehkomyslně vracejí.

Člověk má činit pokání, pokud je úplně zdrav a pokud je pánem svého rozhodnutí, a tak si má zajistit šťastnou smrt; v takovém rozpoložení dává

člověk přednost jistotě před nejistým. Bylo by jistě pošetilostí, kdyby plavec na kormidle zanedbal příznivý vítr a v čas bouře se vydával na moře. Ale daleko větší pošetilosti se dopouští, podle sv. Eucheria, kdo odkládá se zajištěním svého věčného osudu až na poslední nejnejistější okamžik života (Homilia de dilatatione).

Přemýšlej o tom vážně a často; čiň pokání za své hříchy co nejdříve. Příliš pozdě by ses ohlížel po ochraně, když zlo již se všech stran tě zachvátilo, a po obraně, když jsi byl již smrtelně raněn.

KAPITOLA XXXII.

NEMÁME ODKLÁDATI S OBRÁCENÍM ANI NA OKAMŽIK.

Mnozí jsou sice přesvědčeni o nutnosti pokání a ukazují, že touží po něm, ale mají za to, že věc nespěchá a že mohou vyčkávati příhodnější dobu a příznivější okolnosti. Proč nezačít dnes? Proč ne hned?

Zpozorujeme-li skvrnu na oděvu nebo na tváři, nečekáme do druhého dne s očištěním; odstraníme ji ihned.

Byl-li někdo smrtelně poraněn, volá hned lékaře, aby zastavil krev a předepsal potřebný lék.

Ztratí-li kdo peníze, jde je hned hledat.

Byl-li někdo přepaden na poli divokou zvěří

nebo kdyby jej loupežníci přivázali ke stromu, bude hned křičeti o pomoc.

Proč bychom neměli stejně zacházet s duší, poskvrnila-li se hříchem, poranila-li se těžkým pokleskem, upadla-li do spárů ďáblových? Proč také tu nevolat ihned o pomoc? Proč čekat na zítřek?

Bude snad zítra k uzdravení lépe naladěna? Či bude moci zítra Boha snáze najíti? Či bude snad lze zlé navyklosti zítra lehčeji přemoci nebo bude zatvrzelost srdce tvého podajnější zítra nežli dnes?

Tvé obrácení den ode dne bude těžší; nebo zlé návyky tím více mohutnější, čím více jim člověk povoluje; čas, který všechno jiné hojí, nezamezí, aby nerostly.

S obrácením nelze otálet ani na okamžik, nechceš-li se vydávat v nebezpečí, že na věky zahyneš; nebo ačkoli ti Bůh slibuje odpuštění hříchů, budeš-li se z nich káti, neslabil ti den zítřejší, a nemáš jistoty, že bude na tebe do zítřka čekat.

Je možné, že ještě zítra budeš živ, ale je také možné, že nebudeš víc mezi živými. Bylo by rozumné spoléhat ve věci tak důležité na pouhou pravděpodobnost?

Ale dejme tomu, že budeš zítra živ a zdráv a budeš odhodlán se polepšit, jsi jist, že se ti bude zítra táž milost nabízet jako dnes? •*Dnes*, uslyšíte-li hlasu Hospodinova, nezatvrzujte srdcí svých• (Žalm 94). Je snad Bůh povinen čekat

na tvé vrtochy, na tvou náladu? Či by ti nemohl Bůh spravedlivě milost odepřít, když jsi již tolik milostí zneužil, krví Kristovou pohrdl, tolikerou příležitost k spasení zanedbal? „To bývá,“ dí sv. Augustin, „spravedlivý trest hříšníka, který se nechtěl obrátit, když mohl, že se nemůže obrátit, když by chtěl“ (De libero arbitrio, hl. III). Tato veliká pravda zasluhuje, abychom o ní co nejvážněji přemýšleli.

Účinná milost boží je sice největší dar nebes, ale také není naděje, která by byla méně odůvodněna, nežli ta, slibuje-li si hříšník, že mu ji Bůh udělí v okamžiku, kdy on s ní bude chtít také působit a jí užít.

Kdo nemá dobrou vůli den co den se zdokonalovati, den ode dne se zhoršuje. Zřídka se kdo doopravdy obrací, čeká-li s obrácením až do smrti. Pozdě se má před léčkami a lstí ďáblovou na pozor, když jim již ujítí nelze.

KAPITOLA XXXIII.

POSLEDNÍ HŘÍCH.

Může být na světě bídnejšího člověka, nežli je hříšník, který ve hříchu umře? Ale tomuto osudu se vydává každý, kdo se odvažuje dopustiti se těžkého hříchu. Neboť smrt jej může překvapit při hříchu samém, může zemřít dříve, nežli se vyzpovídá nebo než aspoň vzbudí dokonalou lítost.

Ať je tomu, jak chce, svým hříchem dává se na cestu hříchů, která jej přivádí do nebezpečí vždy většího, že zemře v nemilosti boží. Jeden z jeho hříchů bude *posledním* a bude příčinou jeho zavržení.

Vřed se otvírá, když dozraje; hodiny bijí po poslední minutě, zvíře padá do jámy při posledním kroku a člověk si zpečetuje své odsouzení posledním hříchem, jímž naplnil míru svých hříchů.

A jako poslední krok zvířete není větší prvních, ani poslední minuta, která předchází úderu, není delší předešlých, tak nebývá hřích, jímž člověk zpečetuje své zavržení, ani největší, ani nejčastější; stačí, že v něm člověk umírá a tak se všelike naděje na spasení zbavuje.

Jak strašná je tato pravda! neboť kdož ví, nebude-li první hřích, jehož se dopustí, i posledním? Kdo ví, v kterém okamžiku jej zastihne smrt a ukáže se mu spravedlnost boží? Nesčíslný počet andělů i lidí se dopustil jen jediného hříchu a jsou na věky zavržení.

Nebývají všichni zločinci trestáni na stejném stupni své zločinné životní dráhy; někteří zešedivějí ve svých zločinech, jiní bývají dopadeni hned na počátku a tak přicházejí o život.

Nic není méně známo nežli počet hříchů, jichž se můžeme dopustit; proto se máme každého hříchu velice báti. I u nejsvětějšího a nejnevinnej-

šího člověka může být první hřích posledním, takže by pro něho nebylo žádné spásy.

Jaké štěstí pro mnohé lidi, kteří po mnohých hříších nepropadli soudu božímu; jak by měli být vděčnými! Ale také jak opatrní máme být do budoucna, abychom zpět do hříchů neupadli, ježto první hřích, kterého bychom se dopustili, mohl by naplnit míru našich hříchů a tak zpečetit naše zavržení.

KAPITOLA XXXIV.

O HŘÍCHU VŠEDNÍM.

Nemáme se vystříhati jen hříchů smrtelných, ale sluší mít se na pozoru i před každým nejmenším hříchem. I hříchy všední by nás naplnily hrůzou, kdybychom je znali, jaké jsou ve skutečnosti.

Člověk by se neopovážil ani nejmenšího, co by se jeho příteli nelíbilo, a vůči Bohu, kterého máme milovat z celého srdce, měli bychom si dovolit jím pohrdnout? Bylo by to rozumné a spravedlivé?

Šťastní jsou svatí na nebi, kteří Boha více urážeti nemohou. Šťastnější, protože by raději se viděli vyloučení ze slávy nebeské a zavrženými v pekle, nežli by se dopustili jediného hříchu všedního.

Snadno by se člověk vpravil do smýšlení sva-

tých, kdyby si mohl učinit jasnou představu o tom, jak odporný je Bohu i hřích všední.

David zatoužil znáti počet svých poddaných. Bůh mu dal za trest za tuto malou ješitnost skrze proroka tři nehody na vybranou; on si zvolil ránu nejmírnější a ihned viděl, jak v jeho říši řádil mor, který ve třech dnech 70 tisíc lidí zahubil.

Trest, který zasluhujeme i pro jediný hřích všední, je tak strašný, že všechny nemoci, bolesti a trápení tohoto života ani přibližně se mu nevyrovnají.

Méně zlé by bylo, být posedlým nesčíslnými ďábly, nežli mít na svědomí jediný hřích všední. „Je jediná věc, které se máme na tomto světě bát,“ praví sv. Jan Zlatoústý, „to je hřích; všechno ostatní je dětinství.“

Kdybychom častěji uvažovali o tom, jak v nás ustydá láska boží, protože tak často upadáme do hříchů všedních, a jak je to na překážku, že nám Bůh nesčetné milosti neudílí, jak ponenáhlu od hříchů všedních se přechází a upadá do hříchu těžkého a tím že propadáme věčnému zavržení: jistě bychom se měli více na pozoru.

Je stejné, zahyne-li loď na širém moři zachvácená bouří nebo potopí-li se ponenáhlu a nepozorovaně vnikající vodou. Jak zahanbující je dát se přemoci, když je tak snadné zvítězit!

ROZJÍMÁNÍ O UMUČENÍ KRISTA PÁNA JE ÚČINNÝ PROSTŘEDEK, ABYCHOM SE VŠECH HŘÍCHŮ UVAROVALI.

Kdyby lidé lépe znali našeho Pána Ježíše Krista, nebylo by možné, aby jej uráželi. Či jak jsou slučitelné ty dvě věci, znáti Spasitele a vědět vše, co pro nás vykonal a vytrpěl a nemilovat ho z celého srdce? Anebo jak by jej mohl někdo urážet, kdyby jej z celého srdce miloval?

Nerozumný pes nás má rád a brání nás i s nebezpečím vlastního života z vděčnosti za necenné drobty, které mu házíme; a my, rozumní tvorové, stvoření podle obrazu božího, my, kterým Pán Ježíš prokázal nesčetná dobrodiní a milosti, které obohatil svými zásluhami a předrahou svou krví, my bychom se mu mohli odpláceti za všecku tuto dobrotu jenom nevďekem a urážkami?

Za nejmenší službu, kterou nám přátelé prokáží, odplácíme se velice něžně se srdečnou vděčností. A Pánu Ježíši měli bychom ukazovati jen tvrdý nevďek? Kdo z našich přátel zchudl, aby nás obohatil? Kdo prolil za nás krev? Kdo se za nás nechal ukřížovat?

Jediná kapka božské krve by byla stačila k spasení nesčetných světů; Pán Ježíš však prolil za nás všecku krev svou, aby nám ukázal svou božskou lásku.

Leckdys stačí malá služba, kterou prokážeme příteli, že si získáme jeho srdce, jeho nenávist promění se v lásku.

Podle dějepisných zpráv kteréas mladá dívka Kallirhoe prý měla stále v nenávisti jistého mladého muže, jménem Korese; ale když viděla, že za ni šel na smrt, proměnila se její nenávist v takovou lásku, že chtěla společně s ním umřít.

My všichni jsme byli na smrt odsouzeni jako zločinci a nepřátelé Ježíše Krista. Aby nám získal život a sice život věčný, ráčil za nás vytrpěti strašné bolesti a potupnou smrt podstoupiti. Když již měl vydechnouti duši, obrátil ještě jednou zraky své na nás, jako by nás chtěl ještě jednou o své upřímné lásce přesvědčiti. Zdálo se, jako by chtěl zvolat: »Nevděčný člověče, daroval jsem ti svůj život; s radostí umírám pro tvé spasení, a kdyby bylo potřebí, tisíckrát bych za tebe šel na smrt, aby se ti ničeho ke spáse nenedostávalo a abys poznal, jak tě miluji. Mohl jsem více učinit pro tebe nežli umřít? Hleď, já umírám; umru, aniž bych viděl, že se ke mně vrátíš? Byl-lis necitelný ke vši mé dobrotě, kterou jsem ti prokázal za živa, nezůstávej lhostejným, když mne vidíš umírat. Neodpírej mi své lásky aspoň za tuto největší lásku — si amare pigeat, redamare non pigeat.«

Můžeš snést tato slova svého umírajícího Spasitele a nezměnití své smýšlení vůči němu a ne-

přestat jej urážeti, nerozehřát se takovou láskou, že by sis nic jiného nepřál, nežli umřít s ním a pro něj, abys s ním kraloval a jej celou věčnost miloval?

KAPITOLA XXXVI.

ZADOST UČINĚNÍ.

Jak bys byl šťasten, kdybys přišel rovnou do nebe, bez muk očistcových. Ale jak ujdeš očistci, hromadíš-li hřích na hřích a nepomýšlíš-li ani v nejmenším na nějaké zadost učinění?

Byl bys již šťasten, kdybys jistě věděl, že budeš trpět jen v očistci, a ještě šťastnější, kdyby tresty trvaly jen krátký čas. Podle zaručených zjevení budeme za malé poklesky musit dlouho trpět. Vážní spisovatelé církevní tvrdí, že kterási osoba za nepatrnou chybu pykala v očistci celý rok, že kterýsi člen Tovaryšstva J. teprve po čtyřech letech byl vysvobozen, protože ve svém povolání kolísal, aniž by byl pokušení podlehl, a že kterási mladá osoba za jisté marnivosti, jimiž dala jiným pohoršení, musila v očistci snášet pět let.

Co tomu říkáš? Nejsou to sice žádné články víry, ale mohlo by to být pravda. Co myslíš, jak dlouho bude trvat tvůj očistec? Myslíš, že mu bude za 100 roků konec? Čím se můžeš vykázati, když se tak málo přičiňuješ, abys odpustky

získal, choutky a vášně nekrotíš, kříže, které ti Bůh sesílá, netrpělivě snášíš a při tolika příležitostech ke hříchům všedním ani v nejmenším se nezapíráš?

Hříchy musíme odčiniti buď zde nebo na věčnosti; musí je odčiniti ten, kdo je spáchal, nebo ten, proti komu byly spáchány. »Chceš, aby Bůh tvé hříchy netrestal? Trestej je ty sám« — »vis ut non puniat Deus? tu puni« (sv. Augustin).

Zde na světě můžeme si odpykati veliké hříchy malým sebezapíráním a utrpením, ano můžeme si zasloužit přírůstek milosti boží a slávy věčné, kdežto tresty očistcové jsou mnohem těžší a bez zásluhy.

Kdybys byl někomu dlužen dva tisíce tolarů a on by se při placení spokojil s dvěma sty, jistě bys neodmítl.

Kolik jsi dlužen Bohu tím, že jsi se v životě dopustil tolika hříchů a snad těžkých! Bůh by byl spokojen, kdybys činil dobrovolně nějaké pokání, a ty se přec k tomu nemůžeš odhodlati.

Je v tom veliká pošetilost, zde v tomto životě před každým sebe menším utrpením utíkat a strašným mukám očistcovým se vydávati.

Bděl-li Ježíš Kristus, Svatost sama, postil-li se, plakal-li, trpěl-li za naše hříchy, co máme činit my, vinníci? Na onom světě budeme prolévat potoky hořkých slz bez užitku, protože jsme se zde ani nejméně káti nechtěli.

Cokoli na zemi můžeme vytrpět, je ničím u srovnání s hodinou ztrávenou v očistci, a přece všechno odkládáme na onen svět. Jak žalostná to slepota !

KAPITOLA XXXVII.

O ZPOVĚDI.

Jak se zdá, mají zpovědnice své němé ďábly, kteří připravují kajícíníky o nejlepší užitek ze zpovědi. Lidé se stydí vyznati se člověku z hříchů, které se nestyděli spáchat před očima božíma.

Kdybychom se musili vyznávat nějakému andělu, který je povznesen nad všelikou bídu lidskou, jako duch nad hmotou, snad bychom se mohli pro svou křehkost zardívat ; ale protože se máme zpovídat slabému a hříšnému člověku, jako jsme sami, který v tytéž chyby může klesnout, a který naši bídu soucitně musí vyslechnout, opravdu nemáme, proč bychom se styděli.

Sv. Máří Magdalena, žena ze vznešeného rodu, prý žila 24 let v kterési jeskyni a prolévala stále slzy, aby potomnímu lidstvu zanechala zřejmou památku na své hříchy. Sv. Pavel, apoštol národů, sv. Augustin, veliký učitel a biskup v Hipponě, královský prorok David se veřejně vyznali ve svých spisech před celým světem z hříchů svého života, aby jejich pokání bylo tím účinnější.

Ty snad nebudeš tak marnivým, že by ses chtěl těmto slavným kajícím rovnat, a také

se na tobě nežádá daleko tolik, co oni vykonali. Máš se jen kajícně vyzpovídat ze svých hříchů zpovědníku, kterého si sám zvolíš a který je pod nejprísnějšími tresty zavázán k věčnému mlčení. Proč by ses tedy měl stydět vyznat z hříchů méně zahanbujících, nežli byly ony sv. Pavla, sv. Augustina, sv. Máří Magdaleny? Bylo by to rozumné?

Trochu chápeme, že nepravý stud může zaslepit malé děti, ale je nepochopitelné, jak mohou mu podlehnouti dospělí rozumní lidé.

Pryč tedy s takovým studem, abys nevydával své věčné spasení v sázku! Vyznej se upřímně ze všech hříchů, ať jsou sebe větší a tebe sebe více zahanbující, a pojisti si tak své spasení, nebo odpuštění docházíme jen skrze pravé a upřímné vyznání — *•ubi confessio, ibi remissio•* (sv. Martin z Bragy).

KAPITOLA XXXVIII.

JAK STRAŠNÉ JE ZAMLČETI VE ZPOVĚDI HŘÍCH TĚŽKÝ.

Zamlčíš-li ve zpovědi těžký hřích, zneužíváš svátosti a dopouštíš se svatokrádeže. Nejen že se ti neodpouští žádný hřích, ale dopouštíš se nového, mnohem těžšího, nežli jsou ostatní. Kdybys po takové zpovědi zemřel, snášel bys mnohem těžší muka v pekle, nežli kdybys byl zemřel dříve, než jsi se zpovídal.

K zachování tělesného života na několik let dáváš se od lékaře dopodrobna prohlédnouti, a pro věčné spasení by ses styděl odkrýti rány svého srdce? Nelze léčit tajné rány, kterých lékař nevidí.

Musíš se tedy rozhodnouti, buď se z hříchu vyznat nebo věčně trpět; myslím, že volba není nesnadná. .

P. Jan Kamirec S. J. viděl kterousi váženou dámu, která právě zemřela a za kterou se před svatostánkem modlil, řetězy spoutanou a plameny obklopenou. Ke své veliké bolesti se dozvěděl, že jeho penitentka byla zavržena, protože vědomě zamlčela v poslední zpovědi těžký hřích.

Nenechej se tedy nepravým studem zarážeti. Na tom, kdo se neupřímně zpovídá, leží kletba, kterou kdo se nechá jednou obelstít, je mu potom návrat k upřímnosti skoro nemožný; jedna neplatná zpověď a nehodné sv. Přijímání jde za druhým, takže se stávají zvykem. Pak ovšem, když člověk samých léků zneužívá, není naděje na uzdravení.

Není neutěšenějšího stavu než tento. Každá výčitka svědomí je jako kat, který nedá člověku pokoje; ďábel žene duši do zoufalství a našeptává jí, že není pro ni více záchrany, na spasení že není pomýšlení, ať se jen oddá neřestem všeho druhu. S jedné strany si přeje takový člověk smrti, ve které vidí konec tomuto trápení; ale

žasne, uvažuje-li o ní s druhé strany jakožto o začátku strašné věčnosti. Jaké úžasné úzkosti ubohého nešťastného srdce! Mezi časem a věčností nevidí nic než podněty k zoufalství, a to proto, že nemá odvahy, aby učinil zadost tak lehké a rozumné povinnosti.

•Není lépe,• dí sv. Augustin, •odhodlati se k malému zahanbení před člověkem, nežli rdíti se při posledním soudu před miliony duší?•

KAPITOLA XXXIX.

POVZBUZENÍ K UPŘÍMNOSTI VE SV. ZPOVĚDI.

Byl-li někdo tak nešťasten, že upadl do těžkého hříchu, ať neodkládá se zpovědi, ale ať se vyzpovídá co nejdříve. Jistější je zpovídat se dnes nežli zítra, dříve nežli později, protože každý okamžik může o naši věčnosti rozhodnouti.

Nejsi-li dnes ke zpovědi naladěn, ještě méně budeš zítra; zdržuje-li tě stud dnes, zítra bude na tebe působit ještě mocněji.

Nemáš žádné příčiny, proč by ses znepokojoval; ví-li zpovědník o tvém hříchu jen ze zpovědi, ví o něm méně, nežli kdyby ses byl z něho nezpovídal; třebaš by se mohl o něm dozvědět jinou cestou a pak by o něm mohl veřejně mluvit, kdežto nyní nesmí, pokud ty mu výslovně nedovolíš, ani s tebou mimo zpovědníci o tvé zpovědi mluvit.

Bojíš se snad, že zpovědník se zhrozí tvých hříchů? Veliký Bože! snad slyšel již tisíce zpovědí, které nelze počtem a tíhou hříchů s tvou zpovědí ani zdaleka srovnávat. Na takové věci je tak zvyklý, že na něho nečiní žádný zvláštní dojem.

Se zpovědníky je jako s lékaři v nemocnici a ve vojsku. Ti viděli a ošetřovali již tolik ran, vředů a nemocí, že strašný pohled, který u mnohých působí úžas, na ně více nepůsobí vůbec žádným dojmem. Přikládají obvaz, snímají jej, prohlízejí rány, ohmatávají, vymývají, čistí je, jako by vůbec citu neměli.

Tak také slyší dobří a moudří zpovědníci s mírností a trpělivostí hříchy svých kajících, a léčí je tím, že jim vnukají odpor k hříšné minulosti a dodávají jim zmužilosti do budoucna. A ať již slyšeli jakékoli hříchy, ani v nejmenším se nad hříšníkem nehorší, spíše se těší z toho, když vidí, že se kající navrací k přátelství božímu.

Tedy všechny předstírané důvody k studu nejsou nic více nežli hříčka obrazotvornosti; v očích zpovědníkových je duše drahocennou krví Ježíše Krista obmyta, on hledí jen na bohatství božího milosrdenství a na účinky jeho milosti. Má radost z toho, že Bůh užil jeho služby k tvému spasení, a bude ti dále otcem nejen proto, že tě k milosti znova přivedl, ale i proto, že jsi měl

k němu takovou důvěru, s jakou by ses ani vlastnímu otci nesvěřil. Za tvoji důvěru odmění tě tím, že si tě bude vážit, za lásku láskou.

A jak by tomu mohlo býti jinak? Zpovědník spoléhá na moc svého úřadu; ví, že nadpřirozená moc milosti může učinit i z ďábla anděla, a ty bys myslil, že bude mít menší úctu před andělem nežli před ďáblem?

Kdyby tě všechny tyto pohnutky nemohly povzbudit k upřímné zpovědi u tvého známého zpovědníka, jemuž se obyčejně zpovídáváš, můžeš se obrátit k jinému, který tě nezná, ačkoliv je výhodnější, abys zůstal u svého. Je však tisíckrát lépe změnit zpovědníka, nežli zpovídat se neupřímně; tato záměna je vždy dovolena, jen když člověk ji nevyhledává proto, aby mohl tím snáze hřešiti a ve hříchu zůstávati.

KAPITOLA XL.

SVĚDOMÍ.

Svědomí je světlo, kterým rozeznáváme dobré od zlého; je uzdou, která nás zdržuje od hříchu, je věrným vůdcem, který nás upozorňuje na všechna nebezpečí, který často z hloubí srdce volá: *•Dej pozor na to, co činíš, běží o tvé spasení; můžeš po hříchu zemřít a nebyl bys první, který byl takto překvapen. •Hrozné jest upadnouti do rukou Boha živého•* (Zid. X, 31).

Kdo se neřídí v jednání pokyny svého svědomí, ucítí jeho výčitky, a svědomí, které nechtěl mítí vůdcem, bude mu krutým katem. Výhody svědomí klidného před hříšným jsou zřejmé. Klidné svědomí je jediná pravá radost v tomto životě, je jako začátek a příchut slastí nebeských, a podle slov Písma: „jako ustavičné hody“ (Přisl. XV, 15); pramen ustavičné čisté radosti.

Člověk, kterému svědomí nečiní žádných výčitek, je povznesen nad každý záchvěj zármutku. Nic mu nemůže uškoditi; svět se může před jeho očima propadat, smrt nad jeho hlavou vířiti, nic jej nezmate.

Klidné svědomí bylo jediným útočištěm králi Ezechiovi v jeho nemoci, když uslyšel, že se neuzdraví; z něho čerpal jedinou útěchu.

Není žádné opory, žádného štítu, žádné ochrany, v niž bychom tak pevně mohli doufati a na ni spoléhati jako na svědectví svého svědomí.

Žádný pozemský statek, pocty a vyznamenání ani zdaleka neposkytují člověku takovou radost a veselí, jaké plyne ze svědomí klidného.

KAPITOLA XLI.

HŘÍŠNÉ SVĚDOMÍ PŮSOBÍ VELIKÁ MUKA.

Je veliké trápení musit žíti spolu s hašteřivou ženou; není na světě tak strašné samoty, které

bychom nedali přednost před takovou společností. A přece toto soužení nelze ani zdaleka srovnat s neštěstím, jakým je hříšné svědomí.

Muž, který se nešťastně oženil, nemusí být stále doma, může si nalézt nesčíslné záminky, aby se vyhnul rozmarům své ženy; ale nikdo se nemůže ani od svého „já“ odloučiti, ani svému hříšnému svědomí utéci.

Svědomí je mu stále v patách a trápí ho u stolu, v posteli, ve společnosti, při zábavě. Nikde nešetří vinníka, každá zábava mu zhořkne, ano ani v noci mu nedá pokoje, trápí fantasií spícího poplašnými sny.

Pohanský spisovatel Plutarch načrtl případný obraz tohoto smutného stavu v osobě Apollodora, špatného člověka, kterému se často ve snách zdálo, že s něho za živa dřeli kůži, nebo že byl vhozen do kotle vařící vody, při čemž mu svědomí vyčítalo: „Já jsem jediná příčina toho, co trpíš.“

Nejstrašnější svědek ze všech, kdo o hříchu našem mohou vědět, jsme my sami, protože sobě samým nemůžeme utéci.

Po té stránce se podobá zlé svědomí nepřetržitě mučící horečce, liší se však od ní tím, že neotupuje cit, ale spíše zvyšuje. Právem dí svatý Bernard: „Zlé svědomí je žalář duše jako nějaké peklo — *infernus quidam et carcer animae rea conscientia*.“

Tento trest je tak úžasný, že mnozí nešťast-

níci hledali v zoufalství jako Jidáš časně ukončení svých muk ve smrti, aby propadli ještě strašnějším na věčnosti.

Ale jakkoli jsou strašné tyto výčitky svědomí, jsou přece méně nebezpečné nežli otupělá necitelnost; neboť takový klid v neřestech tají v sobě, podle slov sv. Jeronyma, bouři — *tranquillitas ista, tempestas* (Ep. I ad Heliodorum).

Jako člověk, kterého nic nemůže probudit ze spánku, je ve spánku smrtelném, který předchází smrt samu, tak je také duše, kterou již nic nehne, která necítí více žádných výčitek, v jakémisi smrtelném spánku, který ji přivádí do smrti věčné.

KAPITOLA XLII.

HŘÍŠNÉ SVĚDOMÍ ČINÍ ČLOVĚKA BÁZLIVÝM.

•Nic nečiní člověka tak bázlivým,• dí svatý Martin z Bragy, •jako ustavičné výčitky špatného života se strany svědomí — *nihil timidum facit animum, nisi reprehensibilis vitae conscientia.*•

Zlé svědomí působí, že se člověk stává k celému světu nedůvěřivým, k domácím jako k cizím, k přátelům jako k nepřátelům.

Všecko ho straší: stín v noci, šustění listů v lese, skřípění okna, které se otvírá, nebo dveří,

jež se zavírají. Mnohem hůře je při sebe nepatr-
nějším nebezpečí života v čas nakažlivých nemocí,
při zemětřesení nebo jiných prudkých bouřích.
Všecko se takovým lidem zdá hrozně nebezpeč-
ným, ve všem větrí popravu. Vidíme je, že bled-
nou, na očích jim lze znamenat, jak je duše jejich
ustrašena, třesou se na těle a stěží ze sebe vy-
praví: „Se mnou je konec! Jsem ztracen! Pro
mne není více spasení.“

U jistého umírajícího hříšníka bylo slyšet
volat zoufalá slova: „Nešťastníku! Umíráš, aniž
bys na to myslel, co bude s tebou?“

To je jen mdlý obraz muk zlého svědomí;
takové myšlenky, slova, hnutí a záchvaty činí
hříšníku nemožným, aby vzbudil upřímnou lítost.
Myslí při tom jen na zachování tělesného života,
jakoby nebylo především zachránit duši. Tento
popis není vymyšlený, není dílo pouhé fantasie,
ale pravdivé líčení podle zpráv lidí nešťastných,
kteří polomrtvi unikli záhubě ze zřícenin a vy-
právěli o strašném stavu, v němž se octli.

Bázeň boží a pravá radost, dobré svědomí a
dokonalá svoboda jsou nerozlučitelné. Kde chybí
ctnost, tam nenajdeš pokoje.

Proto se také člověk, který se opravdově ne-
snaží býti ctnostným, musí považovat napolo za
ztracena; v tomto životě může očekávati jen bídu
a na onom světě zoufalství.

ZÁSADY, PODLE KTERÝCH SE MÁŠ SPRAVOVATI VE SVĚDOMÍ.

Je jisté, že kde není poznání a svoboda, nemůže být řeči o hříchu; rozumové poznání a svobodné chtění (vůle) jsou dvě podstatné podmínky, bez nichž se nikdo nemůže hříchu dopustit. Kde tedy jedno nebo druhé chybí, nemůže být o hříchu řeči.

Z toho usuzujeme: aby v nějakém hříchu byla celá zloba, musí být poznání úplné, jasné a svoboda vůle nesmí být ničím omezena. Vůle, která může podle libosti nějaký skutek vykonati nebo ne, musí se pro něj svobodně rozhodnouti s jasným poznáním zlého, jehož se dopouští. Kde toto poznání není jasné a rozum nepoznává celou zlobu skutku, nebo kde vůle částečně odpírá a svoluje jen slabě a napolo, není v hříchu celá zloba, která by na něm mohla být.

Jeden a týž skutek může být tedy těžkým nebo lehkým hříchem podle míry poznání jeho zloby a podle toho, do jaké míry byl při tom svoboden, kdo se ho dopustil.

Z toho plyne, že se žádného těžkého hříchu nedopouštíme, kdyby nám sebe horší myšlenky na mysli tanuly a nás trápily, pokud k nim zcela nesvolujeme. Plyne dále, že skutky, které se staly ve spaní, pokud k nim člověk nedal dobrovolně příčiny, nejsou žádným hříchem.

Dále z toho následuje, že všechno zlé, čeho jsi se dopustil v mládí, když jsi neměl ještě dobrý rozum a tedy jsi nemohl správně poznávat, co jsi činil, nepatří do zpovědi.

Konečně z toho následuje, že co činíš i nyní v dobrém mínění a přesvědčení, že to není hřích nebo že snad je to i věc ctnostná, je opravdu u tebe bez viny, i kdyby to bylo osobně něco proti přikázáním. Tak na př. nehřeší dítě, které myslí, že je to skutek lásky, když zalže, aby svou sestřičku vysvobodilo od zaslouženého trestu, třebaš ta lež o sobě je něco špatného. Ovšem, u dospělých bychom mohli takové věci těžko předpokládati, ledaže by byla řeč o nějakém zaostalci, protože v jejich věku nemůže jim být neznámo, že se lhát nesmí nikdy.

Sv. Martin z Bragy shrnuje, co jsme tuto pověděli, slovy: „Každý hřích je dobrovolný, nikdo nehřeší proti své vůli.“

Když se tedy přihodí člověku opravdu bohabojnému, který se těžkých hříchů vystříhá, že mu přicházejí myšlenky nečisté, nebo že se mu představují na mysli protivné a odporné obrazy, že jeho mysl je jako v husté a obtížné temnotě, srdce jako zmatené a jako v ohni, tělo samo jako hříčkou strašného rozčilení, a když po uklidnění bouře a v klidu pochybuje, měl-li nějakou vinu při těchto stavech, aniž by mohl říci, že k něčemu úplně svolil: takový se může s dobrým důvodem uklidnit

a být přesvědčen, že buď nijak nezhřešil nebo jen lehce, zejména je-li útlého svědomí.

Ovšem, běží-li o člověka se svědomím volným, který se často dopouští hříchů těžkých, zejména proti svaté čistotě, může být jist, že hřešil těžce, a to proto, že zlým pudům snadno povoluje.

Tyto zcela jisté zásady, opřené o učení lidí svatých a o zdravou vědu bohoslovnou, mohou potěšit a uklidnit osoby zbožné, které svými pochybnostmi snášejí někdy pravé mučednictví.

KAPITOLA XLIV.

PRAVIDLA PRO OSOBY ÚZKOSTLIVÉ.

Předchozí poznámka. Nezřídka se vyskytují osoby, které jsou sice v jistých věcech velmi úzkostlivé, v jiných však si vedou velmi volně. U takových platí tato pravidla jen v příčině těch věcí, stran kterých je jejich svědomí příliš citlivé, ne však v příčině ostatních, v nichž by si měly vésti přísněji.

Řekne-li ti zpovědník výslovně nebo dá-li ti na srozuměnou, že jsi úzkostlivý, nejen tomu můžeš věřit, ale i musíš; ty jsi povinen spolehnout na jeho soud. Od toho okamžiku požíváš výhod, které bohoslovci takovým osobám přiznávají.

Úzkostlivý kající se nemá zpovídat, pokud si není zcela jistě vědom tří věcí: prvé, že se *jistě* hříchu dopustil; druhé, že to byl *jistě* hřích těžký;

a třetí, že se z něho *jistě* nikdy nezpovídal. Má-li pochybnost o jedné z těchto tří věcí, nepotřebuje se o nic více starat.

Řekneš: ale pak by se mohlo stát, že ve zpovědi vynechám skutečný hřích těžký. Jistě; a co z toho? Myslíš, že jsi se nehodně zpovídal. Opravdu? A proč? Že jsi se nezpovídal z hříchů, z nichž nejsi povinen se zpovídat?

Kdo se zpovídá v dobrém mínění upřímně, odpouští se mu i hříchy, které zapomněl. Totéž platí i o hříších, o kterých z rozumných příčin jsi se nezmínil, na př. protože nemůžeš s jistotou říci, že to byly hříchy těžké. Dále, protože mimo zpověď Pána Boha ujišťuješ, že bys raději zemřel, nežli se dopustil hříchu smrtelného, a protože denně si činíš a snášíš výčitky z bázně, že snad jsi se dopustil, byť jen v myšlenkách, hříchu, a rmoutíš se, že snad jsi byl tak nevěrným: tím vším již zasluhuješ odpuštění a odpykáváš si buď zcela nebo částečně tresty očištcové, podle toho, jak veliká je tvoje lítost.

Nemáš tedy žádného důvodu se bát, že by ti hříchy, kterých jsi se snad dopustil a z nichž jsi se nezpovídal, nebyly odpuštěny. Neboť, vyznáš-li se z hříchů, jež jsi jistě spáchal, a vynecháš-li některé, buď že zapomeneš nebo z jiných důvodů, o nichž zpovědník nejlépe rozhoduje, býváš ode všech rozhřešen ve svátosti pokání, i kdyby tvá lítost byla nedokonalá. To tě může uklidnit a potěšit.

Kdyby ti podle mínění zpovědníkova zpověď škodila, jsi povinen jeho vedení bez podmínky se podvoliti a na jeho radu jíti k sv. Přijímání, i kdyby se ti zdálo, že to s tvou duší velmi špatně dopadá.

Křivdu bychom Bohu činili, kdybychom měli o jeho dobrotě nepravou představu. Protože Bůh ustanovil sv. zpověď pro upokojení těch, kdo zhřešili, nejednáš jistě podle jeho přání, činíš-li ze sv. zpovědi mučidlo na trápení lidí.

Také je jen zlozvyk nebo spíše pošetilost opustiti vlastního zpovědníka a přebíhati k jinému, který tě nezná, a zatajiti mu, že tvůj zpovědník tě má za úzkostlivého. Tak se stává, že nový zpovědník z neznalosti ve svém výroku o tobě chybuje, tvůj stav nesprávně posuzuje, a proto ti nemůže dát potřebné pokyny k ozdravení tvé duševní choroby.

Chceš být opravdu uzdraven? Řiď se pokyny zpovědníka, který tě již déle zná, a poslouvej ho slepě ve všem. Za odměnu této poslušnosti se ti dostane toho, že přemůžeš svoji politování hodnou slabost; neboť: „poslušný bude mluvit o vítězství“ (Přís. XXI, 28).

KAPITOLA XLV.

O SMRTI.

Umřít znamená opustit zemi a přijít do nebe nebo do pekla, a tam na věky zůstat.

Umřít znamená ztratit život a všechno, co člo-

věk na světě může mít, bez naděje, že by to obdržel nazpět.

Musíme opustit všecko, co nám může být milé, ať chceme nebo nechceme: rodiče, přátele, majetek, dům, zahradu, obchod, úřad i příjmy.

V hodině smrti nás opustí všecko a přejde do jiných rukou; jen ctnosti nebo neřesti nás provázejí dále.

Je-li již myšlenka na smrt smyslnému a bohatému člověku tak nesnesitelnou, jak strašnou bude smrt sama! Strašná chvíle, která odhalí neúčinnost statků pozemských, jimiž někdo byl zahrnut a o které nyní na věky přijde, která ukáže zahanbující ubohost těchto statků, ježto mu mohly dopomoci k životu věčnému, kdyby jich byl moudře užíval.

Nic není jistější nežli smrt; nic méně jistého nežli okolnosti smrti, čas, místo a způsob, jak zemřeme.

Kdo může říci, zemře-li po dlouhé nemoci nebo náhle, venku nebo na své posteli, zdali bude mít čas k přípravě, zemře-li v roce, za měsíc, zítra, této noci nebo v nejbližším okamžiku; neboť ani jediná chvíle naše není jistá. A je-li tomu tak, smíme na okamžik otálet a nezajistit si své spasení?

Kdybys byl v těsném vězení nebo v hořícím domě, nechal by sis nečinně ujít jediný okamžik, v němž by ses mohl zachránit?

Kdyby tě zavedli do královského pokladu a

dovolili ti vzít si pro sebe a pro své známé, čeho by sis přál, prospal bys tuto vhodnou chvíli i kdybys mohl doufat, že ti bude prodloužena? Jistě ne! Strach, abys o tak vzácnou příležitost nepřišel, by tě pobádal, abys každého okamžiku co nejvýhodněji využil.

Naskytne-li se válečným zajatcům příležitost k útěku, nezanedbají ani okamžiku, protože se musí bát, že je nepřátelé zpozorují. Je-li které město vydáno za války na pospas vojsku, prohlédají vojáci kdekterý kout a místo, než bude dovolení odvoláno, nebo nežli je jiní předejdou.

Na tobě je, abys pekelnému ohni unikl, nashromáždil si zásluhy a tak si zajistil nebe. Neznáš mezí, které Bůh své milosti položil; ještě méně je ti známo, kdy ti nastane strašná noc, ve které nikdo nic více konati nemůže.

Je tedy nejvyšší důležité, abys ani na okamžik déle neotálel, i kdyby ti zdánlivě kynul život ještě dlouhý; neboť zdání může být klamavé a smrt tě může v okamžiku připravit o všecky prostředky, jimiž by sis mohl zajistit spásu.

Život ubíhá nepozorovaně, čas mizí aniž na to myslíme; kolik času jsi již ztratil! Pečuj o to, abys nepřišel ještě o zbytek. Užij každé hodiny, každého okamžiku tak, jako kdyby byl poslední.

•Život věčný,• dí sv. Eucherius, •může býti ovocem mála dní — *parere possunt aeternam vitam pauci dies.*•

UMĚT DOBŘE UMŘÍT ZASLUHUJE PŘEDNOST PŘED VŠELIKÝM JINÝM UMĚNÍM.

Kdybys skládal všecku svou naději a svou jedinou útěchu na nebe, vzdychal bys se svatým Pavlem po^u onom šťastném okamžiku, který tě spojí s Kristem Pánem: »Žádost maje rozdělen býti a býti s Kristem« (Filipen. I, 23). Nebál by ses smrti, ale stěžoval by sis na délku života s prorokem Davidem: »Běda mně, že tak dlouho pohostinu jsem« (Žalm 119, 5).

Bojíš se smrti, protože nesmýšlíš tak, jak se sluší na pravého křesťana. Jak by mohl být někdo bez bázně, blíží-li se smrt, kdo se na ni nepřipravoval?

Možná, že zítřejší den je poslední ve tvém životě. Kdybys to věděl jistě, co bys činil, abys zcela svatě zemřel?

Možná, že nejbližší tvá sv. zpověď a sv. Přijímání nebo nábožné cvičení, které se chystáš konati, bude poslední tvého života. Kdybys to věděl jistě, jak bys je konal? Nevynaložil bys všecku sílu, nekonal bys je s největší horlivostí?

Kardinál sv. Robert Belarmin, který napsal pěkné dílko o umění, jak dobře umřít, ačkoliv se několik let podle těchto pokynů sám řídil, řekl v hodinu smrti, že by si přál ještě rok žít,

aby se mohl na tento strašný krok ještě lépe připravit.

Kterýsi svatý člověk, jenž konal na poušti déle než čtyřicet let ustavičné pokání, odpověděl na otázku, proč vede tak přísný život, že se učí, aby dovedl dobře umřít. To je vlastně to jediné, co máme umět, protože na tom závisí naše věčné štěstí nebo neštěstí.

Nesčíslní lidé myslí ustavičně na výcvik ve vědách a uměních, jako kdyby měli sta let žít; v nejtěžším umění však, totiž ve vědě a umění, jak by člověk spasil svoji duši, v němž může činit pokrok jediné cvičí-li se v něm každodenně, na to nemají času. Kdo chce v tomto umění činit pokrok, nepotřebuje být učený, jen když je ctnostný. Sv. Eucherius praví: „Jako by převracel pořádek správného života, kdo si ukládá veliká břemena pro zisk přechodný a při tom zanedbává to, v čem záleží jeho štěstí nebo neštěstí na věčnosti.“

Noe stavěl sto let koráb, v němž unikl potopě. Ty si jistě neslibuješ, že bys tak dlouho žil; možná, že za tři léta, za tři dni, za tři hodiny nebudeš na živu, a nemyslíš na to, abys užil tohoto krátkého času k tomu, aby sis zabezpečil šťastnou smrt. Můžeš si pomyslit jednání pošetilejší a opovržlivější?

Dělej tedy co můžeš, aby ses připravil na šťastnou smrt; konej všecky své práce tak, jako by byly poslední v tvém životě.

UMŘEME JEN JEDNOU,
PROTO JE UMĚNÍ UMŘÍT DOBŘE
NEJVÝŠ DŮLEŽITÉ.

Kdyby nabídl panovník mladíku odsouzenému na smrt milost pod podmínkou, že se naučí do měsíce bez chyby střílet do terče, jistě že by provinilec nezanedbal ani okamžiku a ze všech sil se vynasnažil, aby se tomu naučil.

Smrt je konec času a začátek šťastné nebo nešťastné věčnosti. Konáš-li svou povinnost a zemřeš-li v milosti boží, budeš věčně blažen; zanedbáváš-li však povinnost a zemřeš-li v těžkém hříchu, budeš na věky zavržen. Uvaž dobře, že se umírá jen jednou a že následky jsou neodvratelné.

Nemůžeš si stěžovat, že jsi neměl času k přípravě; snad jsi promarnil již dvacet, třicet, čtyřicet let a více. A nyní nejsi jist, že ti k tomu zbývá aspoň měsíc, ježto je možné, že za hodinu skončíš život, kterého jsi tak špatně užíval.

Nesmíme tedy ztrácet ani jediného okamžiku, ježto každý jednotlivý okamžik je vlastně to jediné jisté, čehož můžeme užít, abychom šťastně zemřeli a svou věčnost si zajistili.

•Tedy, pokud čas máme, čiňme dobře• (Gal. VI, 10), pokud nám dobrý Bůh dává k tomu čas.

NA SMRT MÁŠ BÝT STÁLE PŘIPRAVEN.

Smrt o sobě není nic zlého; naše hříchy ji činí zlou. Proto se nemáme báti smrti, ale sami sebe, své zloby, svého špatného života; neboť onen den je konec našeho života, konec našich nepořádků.

Bůh chce, abychom byli na smrt stále připraveni. Máme tedy stále žít způsobem, v jakém by smrt, kdyby nás překvapila, byla pro nás šťastná.

Buď je slovo boží prázdné, nebo přichází smrt jako zloděj v noci, kdy se jí nejméně nadějeme. Většina těch, kteří nás předešli, byli jí překvapeni; jejich nenadálá smrt je skoro jistou předzvěstí smrti naší.

Kdybys byl na hostině a věděl, že jedno jídlo bude otrávené, nedotkl by ses ani jednoho. Ze dní tvého života není žádný, který by nemohl být dnem tvé smrti; je již určen a jedinému Bohu znám. Proč se tedy nedíváš na všechny a na každý z nich jako na poslední?

•Nezasluhuje jméno křesťana,• praví sv. Jeronym, •kdo žije tak, jak by nechtěl umřít.•

Kdybychom byli touto myšlenkou prochnuti, kdybychom si ji při vstávání připomínali, kdybychom žili jako odsouzený, jemuž byl přečten rozsudek smrti, nedopustili bychom se žádného hříchu: žili bychom tak, jak bychom si přáli umřít.

Řiď se denně tímto pravidlem a poznáš, jak je správné a užitečné.

ČASTO SI LIDÉ PŘI SMRTI NAŘÍKAJÍ NA SVŮJ ŠPATNÝ ŽIVOT.

Každý si přeje, aby byl šťasten, ale jen málokdo se přičiňuje, aby si vážně své blaho zabezpečil.

Nejnepatrnější duchovní cvičení pro spásu duše vykonáváme jen s velikou námahou, kdežto všecko ostatní konáme horlivě a nestojí nás žádnou práci. Jak je to žalostné!

Všecko, co odvádí s cesty k nebi, může vésti jen k záhubě. Všecko je marnost, kromě milování Boha a jeho svatou službu. Pohanský císař Septimius Severus dosvědčoval na smrtelném loži: „Já jsem učinil každému, co jsem mohl, a přece mi nikdo nemůže v této chvíli pomoci.“ — „Kéž bych byl, místo abych dvacet let byl vládl, žil někde v ústraní a věnoval se jedině Bohu a spasení své duše!“ naříkal Filip III., král španělský.

Jan, král aragonský, vyznal, že by mu bylo užitečnějším a prospěšnějším, kdyby byl býval prostým venkovanem nežli mocným králem. Kardinál Hugo odpověděl svým příbuzným, kteří mu přáli k jeho povýšení: „Nemluvte mi o všech těchto marnostech; ujišťuji vás, že kdybych mohl znova začít, pokládal bych se za šťastnějšího být posledním v nějakém klášteře a opovrženým, nežli vidět se oblečena v purpur ve sboru kardinálském.“

Papež Lev XI. umíral se zbožnými myšlenkami, že sice třímá klíče království nebeského, ale že by mu bývalo lépe, kdyby byl nosil klíče nějakého kláštera.

Jenom vědomí, že jsme ztrávili život ve věrné službě boží, může člověku v hodině smrti zjednat sladkou a hojnou útěchu.

Od této chvíle musíme konat to, co bychom si tehdy přáli, že jsme vykonali a s radostí nyní opustili.

V hodinu smrti je pozdě oplakávat ztracený čas. Moudří v očích tohoto světa počínají teprv tehdy poznávat svoji pošetilost, když již není žádných prostředků k nápravě. Jejich nemoudré jednání budiž ti výstrahou a důrazným poučením. Už se být moudrým na jejich útraty a nenechávej se překvapit. Opusť vše dříve, než tě opustí svět sám.

Nic není tak snadné jako to, ježto stačí sama dobrá opravdová vůle. Řci jednou rozhodně: Chci, a dosáhneš cíle. »Neboť, co si duch uloží, toho dosáhne — quodcunque sibi imperarit ~~animus~~, obtinuit.«

KAPITOLA L.

RADOST DOBRÝCH LIDÍ A ZÁRMUTEK ZLÝCH PŘI SMRTI.

Snad jsi dosud svým smyslům nic neodepřel. Co ti zbylo ze všech krásných, příjemných a roz-

košných věcí, které jsi viděl nebo slyšel? Co je ze všech těch slavností, zábav, přátelství, a ze všeho, co lichotilo světské marnosti? Jako sen je všecko to tam. Zbyla jen vzpomínka, snad stud a rozladění z poskvrněného svědomí.

To ani čas nezmění. Kdykoli se dáš unést k takovým věcem, ucítíš výčitky svědomí, které ti otevrou oči, že odsoudíš chvilkovou rozkoš.

Umřeš, jiného ti nezbývá nic. I kdyby ses dosud těšil ze všech možných poct, radostí, pohodlí, za okamžik ti zbude jen zármutek a bolest, že jsi ztratil, co bylo tvým zdánlivým štěstím v životě a co ti mohlo zajistit tvé štěstí na onom světě, kdybys toho byl dobře užíval. K tvému odsouzení bude, co tě mohlo oblažit. Jak trvalé a strašné následky skrývá v sobě onen okamžik, v němž se tato proměna stane! Celá věčnost není s to zmírnit tuto bolest.

V tomto okamžení jsou si všichni rovni. Staří a mladí, bohatí i chudí, světáci jako lidé v sobě umrtvení; neboť pro všechny je všecko stejně to tam. Jen jeden rozdíl je. Jedni jsou plni radosti, že jim krátké utrpení zasloužilo věčnou radost, kdežto druzí mají přehluboký zármutek, protože jim chvilková rozkoš připravila věčná muka.

Představ si sv. poustevníka Pavla, který zemřel ve věku sto třinácti let. Kdo vylíčí jeho radost v příčině času a věčnosti? Času, s nímž minula všechna zapírání sebe za jeho tak přísného

života, a věčnosti s veškerými jejími radostmi, které plynou z obcování s Bohem.

Popatř v duchu i na Kaina. Kdyby byl požíval až po tuto chvíli všech radostí a rozkoší, jaký zármutek pocítilo jeho srdce v hodinu smrti, kdy přestává zdánlivý klam a nastává věčný trest za tak velikou ztrátu času.

„Velice se klame člověk,“ dí Guigues, generál kartusiánů, „nechá-li se překvapiti příjemnostmi života, aniž by přihlížel k jeho obvyklému hořkému konci“ (De tranquillitate IV).

Nejsladší a největší útěchy plná radost v hodině smrti je vědomí, že jsme pohrdli rozkošemi života.

KAPITOLA LI.

ŠŤASTNÁ SMRT.

Lidé mívají často nesprávnou představu o šťastné smrti. Často je pouhý klam, co lidé považují za něco velmi vzácného.

Jak často slýcháme: „Jaká to byla krásná smrt! Kéž bych měl to štěstí a také tak zemřel!“ Kdybychom však mohli očima vidět onu smrt, jaká je před Bohem, jistě bychom řekli: „Jak smutná to byla smrt! Jak pošetilé bylo moje přání! Kdyby mne Bůh vyslyšel, byl bych nejnešťastnějším člověkem.“

Neumírají smrtí spravedlivých všichni ti, kdož bez smrtelného zápasu a bez bolesti usínají, při-

javše sv. svátosti, a se slzami a vzlykotem líbajíce sv. kříž, který drží v rukou. To jsou sice velmidobré známky, které odůvodňují naši důvěru, ale všechny tyto značky mohou být pochybné, mohou být prázdným zdáním. Srdcem by mohl být těm věcem člověk daleko, a pak běda těm, kdož tak umírají. Šťastní jsou proti tomu, kdo odcházejí od nás v milosti boží a v jeho svaté lásce.

Šťastná smrt vyžaduje podstatně, aby člověk byl v milosti boží; po této musíš jediné toužit, kdežto zdánlivý klam tě nesmí znepokojovat.

Kdybys zemřel nejsmutnější smrtí, po soudu lidském, upadnuv do bezvědomí po nějakém zachvatu, náhle, nebo ve strašných křečích, takže by ses nemohl zpovídati, svatá jména Pána Ježíše a Marie Panny vzývati, nebo ani žádné známky lítosti dáti, ničeho by ses nemusil báti, jen kdybys umíral v milosti boží; tvé spasení, tvá šťastná věčnost by byla zabezpečena.

Ale kdybys zemřel, veda život velmi odříkavý a sebe zapíravý, po dlouhé nemoci, kterou bys snášel s největší trpělivostí, rozdav všechn majetek chudým, po přijetí sv. svátostí, přece by stačil jediný těžký hřích, aby tě připravil o spasení. Nezapomínej na to nikdy.

Písmo sv. praví: „Smrt hříšníků je nejhorší“ (Žalm XXXIII, 22).

Proto se střež hříchu *více* nežli smrti. Žij v bázni

boží, setrvávej v milosti boží, a tvá smrt bude šťastná; jen hřích je neštěstí, jen v Bohu je naše štěstí, naše blaženost.

Pak můžeš říci s královským prorokem: •I kdybych ve stínu smrti chodil, nebudu se zlého báti, protože ty jsi se mnou• (Žalm XXII, 4).

KAPITOLA LI.

LÉPE JE DÁT SLOUŽITI MŠE SVATÉ ZA ŽIVOTA, NEŽLI PO SMRTI.

Nechci jistě nijak ani v nejmenším haněti chvalitebný zvyk církve a věřících; neboť jest velice chvály hodné, co nejvíce mši sv. dát sloužit za mrtvé, ale je nepochybně lepší, postarat se o to za živa. Neboť mše svaté, které dáme sloužit v nemoci, mohou nám získati mnoho milostí pro tělo i pro duši a smazati úplně tresty za hříchy, takže nebude nám zapotřebí očistce.

Či není lépe vůbec nepřijít do očistce, než teprv být z něho vysvobozen? Dům před ohněm zachránit, nežli jej hasit?

Tyto mše sv. mohou velice přispět ke spasení těm, kteří jsou ve hříchu smrtelném, ježto jsou nejmnocnějším prostředkem, že Bůh na tyto naléhavé prosby uštědřuje hříšníku milost upřímné lítosti a obrácení.

Mše sv. však, které se slouží po smrti, nemohou nikomu zjednati milost šťastné smrti, ani

dopomoci, aby se rozhodl k dobré přípravě na ni, aniž mu mohou vyprosit síly a trpělivosti, aby se zásluhou trpělivě snášel bolesti.

Ježto pak tyto mše sv. slouží jen k ulehčení duším v očistci, těm, kdož v smrtelném hříchu by zemřeli, nijak neprospívají, ježto peklo jest nezměnitelný konec a strašný příbytek hříšníků. **•Z pekla není vysvobození.•**

Kdo zemřel v milosti boží, tomu mohou tyto mše sv. zmírniti trápení na onom světě. Ale, bo-
bužel, jak často se s nimi otálí, buď nedbalostí dědiců, kteří se o tvé trápení málo starají, nebo že kněz teprve za dlouhý čas může mše svaté sloužit, nebo, uchovej Bůh, že něčí lakota zmaří, s čím jsi pošetile odkládal až po smrti. Velmi často zapomíná srdce a neželí, čeho oko více nevidí.

. Všemmu tomu nebezpečí se lehce vyhneme, dá-me-li sloužit mše svaté za živa.

Výhodněji a jistěji rozdáš peníz vlastní rukou dříve než zemřeš, nežli skrze ruce cizí po smrti.

Všecko, co člověk zanechá při smrti, zanechává z přinucení; protože to musí opustit. Dobré skut-
ky, které tě provázejí na věčnost, prokáží ti lepší službu pošleš-li je před sebou, nežli půjdou-li za tebou.

Lépe je, chybí-li něco tvému tělu za života zde, než nedostává-li se něčeho duši na onom světě.

POSLEDNÍ POMAZÁNÍ.

Poslední pomazání je svátost ustanovená od Ježíše Krista, o níž nám podal zprávu sv. apoštol Jakub, ukazuje, jak je potřebná a užitečná.

Tato svátost rozmnožuje nebo uděluje milost posvěcující, očišťuje duši od následků hříchů, od zlých náklonností, duchovní lenosti, umenšuje tresty za hříchy zde nebo na věčnosti, podle míry naší zbožnosti. Mimo to zahlazuje Poslední pomazání ve spojení s nedokonalou lítostí všechny hříchy i sebe těžší a sebe početnější, nemůže-li se nemocný již zpovídati.

Mnozí přicházejí ihned po smrti do nebe, nebo zůstávají jen krátký čas v očistci, ježto měli štěstí, že přijali tuto svátost.

Tato svátost je ustanovena i k tomu, aby člověk nabyl tělesného zdraví, prospívá-li to ke spasení duše. Sv. Tomáš právem přidává, že můžeme tento účinek očekávat, neklade-li nemocný sám překážku, jakž se často děje tím, že se s přijetím této svátosti až na poslední okamžik odkládá, kdy všechna naděje na uzdravení zmizela (Suppl. 9, XXX, art. 2). V takovém případě není Bůh zavázán, aby nás zázračně zachraňoval, když jsme se sami svou nedbalostí do tohoto stavu přivedli.

A přece na žalost od přčetných nemocných

slýcháme buď z nevědomosti nebo z liknavosti, že ještě nehrozí žádné nebezpečí, že je ještě brzy, že by to bylo předčasné nahánění úzkosti, jako kdyby tato svátost smrt uspíšila. Ó, té lsti ďábelské! a slabosti křesťanů!

Velmi často cítí nemocný po přijetí Posledního pomazání, že se mu ulevilo; tento účinek bychom znamenali častěji, kdyby se nečekalo až na poslední okamžik. Jakmile pozorujeme nebezpečí, měli bychom ihned svátost přijmouti, Bůh by potvrdil často dané slovo uzdravením a tak by lest ďábelskou zahanbil, nemocní by si pak vážili a žádali toho, čeho se dříve obávali.

Neznamená to Boha pokoušet, když od něho bez nutné příčiny očekáváme zázrak? Neznamená to vrhati se v zřejmé nebezpečí, když tu svátost nepřijímáme, nebo s jejím přijetím stále odkládáme? Nelze očekávat účinků této svátosti, přijímáme-li ji s tak špatnou náladou.

Vypravuje se o jistém muži, který jinak vedl nábožný život, ale zemřel bez přijetí této svátosti ze strachu, že by mohla jeho smrt uspíšiti, a proto s ní odkládal. Při smrti prý řekl, že je odsouzen na 100 let do očistce, protože se Posledního pomazání obával.

Ať je na tomto vypravování pravdy, co chce, neodkládej s přijetím této svátosti, aby ses nepřipravoval o mocný lék pro tělo i pro duši.

POSLEDNÍ POMAZÁNÍ MÁME PŘIJMOUTI PŘI PLNÉM VĚDOMÍ.

Uvažme, že účinek této svátosti zčásti záleží i na způsobu, jak ji přijímáme; neboť je něco zcela jiného, přijímá-li ji někdo jen z důvodu a ohledu, že je tak zvykem, nebo zcela bez vědomí anebo při plném vědomí, s živou věrou a pevnou nadějí, modle se z upřímného srdce s knězem: „Skrze toto svaté pomazání a své nestihlé milosrdenství odpustiž mi Pán, cokoliv jsem zavinil zrakem, sluchem, čichem a t. d.“

Tato svátost jest ustanovena na odstranění všeho toho, co by mohlo nějak překážet šťastnému přechodu z tohoto života na věčnost, a k posílení nemocného: 1. proti všem nástrahám ďábelským, v poslední chvíli nejprudším; 2. proti návalům bázně a zoufalosti, tím, že odstraňuje všecken neklid a zlé následky hříchů spáchaných; 3. proti smutku a skleslosti v dlouhé a těžké nemoci tím, že sílí vůli, aby se člověk vzbuzováním ctností zcela odevzdal do vůle boží; 4. proti všemu, co by bylo na škodu spasení duše tím, že jeho život zpečetuje svatou a před Bohem vzácnou smrtí.

To všechno zřejmě dokazuje, že zasluhují výtky ti, kdož mají péči o nemocného, a buď pro svůj zájem, nebo aby nemocného nezarmou-

tili, nechtějí, aby se mu o Posledním pomazání mluvilo, nebo aby nebyl k němu nabádán. Oni nesou potom vinu, že nemocný umírá bez této svátosti, nebo že ji přijímá s menším užitekem, nemůže-li při jejím přijetí více spolupůsobiti. To znamená nejen hřešit proti lásce, to je býti ukrutným. A jaká odpovědnost!

Posvátný sněm Tridentský hrozí vyobcováním z církve tomu, kdo by tvrdil, že bychom směli bez hříchu touto svátostí pohrdati a jí si nevážiti. Kolik lidí by bylo zavrženo, kdyby je tato svátost nebyla zachránila.

Jak velice si máme tedy vážit této svátosti, která na nás tolikेरé milosti svolává, Bohu milými a ďáblu strašnými nás činí.

KAPITOLA LV.

O SOUDU.

Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý odplatu za to, což jest působil v dobrém nebo ve zlém. — Tato pravda je tak jasně v Písmě svatém obsažena, že nemůže být o ní žádné pochybnosti.

Tři okolnosti činí tento soud strašným: *přísný a přesný počet* ze všeho, i z každé dobrovolné myšlenky; *strašné zahanbení*, objevíme-li se před očima božíma a před celým světem se svými ha-

nebnými i nejtěžšími hříchy; a konečně *neodvolatelný rozsudek* soudce.

Nic neujde této přísné soudní stolicí, o čem by se nevědělo. I nejnepatrnější skutek, slovo, myšlenka, za něž je člověk odpověden, budou podle své dobroty nebo zloby souzeny a podle zásluhy odměněny nebo potrestány.

Jak bude hříšníku po tolika dobrovolných zlých myšlenkách, po tolika hříšných skutečích a při tolika špatných slovech, křesťana nedůstojných; po tak četných milostech, jež zameškal nebo jimiž pohrdl, po tak dlouhém čase ztraceném, nebo jehož špatně užil?

Již soud jednoho dne ti bude strašným; sám sobě budeš nesnesitelný. Jak děsný ti bude teprv soud nad tolika roky, nad celým životem!

•Jsem jist,• řekl kterýsi řeholník, •že výtká, kterou Bůh vynese nad ďábly pro zneužití jediné čtvrt hodinky, bude nejnesnesitelnější jejich strašné věčnosti; jak děsné bude zahanbení moje, ježto jsem ztratil tisíce hodin! Třesu se, když na to pomyslím.•

Nábožný trpitel Job, když pomyslel na boží soud, vždycky byl zachvácen velikou bázní. Říkával: •Což bych učinil, kdyby povstal Bůh k soudu? Co bych odpověděl jemu?• (Job XXXI, 14.)

Odkud ten strach tohoto svatého muže? Odkud ta slova? Svědomí mu dávalo nejlepší svě-

dectví o jeho ctnostech, a přece v jasnějším světle poznával, že oko boží mnohem hlouběji proniká a vidí víc, nežli oko jeho; bál se, že snad by, co se jemu zdá nevinným, mohl Bůh zavrhnouti.

•Zavržení očekává i nejspřádanější a nejlepší život,• volá sv. Augustin, •budeš-li jej zkoumati, ó Bože, bez milosrdenství• (Vyznání, IX, 13).

•Poněvadž spravedlivý sotva spasen bude, bezbožný a hříšník kde se ukáže?• dí svatý Petr (I. Petrova, IV, 18).

Kterýsi kněz S. J. odpověděl se slzami v očích těm, kteří jej těšili v hodině smrti, že se nemusí ničeho bát před soudem božím: •Ó moji otcové, je něco strašného musit vydávat počet před Bohem.•

Chceš-li se ukázati bez bázně před tímto soudem, suď sebe sám, trestej své minulé hříchy přísným pokáním a vystříhej se nových ustavičným sebe zapíráním.

KAPITOLA LVI.

ZDĚŠENÍ HŘÍŠNÍKOVŮ NA SOUDU BOŽÍM.

Paprsky sluneční nepronikají tak ostře křišťálem, jako oko boží proniká srdce lidská. Až do soudného dne vyhradil si Bůh toto poznání pro sebe, ale v onen den zjeví a odkryje všechny i nejtajnější hříchy srdcí se všemi jejich okolnostmi, i s těmi, které člověka nejvíce zahanbují.

V tento strašný den by považovali zavržení peklo za útočiště, kdyby se tam mohli skrýt; ale to jim nebude možné, stejně jak jim bude nesnesitelným objevit se na soudu božím.

Budou musit státi s ďábly po levici Pána Ježíše, jakožto velezrádce, aby byli zahanbeni před celým světem od Boha spravedlivého a všemohoucího.

Jak poroste jejich zahanbení a zděšení, až uslyší strašnou výtku Apoštolovu: „Jaký jste pak tehdyž měli užitek toho, začez se nyní stydíte?“ (Řím. VI, 21.)

Největší trest a zahanbení pocítí v tom, když uvidí, že trestající Bůh není nikdo jiný, nežli rozhněvaný Spasitel, který tu přichází, aby dal průchod spravedlnosti a potrestal všechny jejich nevděk podle míry milostí, které jim zasloužil, a podle míry muk, které za ně vytrpěl. „Jak strašné je člověku,“ dí sv. Eucharis, „spatřit svého Boha a ihned jej ztratit! Zahynout před tváří Boha, který chtěl být jeho vykupitelem a výkupným“.

Vypravuje se, že se kdysi ukázal obraz Ukřižovaného s očima hněvem jiskřícíma; tři sta lidí, kteří to viděli, byli strachem tak poděšeni, že všichni na zem padli a zůstali několik hodin ležet bez vlády.

Způsobil-li to pouhý obraz P. Ježíše, co bude, až se objeví jeho osoba sama, ne již jako ukřižovaného

s rukama roztaženýma, aby objal kajícíky, ale na trůně své velebnosti a spravedlnosti, aby k hříšníkům pronesl strašná slova: »Jděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného!« (Mat. XXV, 46.)

Je-li vždycky bolestné být odloučenu od osoby milované, jak strašné bude, vidět se na věky odloučena od Boha nekonečně milého, v němž jediné srdce nalézá pokoj! Toto odloučení je, podle mínění sv. Bernarda, nejstrašnější všech muk zavrženého člověka.

»Tisíc blesků,« dí sv. Jan Zlatoústý, »které by na hlavu člověka dopadly, nejsou ničím proti pohledu božské tváře, která se s pohrdáním od hříšníka odvrací — *sati*us *esset* *infinita* *fulgura* *sustinere*, *quam* *illam* *mitem* *Christi* *faciem* *nos* *aversantem* *videre*.«

Jak palčivý stud, jak prudkou bolest pocítí v den soudný, kdo se uvidí na věky odehnána od této tváře, nejhlubší úcty hodné, která je předmětem věčného božího zalíbení, věčným potěšením Svätých, a to jediné z té příčiny, že se člověk za života na krátký čas těšival z klamané krásy tohoto světa.

KAPITOLA LVII.

PEKLO.

Oheň pekelný má se k největšímu a nejprudšímu ohni na zemi jako skutečný oheň k nama-lovanému.

Kdyby ti někdo hrozil, že bude tvoji ruku násilně držet dvě nebo tři hodiny v povlovném ohni, neučiníš-li, co se na tobě žádá, myslím, že by ses ke všemu rozhodl, ať dobrému nebo zlému, aby ses jen zbavil těchto muk, které u srovnání s peklem nejsou nic.

A přece, ačkoliv ti Bůh hrozí, že by tě na věky odsoudil do pekel, kdyby ses zlého nevaroval a nekonal dobré, k němuž tě zavazuje, nechceš se rozhodnouti ani k jednomu ani k druhému. Bez bázně se směješ, myslíš jen na zábavy, jako kdyby tento život neměl konce a pekla vůbec nebylo.

Jaká je to pošetilost rmoutit se pro okamžitou bolest a nemysleti na trápení věčné! Děsí-li tě smrt, po níž brzy bude následovat zmrtvýchvstání, proč se nechvěješ při myšlence na smrt věčnou? *•Timent cruciatum temporalem, et non timent poenas ignis aeterni: timent modicum mori, et non timent aeternum mori•* (Sv. Augustin, *Sermo XVIII de Verb.*).

Buď jsi ztratil víru nebo rozum: víru, nevěříš-li v peklo, rozum, nežiješ-li podle této víry. Nebo těžko je pevně věřiti a vésti špatný život.

Nejzřejmější a nejjistější důkaz o pevnosti a pravosti tvé víry je, žiješ-li podle toho, co věříš. Zajisti si svoji blaženost vytrvalým konáním ctností, které tě uchrání před peklem. Střez se, abys nevedl špatný život, jako lidé tohoto světa, kteří se leccěmus smějí, nad čím bys měl jen plakati.

O OHNI PEKELNÉM.

Oheň v pekle pálí stejně duši jako tělo, a zavrženým je všechna tato muka snášeti. Nero, Decius, Dioklecian a jak se jmenovaly všechny ty ukrutné barbarské obludy, nemohli si vymyslet muka, která by se zdaleka těmto podobala; byli to jen lidé, zde však užívá rozhněvaný Bůh své všemohoucnosti.

Kdyby mohl člověk snášet místo těchto muk, které tam věčně a bez proměny trvají, třebaš zuřivé bolení zubů, dal by rád za to všechno bohatství a zřekl by se rád vši rozkoše, jen kdyby se za tuto cenu zbavil oněch muk. A pojďme dále. Žádný rozumný člověk by se nedal za celý svět upoutat na 20 nebo na 30 let na lože, i kdyby měl po ruce při své nemoci všechny možné rozkoše. Je tedy rozumné, že se vydáváš v nebezpečí, že budeš na věky nucen přebývat v temné a ohnivě propasti, jako hříčka ďáblů, a to pro nějaký krátký zisk, pro nějakou ubohou poctu, pro okamžitou rozkoš, nedůstojnou člověka a tím méně křesťana?

Říkej si co chceš, dokud nezměníš své rozhodnutí, nejsi rozumným; člověk by musil být bez rozumu, aby za tak drahou cenu si kupoval neřku nějakou rozkoš, ale ustavičné trápení.

Nesneseš okamžiku, padne-li ti jiskra na ruku; jak budeš snášet věčně šířící plameny pekelné?

•Kdo z vás bude moci bydliti s ohněm šírajícím? Kdo z vás bude moci bydliti s horkostmi věčnými?• (Is. XXXIII, 14.)

Přemýšlej o tom vážně, nechej blázny jednati podle jejich nemoudrosti, ať si běží ke zkáze; ty však uč se moudrým býti na jejich útraty. Čiň jen dobré a varuj se všeho zlého, a unikneš peklu.

KAPITOLA LIX.

O OSTATNÍCH MUKÁCH V PEKLE.

Jak smutné divadlo mají zavržení v pekle. Člověk by tam musil být, aby poznal, jak jsou znetvoření, oškliví, protivní, sami sobě nesnesitelní. Představ si těla vředy zohyžděná, spoustu takových těl na sobě nahromaděných a na jednotlivých údech tak strašnou nákazou znetvořených.

Zápach z nich vycházející je tak strašný, že, podle sv. Bonaventury, by stačil otrávití vzduch na celé zemi a omámiti všecky živé bytosti země.

Je tedy mnohem rozumnější odepřít si v tomto životě nějakou okamžitou rozkoš, nežli se vydávat v nebezpečí věčných muk. Okamžik a věčnost jsou dvě nekonečně rozdílné věci. Blázni říkají: •Korunujme se růžemi prve než zvadnou, nižádná nebud louka (rozkoše), kteréž by nepřešla bujnost naše• (Moudr. 2, 8). Rozumní však proti tomu praví: •Není možné býti šťastným tu i na věčnosti, opusťmež raději rozkoše světské, abychom si zabezpečili

radosti nebeské, teskněme krátký čas zde na zemi, abychom nemusili truchliti v pekle na věky.*

V moři není tolik kapek vody, kolik slz proleje zavržený na věčnosti; slzy jeho jsou hořčejší, nežli voda mořská. A přec jsou to slzy prolévané nadarmo! Není tedy lépe maličko si poplakati zde se zásluhou, nežli na věčnosti bédovati v pekle?

»Pozemské radosti«, dí kartusián Guigues, »jsou nešťastné semeno bolestí, jehož kořeny se rozrůstají až na věky« — »temporalia gaudia futurorum sunt semina dolorum.«

Kdyby kamení mělo rozum, bylo by těmto pravdám přístupné.

KAPITOLA LX.

TRESTY PEKELNÉ JSOU VĚČNÉ.

Vездеjší utrpení nemohou být ani příliš veliká, aniž příliš dlouhého trvání.

V pekle je pravý opak toho; tam je trápení nekonečné a věčné. Tam trestá své nepřátele všemohoucí a věčný Bůh.

Věčnost nemá konce. Všecko, co probíhá, nemění se ani v nejmenším; po milionech let je věčnost taková, jako byla předtím, stále začíná, nikdy nepřestává.

Odejmi věčnosti tolik milionů století, kolik je listů v lese, kolik je kapek v moři, kolik atomů je ve vzduchu, a jsi zase na začátku.

Kdyby ptáček za miliony let odnesl zrnko písku z nebetyčné hory, hora by konečně zmizela; ale kdyby sta a tisíce milionů takových hor takto zmizelo, ani na věčnosti ani na trápení zavržených by se nic nezmenšilo nebo nezměnilo; oheň ten bude právě tak prudký, žízeň jejich právě tak nesnesitelná, slzy právě tak hořké, jako v prvním okamžiku odsouzení.

To je to vlastní utrpení v pekle, které působí zoufalství zavržených, že vidí před sebou stále a stále nekonečné doby, do nichž je uvrhla chvilková hříšná rozkoš.

Bolest a zármutek zavržených jsou nad pomýšlení veliké, při tom však bez užitku a bez zásluhy, ježto doba záslužného pokání minula.

Kolik století již trpí bohatec v pekle a přec nedošel za všechny své slzy a za všechny vzdechy ani jediné kapky vody! Jak strašný je to stav! Všim svým voláním po tak dlouhém čase nedosáhl ničeho.

Kdo si v této důležité věci nezabezpečí jistotu, dokud má sílu a čas, je pošetilý, nerozumný člověk.

Užij tedy každého okamžiku; neboť chvílka, kterou zanedbáš, by mohla být poslední, takže bys více na ty věci nemohl mysliti. Z pekla není vysvobození; člověk zahyne jednou a sice na celou věčnost — *perisset semel aeternum est*.

NEBE.

Snadno si vypočteme, co v nebi není; vyjmenujeme-li všechny bídý, které nás na zemi souží: hlad, žízeň, zima, horko, nemoci, protivnosti všeho druhu a nesčetné příčiny bolestí a zármutku.

Všecko pak, co v nebi je, předstihuje nekonečně to, co si vůbec můžeme pomyslití nebo vyslovití. Apoštol, který byl do nebe vytržen, mohl jen říci: „Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují“ (I Kor. II, 9).

Čest a blaženost Boha jen na okamžik spatřití je tak veliká a tak vznešená nad všechny zásluhy i svatých tvorů, že kdybychom od počátku světa byli trpěli všechna trápení mučedníků, bylo by přílišnou smělostí, činit si na nebe právo, kdyby je Bůh ve svém nekonečném milosrdenství nebyl nám slíbil za odměnu.

Nebe poskytuje všechno příjemné v největším stupni: radost, slávu, svatost, zkrátka všechno, co činí Svaté a Boha samého dokonale blaženým. Láska jejich je stále roznícena proudem slasti, která vyplývá z patření na Boha, a sice bez konce, bez příměsku jakékoli hořkosti, bez bázně, že by mohla někdy přestatí.

Lze srovnati živou víru v nebe s bázní před časným utrpením, kterým si je můžeme zasloužit?

•Věčné namáhání a trápení•, dí sv. Augustin,
•není příliš veliké k zakoupení věčného pokoje• —
•aeterna requies aeterno labore recte emitur.•

Nebe se nedaruje, nýbrž kupuje. Peníz, za který si je koupíme, jsou dobré skutky a ctnosti. Kdybychom tomu věřili a kdybychom měli živou touhu po nebi, namáhali bychom se zcela jinak, nežli nyní činíme. Vyhledáváme-li však jen pozemské marnosti a rozkoše, musíme doznati, že buď na nebe nevěříme, nebo že je nepovažujeme za hodné, abychom se pro ně namáhali. Je myslitelné, že by někdo věřil, že na jeho zahradě je zakopaný poklad a že by si nedal práci, aby jej vyhledal?

Pádny důkaz naší víry v radosti na onom světě je, pohrdáme-li tím, co nabízí svět. Podle slov sv. Řehoře je pohrdání světskými věcmi přirozený následek uvažování o vznešených dobrých, které nás očekávají v nebi — *si considerentur animo, quae et quanta sunt, quae nobis promittuntur in coelis, vilescunt omnia, quae habentur in terris* (Homilie XXXII).

Svět hlásá, abychom stále ukájeli chtíče, honili se po velikášství, utíkali všemu utrpení, nenáviděli nepřátele; tyto zásady sdílí s ním i peklo. Zásady nebešťanů a Ježíše Krista jsou tomu docela protivné. Protože však není žádné cesty třetí, musíme se pro jednu z těch dvou rozhodnout.

Rozum a víra žádá, aby se duch a srdce podobily Ježíši Kristu, nemá-li člověk zblouditi

a zahynouti; klamavý svět nám lichotí, aby nás strhl do bludu.

Ale víra sama nestačí; s ní musí být spojen život podle víry. »Nebo«, jak praví sv. Petr Damiani, »co prospěje míti víru křesťanskou a žít životem pohanským?«

Víra bez skutků je mrtvá a neužitečná; víra spojená se skutky zlými je do jisté míry horší u člověka nežli u ďábla, který jinak činit nemůže, kdežto křesťan činí zlé, protože chce, ačkoliv se mu v tom všechno protiví.

KAPITOLA LXII.

KAŽDÝ CTNOSTNÝ SKUTEK OBDRŽÍ ODPLATU NA NEBI.

Mudřec v písmě praví: »Dobrých prací užitek je slavný« (Moudr. III, 15).

Nejnižší stupeň milosti a slávy, který přísluší spravedlivému za jeho sebe menší dobrý skutek, je tisíckrát cennější nežli celý svět, plný bohatství, poct a radostí.

Je-li odměna za nepatrné skutky, vykonané ve stavu milosti boží, tak veliká, jak vznešená bude odplata za skutky hrdinské!

Z toho si můžeme představit, jak si sami škodíme, zanedbáváme-li lehkomyšlně příležitosti ke konání dobrého.

Kdyby se svatí v nebi mohli rmoutit, umřeli

by hořem, že si nechali lehkomyšlně ujít leckterou příležitost k dobrému, jímž by se byli rovnali světcům, kteří jsou na vyšším stupni slávy, zaslužené svědomitostí a věrností při nejmenších příležitostech.

Jediný okamžik, v němž s milostí věrně spolupůsobíme, může nám zjednat právo na věčnou blaženost. Z toho můžeš soudit, jak veliká je zásluha spravedlivých a jak je těší vědomí, že Bůh jim popřává dny, týdny, měsíce a léta milosti, s níž konají všecko s velikou radostí a čistou láskou k jeho cti.

Kdybys byl tyto veliké pravdy uvážil, jistě bys projevoval mnohem méně náklonnosti ke všemu, čeho si na zemi lidé váží, a nepochybně více bys cenil dobré skutky, ostříhání smyslů, očí, uší, jazyka, cvičení v ctnostech, zejména ve víře, naději a lásce.

Či není snad lépe přijít zde o nějaké smyslné dobré, jež máme společné se zvířaty, nežli býti prázden ctností, které nás činí v příčině dokonalosti a blaženosti podobnými andělům?

Marně si žádáš býti velikým v nebi, neumrtvuješ-li se na zemi. •Království nebeské trpí násilí a kteří (si) násilí činí uchvacují je• (Mat. XI, 12).

Prohlubuj se v těchto pravdách, obeznamuj se s nimi víc a více, a nepozorovaně pocítíš, jakou moc má toto násilí, jehož je potřebí k dosažení

vítězství. Kdo miluje cíl a opravdu upřímně ho chce, bude chtít také prostředky k němu vedoucí; kde však je k něčemu láska a pravá příchyllost, tam necítí člověk námahu, ale radost.

KAPITOLA LXIII.

O DŮSTOJNOSTI DUŠE.

Často slýcháme, že se lidé táží: »Co je nového nebo zvláštního? Co se děje u nás, co v cizině? Jak je s obchodem? Jak je draho?«

Lidé se ptají zvědavě i po věcech naprosto neužitečných, ale málo pomýšlejí na spasení duše. Člověk se netáže sám sebe, jak je s jeho duší, jaká je její cena, co námahy stála Ježíše Krista, jak je v jeho svědomí?

Je velice chvályhodné, jak nikdo nepochybuje, horliti pro vlast, pro rozšíření víry katolické. Ale to není nic na překážku, aby člověk nezačínal s tím, co je především nutné, s horlivostí o vlastní spásu.

Uč se tedy konečně poznávati cenu své duše, abys ji déle nezanedbával. Má takovou cenu, zač byla koupena; nebeský Otec dal za ni předrahou krev a život svého jednorozeného Syna, Pána našeho Ježíše Krista. Za tuto cenu ji Bůh koupil a vykoupil. Na toto výkupné poukazoval již prvním křesťanům sv. Petr slovy: »Ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem vykoupeni jste, nýbrž

drahou krví Krista, jakožto Beránka nevinného a neposkvrněného* (I Petr. I, 18).

Tvá duše má tudíž větší cenu nežli všecko, co není Bůh sám, než všechna bohatství, zábavy, pocty, nežli všecko po čem se svět honí. *Koupeni jste za velikou mzdu* (I Kor. VI, 20), dí sv. Pavel. Dopouštěl by ses tedy veliké křivdy, kdybys vydával spásu duše své v nebezpečí za nějakou chvilkovou rozkoš, za vrátké zboží, za něco pozemského, stejně jako by nejednal správně člověk, kdyby dal vzácný drahokam za jablko. *Když jsem pochopil,* dí sv. Augustin, *že má duše byla vykoupěna za drahou cenu krve Ježíše Krista, rozhodl jsem se, že ji nikomu více neprodám*.

KAPITOLA LXIV.

ŽE SE NEMÁME PRO SPASENÍ DUŠE ŽÁDNÉ NÁMAHY ŠTÍTITI.

Tvá duše není tvoje, patří Bohu, který ji svou krví vykoupil; je ti svěřena, a budeš z ní jednou musít přísný počet vydávati.

Ó tělo, volá sv. Leonard, *jaké zvláštní cti se ti dostalo, že hostíš tak vzácného hosta! Prokazuj mu všechny pocty, kterých jeho přítomnost vyžaduje* (Serm. VI).

Byl by to jakýsi druh svatokrádeže, kdybychom duši zneuctívali, ježto je chrámem Ducha sv. Ztratit ji dokonce, bylo by strašnou nevěrností,

neboť je nám svěřena pod strašným trestem na věčnosti. Lépe by bylo nebýt na světě, nežli ztratit tak veliký a vzácný poklad.

Kdybys býval pod křížem, když Pán Ježíš na něm visel, a zachytiv do nádoby jeho drahocennou krev, kteráž z jeho svatých ran tekla, nyní měl ji nésti po ulicích v průvodu, s jakou úctou a pozorností bys kráčel, abys tento poklad a závdavek svého spasení chybným krokem nezmařil!

Z rukou božích máš svoji duši, pro kterou se věčné Slovo boží stalo člověkem a pro niž na vykoupení dalo svoji krev; tento drahocenný poklad nosíš stále v křehkém těle, podrobeném velikým a nesčetným nebezpečím.

Bylo by velice nerozumné, kdybys vynakládal méně starosti a pozornosti na spasení své duše, nežli na opatrování krve Kristovy v nějaké nádobě.

Kdybys vynakládal stejnou péči o svoji duši jako o tělo, sláva serafinů by byla menší, nežli tvoje zásluhy.

Neměli bychom věnovati své duši, této ušlechtlejší a lepší stránce své osoby, starost a pozornost v první řadě?

KAPITOLA LXV.

MNOZÍ STARAJÍ SE MÁLO O SVOU DUŠI.

Měli bychom býti ochotni dáti v sázku své zboží, úvěr, ano i svou čest a život nejen za spasení, ale i za samo zdokonalení své duše.

Bohužel však děje se právě opak toho. Lže se a podvádí, přísahá se a přísahy se ruší, a lidé zaprodávají duši, aby ušetřili několik haléřů, aby ušli nějakému nepatrnému zahanbení. Veliký je počet takových pošetilců.

Pro duši a její zdokonalení by lidé nepodnikli desátý díl toho, co činí pro tělo. Nesčíslné jsou denní starosti a okolky od rána do večera; ano, často začínají již před svítáním a trvají dlouho do noci. Lidé se nanamáhají a napachtí pro zachování krátkého a bídného života, pro život těla, které jednou shnije v zemi, ale pro duši jim zbude stěžší hodinka denně! A jak často věnují jí lidé těchto několik chvil jen s nevolí a s přinucením. Jak budou jednou v hodině smrti želet a oplakávat tuto pošetilst!

Tato myšlenka učinila v hodině smrti tak hluboký dojem na jistého vysokého úředníka, že zvolal strašným vzlykotem: „Pro záležitosti svého pána jsem popsal jistě pětadvacet rysů papíru, pro blaho své duše však jsem nespotřeboval ani půl archu.“

Jakmile někdo ucítí, že je mu nevolno, bývá omrzelý, sklíčený, a nemůže se dočkat rána, aby povolali lékaře, který často nic nemůže pomoci. Upadne-li však člověk do hříchu, třebaš těžkého, netruchlí ani v nejmenším, směje se dále, a nic nemyslí na zpovědníka, který by duši jistě prospěl.

Se zpovědí se otálí den ke dni, takže projdou

týdny a měsíce a snad i léta, než se kdo k tomu odhodlá.

•A přece*, jak dí sv. Eucharis, •jsou nemoci duše mnohem nebezpečnější, nežli choroby tělesné.*

Všecko, co je pro tělo, musí býti co možná nejlepší: vybraná, chutná jídla, šat z dobré látky a pohodlně upravený, vzácný nábytek podle nejnovějších vzorů, poslušné a oddané služebnictvo. Ale duši považují za pouhou otrokyni všeho pohodlí tělesného; ať chřadne, mezitím co se tělu dobře vede, ať se postí, když tělo hoduje, ať je hříchy a neřestmi znešvařena, jen když se tělo marnivě zdobí. Lidé se spokojují s tím, že před smrtí učiní pokání. Může být větší zaslepenosti? Nelze si pomyslit, že by se někdo staral o oblek více nežli o tělo, ale bez počtu je těch, kterým leží více na srdci roucho duše, než duše sama.

Spasitel praví: •Co je platno člověku, byt všechen svět získal a na své duši škodu trpěl* (Mat. XVI, 26); k tomu není potřebí nic přidávati.

•Člověk nic nezíská*, dí sv. Eucharis, •ztratí-li duši.*

KAPITOLA LXVI.

HORLIVOST PRO SPASENÍ DUŠÍ.

Sv. Terezie neměla dosti výrazných slov, jimiž by svým duchovním dcerám doporučila hor-

livost pro spasení duší. Říkávala: »Srdce mi krvácí, myslím-li na veliký počet duší, kteréž hynou.«

Sv. Kateřina Sienská řekla svému zpovědníku, že kdyby uviděl jen jednu krásu duše, tisíckrát by rád zemřel, jen aby nezahynula.

Spasení všech lidí nám leží na srdci, když na ně často myslíme, ze srdce si spasení jejich přejeme a podle sil je podporujeme.

Je prospěšnější lidi milovati, nežli býti od nich milovánu; neboť toto nic neprospívá ke spasení duší, kdežto z prvního je veliký užitek.

Sv. Jan Zlatoústý tvrdí, že má menší zásluhu člověk, který krotí své tělo postem a přísným životem, nežli kdo získá duši Bohu a roznítí v ní lásku boží.

Daleko vznešenější je zachránit jednu duši, nežli hory přenášet a mrtvé křísit; neboť horlíme-li pro spasení duší, pracujeme pro čest a slávu boží, kdežto zázraky oslavuje Bůh člověka.

Horlením pro spásu duší se prokazuje Bohu větší čest, nežli kterýmkoli jiným skutkem; neboť ať vykonáme sebe větší počet dobrých skutků, počet ten bude vždycky omezené číslo, kdežto duše, kterou zachráníme, bude po celou věčnost nesčíslněkrát Bohu děkovati, jej milovati, chváliti, a klaněním se jemu dojde největší dokonalosti.

Kdo zabrání věčnému zatracení duše, zabrání většímu zlému, nežli by mohl od počátku světa až do konce učinit; neboť všecko zlé, co na světě

se může stát, nemůže se měřit s věčným proklínáním a rouháním zavržence.

Sv. Řehoř praví: „Horlivost pro spasení duší je Bohu nejpříjemnější oběť.“

KAPITOLA LXVII.

PROSTŘEDKY K ZÍSKÁNÍ DUŠÍ.

Duše můžeme pro Boha získati: 1. *Dobrovolnými kajícími skutky*. Sv. František Xaverský, apoštol Indií, mrskáním trýznil své tělo do krve, aby vyprosil obrácení kteréhosi velikého hříšníka.

2. *Návštěvami nemocnic, žalářů a chudých rodin*; podporujeme-li nemocné, chudé a zarmoucené, jednak pečující o jejich tělesné potřeby, jednak duchovní útěchou. Takto působili náš sv. Václav, sv. Ludvík, král francouzský, svatý Karel Boromejský, sv. František Saleský, svatá Alžběta. Tímto způsobem působí dosud i nyní nesčetné osoby obojího pohlaví v rozličných sdruženích na podporu a obrácení těch, které Bůh na jejich milosrdenství odkázal. Těžko lze vyjádřiti, co zmůže a jaký vliv má na srdce veliká horlivost a štědrota.

3. *Poučováním chudých, nevzdělaných, obeznámujeme-li je zejména s dobrými mravy a se zbožností*. Nesmírně důležité jest naváděti dítky ke sv. zpovědi a k sv. Přijímání, ježto na tom závisí veškeren jejich budoucí život. Jediná pří-

čina, proč mnozí lidé i v pozdějším věku špatně vykonávají náboženské úkony, vězí v tom, že nebyli k tomu z mládí pořádně vedeni. Silné stromy rostou zpříma nebo křivě, podle toho, jak se s nimi s počátku zacházelo.

Když Spasitel viděl, že jeho učedníci chtěli odháněti děti, které se k němu blížily, řekl jim: „Nechte maličkých přijíti ke mně a nebraňte jim“ (Luk. XVIII, 16). Jako by chtěl říci, zde můžete očekávat hojnější žně, nežli myslíte; neboť děti poslouchají mne s dětinnou oddaností, mé učení působí zvláštním způsobem na jejich srdce a mysl a činí je schopnými pro království nebeské.

Nesmíme je tudíž zanedbávat, aniž pohrdat ani nejmenším dítkem, když Spasitel sám tak o ně pečoval. „Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali: neboť andělé jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest“ (Mat. XVIII, 10).

Nebudeme-li, po příkladu jejich andělů, odvracet oči a srdce od dítek nám svěřených, nebudeme moci doufat, že i my spatříme tvář boží, která je pramenem rozkoše všech Svatých?

Vypravuje se, že P. Edmund Auger byl tak šťasten, že v hodinu smrti spatřil tisíce svatých dítek, které on vyučoval. Jakou radost pocítíme i my v poslední hodinu, zasloužíme-li si i my tuto milost, budou-li nám vděční ti, které jsme

zbožnému křesťanskému životu naučili, a doprovodí-li nás na místo v nebi nám určené.

Někdy oživí naši horlivost i myšlenka, vzpomene-li, že každé dítě bylo vykoupeno krví Syna božího.

KAPITOLA LXVIII.

O DOBRÉM PŘÍKLADU.

Blah. Alfons Rodriguez zastával čtyřicet let službu klášterního vrátného tak vzorně, že dal čtyřem stům žáků popud, že vstoupili do téhož kláštera.

Kdo horlí pro spasení duší, rád se zřekne nějaké zábavy, rád snese nějakou nepříjemnost, aby nedal nikomu příležitost k pohoršení nebo ke hříchu.

Sv. Pavel praví: „Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky“ (I Kor. VIII, 13). Nechtěl býti příčinou jeho zahynutí.

Otcové a matky, kteří nevedou křesťansky příkladný život před očima svých dětí, měli by dobře uvážit tato slova. Špatný příklad, který jim dávají, přivádí je do nebezpečí, že zahynou. Bylo by lépe, aby se byly nenarodily, neboť se zdá, že jim dali tento časný život jen k tomu, aby je uvedli do věčné smrti.

Špatný příklad zkazil mnohem více lidí, nežli jich dobrý zachránil. Kdybychom mohli slyšet

z hloubí pekel hlas nešťastných duší, zaslechli bychom, že k nám s dojemným vzlykotem volají: »Ten a ta jsou svým špatným příkladem příčinou naší zkázy.«

Jsme povinni milovat i své nepřátele; jak bychom mohli uvádět do záhuby duše, které nám nikdy neublížily? Jak bychom mohli očekávat od Ježíše Krista milosrdenství, kdybychom jej připravili o duše jím tak draze vykoupené?

»Běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází« praví Spasitel (Mat. XVIII, 7). Takový člověk je podle Salviana odpověden za všechny, které ke hříchu svedl — »pro tantis reus, quantos secum traxerit in reatum«.

KAPITOLA LXIX.

DALŠÍ PROSTŘEDKY K ZÍSKÁVÁNÍ DUŠÍ.

Také můžeme získati duše *podělováním nábožných knih*, jimiž je navádíme k bohabojnému životu. Komu Pán Bůh požehnal na statečných vzdejších, tomu se doporučí, aby se zúčastnil podniků k rozšiřování dobrých knih. Takové knihy jsou domácí přátelé, kteří povědí pravdu otevřeně. Požehnání z toho je veliké; neboť tak máme podíl na všem dobrém, k čemuž takové knihy povzbuzují, jdouce z ruky do ruky, právě tak jako býváme do jisté míry odpovědni za všechno špatné,

k čemuž byli lidé navedeni knihou, kterou jsme snad buď z lehkomyšlnosti nebo ze zloby půjčili jiným.

Tato pravda zasluhuje, abychom si jí blíže povšimli. Nekrotíme-li náklonnost ke statkům pozemským, býváme slepými a nedůslednými. Vůči Bohu je takový člověk lakomý, kde běží o sebe sama, rozhazuje; na zábavy a z marnivosti vydává veliké sumy, pro čest a slávu boží je mu mnoho vydat haléř. Za nic si nepokládá svěsti jiné do záhuby, ale všecko je mu za obtíž, co je spojeno s vydáním sebe menším, i kdyby se tím mohl obrátit celý svět.

Zábavou je mu dáti v sázku nebo i prohráti velké peníze při hře; odbude-li však prosícího žebráka, vidí v tom úsporu. Jediná slavnost, uspořádaná na počest jeho přítele nebo osoby, která mu ani vděčná nebude, stojí ho více, nežli by bylo potřebí na záchranu sta duší, z jejichž obrácení by se radovali andělé v nebi. Na nějakou nízku, chvilkovou rozkoš obětuje více času, starostí a peněz, nežli by stačilo na měsíc a léta ke službě boží. Může býti někde více slepoty a nerozumu pohromadě? Rozhází se někde tolik při tak malém zisku a užitku? A to všecko dělají promyšleně rozumní lidé!

S dosti malými prostředky by se získalo mnoho duší pro Boha a přec je jen málo těch, kdo na to něco obětují, kdežto sta lidí plýtvá penězi k svá-

dění lidu na špatné cesty nebo k rozšiřování nebezpečných zásad v národech. Není to největší pohanění, jehož se dostává katolickému náboženství od těch, kteří byli v něm vychováni?

Další prostředek k získávání duší je *poučování nevědomých*, byť bychom k tomu konci musili obcházeti vesnice a města.

Co lidí pobíhá kolem bez ustání dnem i nocí k získání nějaké přímluvy nebo nějakého lepšího místa; ale jak málo najdeš těch, kdož by si dali podobnou práci, aby aspoň jednu duši získali.

Odvádějí se lidé k vojsku, sbírají se veliké armády, prolévá se krev k dobytí nebo zachránění země pozemského krále; ale kde běží o to, aby se dopomohlo k vládě Králi všech panovníků u lidí nebo na místech, kde jeho svaté jméno se znešvěcuje, kde se jeho svaté přikázání tupí a zanedbávají, je jen málo těch, kdož učiní nějaký krok nebo obětují nějaký peníz, nebo přinesou nějakou oběť k podporování horlivých apoštolských mužů nebo k rozšiřování nábožných knih a tisku, jimiž by se mohly duše získati. Srdce krvácí, pomyslíme-li, jak se lidé honí za vlastním prospěchem, kdežto zájem a prospěch Ježíše Krista, svého Boha zanedbávají.

•Padne zvíře«, dí sv. Bernard, »a ihned se najde kdo je pozvedne, klesne duše, a není, kdo by jí podal ruku na záchranu — *cadit asina et invenit, qui se sublevet, cadit anima, et non est, qui ma-*

num apponat.* Kdyby člověk nevěděl, že to pochází z nevědomosti a nevšímavosti, skoro by řekl, že není žádného křesťanství více na světě.

Nemáme se štitit žádného namáhání, žádného vydání, kde jde o duši, kterou Syn boží drahocennou krví svou vykoupil.

KAPITOLA LXX.

MÁME SE STÁLE MODLIT ZA TO, ABY JMÉMO BOŽÍ BYLO CTĚNO.

Když nás Pán Ježíš učil modlit, učil nás v Otčenáši, abychom se především modlili: Posvět se jméno Tvé, přijď Království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi; pak teprve máme prositi za věci, jichž potřebujeme k ve-zdejšímu životu.

Podle toho se smíme k Bohu obracet s prosbou za všechno, čeho je nám k pozemskému životu zapotřebí, nesmíme však zapomínati na to, co je *nejpřednější*. A přece se děje, jak zkušenost učí, právě opak. Lidé dávají na mše sv., konají znova a znova devítidenní pobožnosti, dávají hojné almužny a konají i jiné dobré skutky, ale větším dílem jen pro zdar nějaké pozemské záležitosti, k čistě časnému cíli!

Konají se dlouhé modlitby za šťastný konec nějaké pře, činí se sliby za navrácení zdraví, konají se pouti k dosažení nějakého šťastného vý-

sledku, procesí za odvrácení moru nebo jiného neštěstí. Jistě je chvályhodné utíkat se k Bohu ve všech záležitostech; děje-li se to však všechno a vždycky jen pro vezdejší cíle a nikdy ke cti a slávě boží, nikdy k oslavení jeho svatého jména a k rozšíření království božího v srdcích lidských, pak činíme opak toho, co nám Spasitel doporučil.

Sv. Terezie říkala často svým duchovním dcerám: „Milované sestry, nejste zde k tomu, abyste prosily za šťastný výsledek pozemských záležitostí, pro pozemské zájmy.“ K Bohu však se modlila: „Pane Bože, nikdy nás nevyslychej, prosíme-li tě za čest nebo bohatství, nýbrž jen tehdy, horlíme-li pro tvoji čest a pro čest tvého Syna, Spasitele našeho. Nepochybujeme ani nejméně, Bože, že milostivě vyslycháš naše prosby, které vycházejí z nezištného srdce, ze srdce ochotného obětovati všechnu čest a jmění tohoto světa pro tebe, a tisíckrát ztratit život, kdyby toho bylo potřebí.“

Tohle znamená doopravdy pracovati pro Boha spíše nežli pro vlastní osobní zájem, to znamená, působiti vždy k větší slávě boží.

To musí být jediný cíl našeho konání; neboť ať konáme cokoli, pro čest a slávu boží, nikdy nemůžeme vykonati dosti, a to nejmenší, co pro ni vykonáme, má daleko větší cenu, než všechny veličiny tohoto světa.

Tedy ne člověk, ale Bůh se má ve všem ctít, chválit a velebit, podle slov: „Bohu samému čest a sláva na věky věkův“ (I Tim. I, 17).

KAPITOLA LXXI.

ŽE SE MÁME PODLE SIL STARATI O DOBRÉ DĚLNÍKY NA VINICI PÁNĚ.

Není dosti, že se modlíme, dáváme na mše sv. a že konáme jiné nábožné skutky k oslavení jména božího a k rozšíření království božího na zemi; je potřeba, abychom užívali také všech k tomu vhodných prostředků.

Kromě modliteb za dobré kněze v duchu sv. církve je nutné vši vahou a silou se zasazovat o to, aby se dostávali k církevním úřadům a hodnostem lidé schopní a zasloužilí, bez ohledů na příbuzenství, přátelství, přízeň a prospěch, nebo z jiného důvodu, který by se se ctí a slávou boží nesnášel.

Kdo je neschopný nebo nehoden takového úřadu, nemůže jej bez hříchu na sebe vzít; větší vinu však mají ti, kdo takové podporují. Oba zakusí v hodinu smrti, vzhledem k ztrátě tolika duší, které mohly být věrnými pastýři zachráněny, hrozná výčitka. Neboť zaslouží-li si peklo, kdo je vinen ztrátou jediné duše, jaký trest hrozí tomu, kdo by zavinil ztrátu tolika duší.

Každý, kdo nepodporuje obsazování dobrých

dělníků na vinici Páně tak, jak místo a moc jeho připouští, ukazuje zřejmě, že není nadšen velikou horlivostí pro čest a slávu boží; neboť to je jeden z nejvydatnějších prostředků k oslavení jména božího a k rozšíření jeho království v srdcích věřících.

KAPITOLA LXXII.

JEDNÍM A TÝMŽ SKUTKEM MŮŽEME POMÁHATI HŘÍŠNÍKŮM A UBOHÝM DUŠÍM V OČISTCI.

Je vznešený skutek lásky k bližnímu pracovati postem, bděním, modlitbou a jinými dobrými skutky o obrácení hříšníků, zejména těch, kteří jsou ve velikém nebezpečí, že budou na věky zavrženi; neboť veliké nebezpečí vyžaduje výborných prostředků k odpomoci.

Ještě větší však je láska v tom, konáme-li tyto skutky za duše v očistci, protože ty jsou v mnohem větší bídě, nežli hříšníci zde na světě. Ježto však můžeme jedním a týmž skutkem pomoci obojím zároveň, máme hledět, abychom jej konali na obojí úmysl.

V každém skutku spravedlivého člověka je trojí stránka: *zásluha, dostiučinění a prosba.*

Zásluha dobrého skutku, kterým si člověk rozmnožuje milost boží a získává odměnu života věčného, je od skutku samého neoddělitelná; člověk se jí nemůže vzdáti.

Zato prosba je v našich rukou; můžeme ji obrátit, v čí prospěch chceme. Dobrým skutkem může spravedlivý člověk vyprošovati u Boha milost pro sebe nebo pro jiného, živým nebo mrtvým.

Totéž platí i o dostiučinění, ovšem s tím rozdílem, že modlíme-li se na tento úmysl za hříšníka, pokud je ve hříchu, nic mu to neprospívá, protože tresty se nepromíjejí, pokud je někdo ve hříchu.

Láska vymáhá, aby nic z našich dobrých skutků nepřišlo nazmar, co by mohlo tomu nebo onomu pomoci. Kdo se tedy postí, dává almužnu nebo koná jakýkoli jiný dobrý skutek, může vzbudit dobrý úmysl asi těmito slovy: »Pane Bože, z lásky k tobě obětuji ti tento skutek za obrácení toho neb onoho hříšníka, za návrat toho neb onoho bloudícího do katolické církve, za vysvobození té neb oné duše z muk očistcových, pro sebe pak k získání větší čistoty, pokory, poslušnosti« a t. p.

Takové nábožné cvičení je o sobě dobré a bližnímu velmi užitečné; neboť jako je lépe, můžeme-li jedním a týmž lanem zachrániti dva tonoucí místo jednoho, a bylo by ukrutné jednati jinak, tak je také lépe, můžeme-li pomoci jedním skutkem obojím jak hříšníkům, tak duším v očistci, nežli jen jedněm. Kdo by jednal jinak, chyboval by proti lásce.

Tímto způsobem nic nepřichází z dobrých

skutků nazmar; člověk si takto značně rozmnožuje zásluhy, ježto uplatňuje cele svoji lásku k hříšníkům, k duším v očistci i ke cti a slávě boží.

Láska a horlivost v získávání duší objímá opravdu všecko, co jen lze učinit pro živé i pro mrtvé; ona svolává boží požehnání a dlouhý věk na toho, kdo ji pěstuje. Neboť všechny duše, jež zachránil nebo které z muk očistcových vysvobodil, se zajímají o to, aby ještě co možná mnohým pomohl a tak si zasloužil skvělejší korunu slávy nebeské.

Máš-li tedy sebe sama rád, budeš pomáhati všem, jak budeš moci; neboť není nic prospěšnějšího, nic vznešenějšího, nežli pomáhati takto ke spasení duší jiných.

KAPITOLA LXXIII.

O DOKONALOSTI.

Je velikým štěstím, může-li se člověk nějakou hodinu denně uprázdnit, aby mohl mysliti na Boha a na spasení duše.

Kdyby měli zavržení čas a milosti, kterých nám uštědřuje Bůh, nebylo by pekla; všichni by milovali Boha z celého srdce tak vroucí láskou, že by smazala hříchy celého světa.

Nesčetní nevěřící by odložili své zlé návyky, ano i nejmenší chyby, a zdvojnásobovali by stále svoji horlivost, jen aby ve zbožnosti a v ctnostech

rostli; byli by z nich velicí světci, kdyby měli čas, vnuknutí a milosti, které ty nyní zanedbáváš.

Ty však přes všechny milosti na cestě ctností nijak nepokračuješ, spíše zůstáváš stále v nedokonalosti, vlažnosti a lenivosti, stále v téměř nepořádku, kam tě zavádějí tvé vášně a zlé náklonnosti, stále v závislosti na tvorech, která ti nesluší. Nebyl jsi na počátku, když jsi se obrátil, lepší nežli nyní?

Bůh očekává od tebe snad již patnáct nebo dvacet let to, k čemuž se nemůžeš odhodlati. Je neodpustitelnou chybou býti tak dlouho ve škole Ducha sv. a ničemu se nenaučit anebo neprovádět, čemu jsi se naučil. Všecko, co bys mohl vykonati a nekonáš, je ti k zahanbení; neboť je věc velmi zlá, nekonat dobré, které můžeme.

I církvi tím velice křivdíš, ježto ten, jehož místo zabíráš, snad by jinak milostí užíval a hodněji živ byl, nežli ty. Všichni, které by byl Bůh mohl na tvé místo postavit, budou moci v den soudný proti tobě povstati a žalovati na tebe, nevzchopíš-li se ihned a nepřiložíš-li ruku k dílu.

KAPITOLA LXXIV.

DOKONALOST NÁM MÁ OBZVLÁŠTĚ LEŽET NA SRDCI.

Je tě nanejvýš nedůstojné, že se snažíš předčit každého ve všem, co se netýká tvého spasení. Nesneseš, aby se některému obchodníku lépe vedlo

v obchodě nežli tobě, aby některý učenec více vynikal a měl větší úspěch nežli ty, zkrátka nikoho, kdo by tě v zábavě, v oděvu, ve hře, ano i ve světské lehkomyšlnosti zastiňoval. Čím se kdo ukáže štědřejším k chudým, čím častěji svátosti přijímá, čím je pokornější a velikomyslnější v snášení pohanění a v odpouštění, tím je ti nepříjemnější.

Činíš všecko, aby ses ve svém stavu a povolání vyznamenal; horlivě vynakládáš na to celé dni, často bez žádoucího úspěchu.

Kdybys tak horlivě pečoval o své zdokonalení, a kdybys chtěl spolupůsobiti s milostí boží tak horlivě, jak pilně vyhledáváš a využiješ každé příležitosti, aby ses obohatil, abys ve vědě pokročil, abys ve světě více vynikl, není pochybnosti, že bys byl zkrátka velikým světce. Uvažuj o této pravdě pilně.

Spasitel praví: „Od každého, komu jest mnoho dáno, bude mnoho požadováno“ (Luk. XII, 48).

Činíme Bohu velikou křivdu, neužíváme-li milostí, které on nám tak laskavě a hojně uštědřuje, maje s námi vznešené úmysly, milostí, které jeho Syna tolik stály.

Připravovali bychom Boha o povinnou čest a úctu, kdybychom dobré, které od nás tak důrazně žádá, konali nedbale. Kdo by pozoroval naše chování, musil by říci, že Bůh buď nezasluhuje naši službu, nebo že ji dosti neodměňuje. Neboť sluha, který plní vůli svého pána v jeho přítomnosti ne-

dbale, ukazuje s dostatek, buď že si ho neváží, nebo že od něho nic zvláštního neočekává.

Kdo se chce celým srdcem Bohu zalíbiti, musí se varovati i nejmenších chyb a všeho, čím by láska jeho k nám ochladla.

KAPITOLA LXXV.

NAŠE LENIVOST PŘEKÁŽÍ VELICE DOKONALOSTI.

Nikdo nebude ctnostným, nebude-li hleděti a nepříčiní-li se, aby se jím stal; naše malomyslnost je velikou překážkou pokroku duchovního života. Chybí nám odvaha, přemoci i nepatrnou obtíž, učiniti si malé násilí. Všecko nás děsí a odnímá nám odvahy: opanovati obrazotvornost, opustiti nějakou společnost, vzdáti se nějaké útěchy.

Chybí nám odvaha podrobiti svého ducha, ruce, nohy, jazyk, oči, uši, pamět, svoji vůli Bohu a rozkazům svého svědomí.

Námaha, kterou bychom při všech těchto příležitostech na sebe vzali, byla by dnes tatam a radost z očekávané odměny by byla zůstala, byli bychom vykonali něco pro čest a slávu boží, a sami bychom se byli stali světějšími, dokonalejšími. Jak nesčetné škody a chyby povstávají z této jedné naší slabosti!

Miliony duší jsou zavrženy v pekle a miliony se potácejí v kalu hříchů, protože *nemají odvahy*.

Kdybychom odložili každým rokem aspoň jednu chybu, brzy bychom učinili pokrok v dokonalosti. S počátku je potřebí malé námahy, aby nám potom všechno hravě šlo.

Chybí nám dobrá vůle, neboť Bůh nám stále nabízí milosti, jimiž bychom zmohli všechno.

Ty sám znáš jistě mnohé, snad ze svého okolí, kteří konají, ačkoliv jsou mnohem slabší nežli ty, na co ty se ani neodvážíš mysliti, neřku-li, aby ses k tomu odhodlal. Jsou živi jako andělé v těle, již stín hříchu je naplňuje úžasem. Podnikají všechno, aby se i nejmenších chyb uvarovali, jejich život je ustavičné cvičení v sebezapírání, všechny jejich skutky jsou boje a vítězství nad sebou samými. Proč jich nenásleduješ? Co překáží, abychom nejednali, jako oni jednají?

KAPITOLA LXXVI.

NEŠČETNÍ LIDÉ ZANEDBÁVAJÍ MILOSTI, JIMIŽ BY SE MOHLI STÁTI DOKONALÝMI.

Milostí, potřebných k dokonalosti, nám nikdy nechybí, ale zdá se, že celý náš život záleží v tom, že je zanedbáváme; necháváme jednu po druhé, aniž bychom jich užili, a tak ztrácíme prostředky, které by nás mohly dovést k veliké dokonalosti.

Lidé se spokojují s prostřední ctností a myslí, že je dosti na tom, žijí-li způsobem obyčejných

hodných lidí. Netoužím po tom, abych byl apoštolem jako sv. František Xaverský, jako sv. Terezie. •Lidé myslí, že je dosti na tom,• praví sv. Řehoř, •nejsou-li jako ti nejhorší — hoc sibi sufficere existimant, quod pessimis antecedant.•

Kdo takto smýšlí, může se právem obávat, že mu nezbude času k polepšení. •Říkáš-li: „Již je dost“, již jsi zahynul — si dixeris, sufficit, periiisti“, dí sv. Augustin.

Mnozí lidé, ba i řeholníci, kteří začali s velikou horlivostí a s vroucí zbožností, skončili nešťastně, nebo vedou ještě nešťastnější život ve světě, v nesčetných nebezpečích, protože neužili jistých milostí, které jim Bůh nabízel. •Zlořečený, kdo dělá dílo boží lstivě (nedbale).• Jer. XLVIII, 10.

Bůh neopustí ty, kdož mu chtějí věrně sloužit z celého srdce. Veliké tajemství, jak se Bohu přiblížit, záleží v tom, abychom se odcizili sami sobě. Konejme tudíž, co můžeme, a nic nám nebude nemožného; opusťme všecko pro Boha a nalezneme v něm všecko. Hledejme Boha ve všem a všecko v Bohu, a nestarejme se o lidi; pak půjde všecko podle našeho přání.

KAPITOLA LXXVII.

O VÍŘE.

Je velice k politování, že sami mnozí věřící nevědí, co je víra. Jak ji tedy budou moci vzbuzo-

vati? Jak ji budou bráti na pomoc v okolnostech, kdy jí bude potřeby? Pro takové je víra bez užitku, jako by byl neužitečný vojínovi zrezavělý meč v pochvě, který v čas potřeby nelze z ní vytáhnouti.

Víra je *první* božská ctnost; je zároveň základnou křesťanské dokonalosti. S ní a skrze ni musí počínati všechny dobré skutky. Kdo chce na př. bohabojně a nábožně žíti, musí začínat modlitbu živou vírou, že sám Bůh všudypřítomný vidí každou sebe menší myšlenku jeho srdce, a že bude mluvit s velebností boží.

Kdo dostává od svých představených nějaký těžký úkol, musí s živou vírou viděti v nich Boha, v jejich rozkazech rozkaz boží, a vzpomenouti si, že Bůh ve své všemohoucnosti potřebné síly k tomu mu neodepře. Je-li touto vírou oduševněn, pak si řekne se sv. Pavlem: »Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje« (Fil. IV, 13).

Kdo klesá na mysl, je v chudobě nebo v jiné nesnázi, musí s živou vírou pamatovati na Prozřetelnost boží, že ho Bůh, kterýž to dopustil, nežně miluje, a všecko řídí k jeho dobrému, odevzdá-li se ve všem bez výhrady jeho Prozřetelnosti, a dá-li se jí vésti. V této víře s Davidem bude moci říci: »Hospodin spravuje mne a nic mi se nedostáváti nebude« (Žalm XXII, 1).

Ctnosti, které se v duchu víry uplatňují, jsou vzácné; víra oduševňovala a posilovala Svaté ke

konání oněch velikých heroických skutků, které dosud nás povzbuzují a vybízejí, abychom je následovali: »Věrou činili spravedlnost« (Žid. XI, 33).

Kdo by šel ke zpovědi, kdyby nás víra neujišťovala, že v ní docházíme odpuštění? Kdo by činil slib chudoby, čistoty a poslušnosti, kdo by se zapíral, nemocným i morem nakaženým sloužil, nepřátelům odpouštěl a je miloval, jim dobře činil — kdyby nás víra neučila, že tímto prokazujeme Bohu čest a můžeme očekávat odplaty?

Takto má být víra vůdčí hvězdou našeho veškerého života, všeho našeho jednání, neboť podle sv. Pavla »Bez víry nemožno jest Bohu se líbiti« (Žid. XI, 6).

Je však jedna víra, v níž můžeme pracovat o svém spasení, a to je víra katolická.

Naše štěstí nezáleží v tom, že jsme lidé a že máme rozum; neboť pak by byli i nevěrci šťastni, ano i ďáblové, kteří mají mnohem větší moc nežli my, by byli šťastnější nad nás. Naše štěstí je v tom, že jsme křesťané a katolíci, a sice nejen podle jména na oko, ale doopravdy svými skutky.

Tato víra nepřipouští žádného dělení, žádné výjimky; musíme věřit všecí, co věří církev, nebo se odhodlati, že budeme na věky zavrženi.

O NADĚJI.

Všecku naději máme skládati na Boha, a zachovati si ji zejména v čas těžkých zkoušek, kdy se zdá, že je pro nás všechno ztraceno.

Kdyby se zdálo, že sám Bůh je proti nám, jako by říkal: »Jdi ode mne, nechci tě vidět, nesnesu tě více, všechno na tobě je mi protivné,« i tehdy bychom musili, neřku neztráceti víry, ale osvědčiti se tím stálejšími a starati se o to, abychom hněv boží usmířili a neoblomnou důvěrou v jeho milosrdenství a otcovskou dobrotu hleděli si zasloužiti jeho milost, podle slov Jobových: »Byť mne také zabil, v něho doufati budu« (Job XIII, 15).

Kdo takto na Boha spoléhá, ctí jej opravdově; takováto důvěra svolává na nás všechnu dobrotu boží. Takového člověka, jenž naději svou v Hospodina skládá, podle slov Davidových, milosrdenství obklíčí (Žalm XXXI, 10). Na jiném místě učí královský pěvec, že Bůh bývá dětinou důvěrou tak dojat a k spomožení tak velice ochoten, že ani tváře své odvrátiti nemůže: »Ejhle, oči Hospodinovy nad těmi, kteříž se ho bojí, a na ty, kteříž doufají v milosrdenství jeho« (Žalm XXXII, 18).

Skrze naději můžeme očekávati všecko dobré a odvrácení všeho zlého, nejen v tomto životě,

ale zvláště v budoucím; za to ručí jeho slovo, jeho všemohoucnost, jeho dobrotivost.

Kdo by mohl nedůvěřovati jeho všemohoucnosti? Písmo svaté je plné chvály, aby nám ji alespoň přibližně znázornilo; všechny výroky o ní směřují k tomu, že on může všechno, a my bez něho nic.

Abychom si mohli učiniti co možná nejvznesenější představu o jeho dobrotivosti, nespokojuje se Písmo ujištěním, že je bohatý na milosrdenství, ale že je Otec milosrdenství a Bůh všelikeho potěšení (II Kor. I, 3).

Čím by se mohl zřejměji ukázati Otcem, nežli něžností a laskavostí, jakou přijímá hříšníky, své děti, které se mu odcizily? I když ho lidé urážejí, nemá slov, která by nesvědčila o tomto jeho velikém milosrdenství: „Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil od cesty své a živ byl“ (Ezech. XXXIII, 11).

On netoliko že slyší hříšníky, nejen že je přijímá, on je i vyhledává, zve je k sobě, a nutí je laskavým voláním: „Navrať se ke mně,“ praví Hospodin, „a já přijmu tě“ (Jer. III, 1). „Obratetež se, obraťte se od cest svých nejhorších: a proč byste měli umřít“ (Ezech. XXXIII, 11).

Smíme tedy pochybovati o tom, že si upřímně žádá našeho spasení, když si ho horlivěji přeje nežli my, když nekonečně více pro ně činí, nežli my pro své spasení nejen činiti, ale i mysliti

můžeme, ježto by se všechna naše láska k sobě samým u srovnání s jeho láskou k nám měla jmenovati spíše nenávistí?

Kdo by ještě nebyl o lásce boží k nám přesvědčen, pozoruj, jak se Spasitel z lásky k nám ponížil, když pro naše spasení sestoupil na zemi. Jak krásný důkaz o své lásce a o svém milosrdenství dal Bůh, když se stal člověkem, a tak hluboko se snížil, tolik trpěl, že jej jmenuje prorok „mužem bolestí“, a když se skrývá v Nejsvětější svátosti! Kdo by byl tak bez citu, bez studu, že by mohl odporovati tolika důkazům lásky?

„Nejněžnější matka,“ praví zbožný Tauler, „netouží tak vroucně vysvobodit své jediné dítě z ohně, jako si Bůh žádá vyprostit hříšníka z jeho bídného stavu, do nějž se sám uvedl, i kdyby byl Boha nesčíslněkrát urazil a všechny hříchy světa spáchal.“ David vyznává: „Srdcem zkroušeným a poníženým, Bože, nezhrdneš“ (Žalm L, 20).

Hřích je opravdu něco velikého, strašného, děsného a přec, co je hřích proti milosrdenství božímu? „Pavučina,“ odpovídá sv. Jan Zlatoústý, „kterou roztrhne mírný větřík, která se v okamžení ztrácí a více není; stéblo, které oheň v okamžení sžírá“ dí Suso. Sv. Bernard praví: „Boží dobrota je nekonečně větší, nežli všechny hříchy všech lidí.“

Skrze proroka Ezechiele praví Pán: „Pakli

by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech přikázání mých, a činil by soud a spravedlnost: životem živ bude a neumře. Všechny nepravosti jeho, kteréž činil, nevzpomenu* (Ezech. XVIII, 21 násl.). Toto ujištění nám dal Bůh písemně, a potvrdil je slavnou přísahou. Mohli bychom nevěřiti Bohu, zejména když přísahá?

Kdo by mohl po tolika ujištěních zoufat nad svým spasením? Spíše nebe a země pomínou, nežli by Bůh své slovo zrušil.

Dá-li ti nevěřící člověk písemné potvrzení o vyplacení peněz, jsi docela klidný. Bůh, pravda sama, ti slibuje odpuštění všech hříchů v okamžiku, kdy činíš pokání; toto přislíbení ti dal na mnohých místech v Písmě sv. Odvážil by ses přes to s Kainem říci, že provinění tvé je větší, než abys zasloužil odpuštění?

„Jak nedůstojné chování!“ volá Salvian, „člověk věří člověku a Bohu lidé nevěří; Bůh je jediný, jemuž lidé důvěry odpírají — o perversitas! homini ab homine creditur, et non creditur Deo; solus Deus est, de quo desparatur.“

Odpuštění hříchů je článek víry; kdo by tedy nedůvěřoval Bohu, že mu odpustí, nemá víry; nevěří tomu, co věří církev. Je to jako by tvrdil, že Bůh buď mu nemůže nebo nechce odpustit, přes všechna ujišťování. Jak strašné následky plynou z tohoto nedostatku důvěry! Podle mínění sv. Jero-

nyma zhřešil Jidáš tíže tím, že si zoufal, nežli tím, že Krista zradil.

Pán Ježíš prý řekl kdysi sv. Kateřině Sienské, že jej uráží hříšník svým zoufalstvím více, nežli všemi hříchy, jichž se mohl dopustiti, a sice proto, že tvrdošíjně opovrhne a na roveň staví svou zlobu s jeho nekonečným milosrdenstvím.

Kterémusi velikému hříšníkovi, který se nechtěl na smrtelném loži zpovídat, zjevil prý se Spasitel a ukázal mu své krvácející rány se slovy: „Podívej se, co jsem pro tebe vytrpěl, trpěl jsem to, ne abych tě ztratil, chci ti býti milostiv, budeš-li litovati svých hříchů.“ Když však ani tato slova zatvrzelým hříšníkem nepohnula, vzal prý Pán Ježíš krve z boku svého a vmetnul mu ji do tváře a řekl strašná slova: „Nešťastníče, na soudu poneseš toto znamení mé kletby, aby celý svět viděl, že jsi pohrdl mým milosrdenstvím.“

KAPITOLA LXXIX.

O LÁSCE BOŽÍ.

Dobrodiní působí podivně na srdce lidské, vyvolává lásku a vděčnost. Toho, komu jsme je prokázali, uchvacuje a upoutává k nám.

Působí-li takto i nepatrné služby, které si lidé navzájem prokazují, odkud to, že se nerozněcuje srdce naše láskou k Bohu, který nás ustavičně zahrnuje milostmi a dobrodiními?

Kdyby ti někdo v největší bídě poskytl pokrm nebo ti navrátil zdraví, zrak, sluch, řeč nebo třeba jen prst ti zachránil, činil bys, co bys mohl, jen aby ses mu ukázal vděčným. A kdyby se někdo jiný, komu se dostalo podobného dobrodiní, ukázal nevďečným, nesnesl bys to, abys mu nedal na jevo nevoli. Snad bys mu řekl, že nemá srdce a že nezasluhuje ani nejmenší soustrasti.

Odkud tedy pochází, že tak málo miluješ Boha, který ti dal zrak, sluch, řeč, rozum, svobodu, život, zkrátka všechno, co máš, a byl bys nešťastný, kdybys o to přišel?

Jeho slunce ti svítí, stvořil a zachovává vzduch, který vdechuješ, oheň, který tě zahřívá, vodu, kterou hasíš žízeň, chléb, kterým se živíš, šat, kterým se přikrýváš, dům, který obýváš, nescíslné tvory, kteří ti slouží. On je to, od něhož všechno pochází; on dává všem věcem bytnost a působnost, aby ti nic nechybělo.

Narodil jsi se ze zbožných rodičů, kteří tě nábožně vychovali; snad jsi byl povolán i k duchovnímu stavu nebo do řehole, abys tím jistěji a výhodněji mohl pracovat o svém spasení. Nejsou to zvláštní milosti, za něž jsi povinen vděčností lásky boží?

Že tě uchránil mnohých nebezpečí, že ti dal přemoci mnohá pokušení, všechny dobré myšlenky, které chováš, všechny dobré dojmy, které ti přicházejí, všechny dobré skutky, které konáš: všechno

to jsou důkazy štědré a otcovské lásky Otce světla a milosrdenství.

Nepodává ti denně svaté tělo a drahocennou krev svého milovaného Syna, a nedal by ti, kdyby bylo možné, ještě více, když ti nabízí své království? A přes to zůstává tvé srdce bez lásky k němu!

Kdyby ti byl některý člověk prokázal miliontý díl těch dobrodiní, která ti Bůh prokazuje z lásky, z vděčnosti a oddanosti bys stále na něj myslil, často o něm mluvil. Pohled na něj, jeho společnost, zábava s ním byla by tvým štěstím, tvou radostí. Proč se tedy nechováš stejně vůči Bohu?

Radost, láska a vděčnost tě naplňují, prokáže-li ti některý člověk, který přec je jen červíček země, nějakou službu; něžně mu děkuješ a ujišťuješ jej o svém přátelství, o vděčnosti, a že jsi mu zavázán. Za veliká, podivná a pro tebe nevyhnutelná dobrodiní a milosti boží, jimiž tě Bůh ustavičně zahrnuje, zůstáváš bez citu. Při všech těchto důkazech lásky jsi jako led: zdá se, že přijímáš všecka tato dobrodiní, abys jich zneužíval a s tím větší smělostí Boha urážel, jeho prevelikou lásku splácel prevelikým nevděkem. Viděl někdo někdy na jedné straně takovou lásku a na druhé tak tvrdé srdce?

Nejsi nerozumnější nežli zvíře? Pozoruj vděčnost nejdivočejších zvířat, a k svému zahanbení naučíš se od nich, co jsi povinen. Neboť i nej-

divočejší zvířata vůči svým dobrodincům nejsou divoká ; lísají se k nim, mají je ráda, brání je proti cizímu útoku, nezapomínají, co od nich dostala. Ty, proti tomu rozumný člověk, ve chvíli zapomínáš na dobrodiní svého Boha a na všechno, co ti prokazuje.

KAPITOLA LXXX.

MÁLOKDO MILUJE BOHA DOKONALE.

Mnozí lidé obdrželi od Boha veliké a vzácné nadání a vlohy, jimiž by mohli konati k jeho cti veliké věci, ale málokdo z nich jich k tomu užívá. Lhostejně přihlížejí k tomu, jak někteří horliví lidé se přičiňují, obdivují je, ale nemají za to, že by byli zavázáni jich následovati.

K čemu je dobré mnoho vědět a nic nedělati: znáti prostředky ke spasení a neužívat jich ?

V tom není žádná sebeláska, nechce-li člověk nic činiti, nic trpět, aby si zajistil věčnou blaženost ; neboť není vítězství bez boje, není odměny bez zásluhy.

Veliká láska boží je slučitelná s velikou sebeláskou. Chce-li kdo Boha milovati, jak se sluší, musí sám sebe nenávidět. Musíme cítiti v nemoci, v neštěstí, přijdeme-li o jmění, v chudobě, takovou radost, jako kdyby tyto nehody zastihly našeho nepřítele ; pak můžeme míti za to, že nenávidíme sebe a Boha že milujeme.

Nenávist sebe sama je velmi řídká; neboť málokdo zanedbává svůj vlastní zájem, aby horoval jedině pro čest boží. Pozemské zájmy jsou nicotné, a přece lidé konají všecko, aby si je zajistili. V zájmech božích záleží vlastní veškeré naše štěstí, a přece se obracejí všecky naše myšlenky a starosti více ke všemu ostatnímu nežli k nim.

Sebeláska je pramenem všeho zlého; vtírá se všudy. Ani nejsvětější věci nejsou jisté před ní: posty, bdění, modlitby, almužny, kázání, zpovědi, přísná mravouka, rozdělení obročí, jsou často nepravé drahokamy, mající jen klamný nádech. Čest a sláva boží, která by měla mítí vždycky první místo, bývá jen záminkou lidské marnivosti.

Lidi oklamati je lehké; Boha nikdo neoklame, tak jako On sám nemůže nikoho oklamati. Jeho dobrota jde tak daleko, že neopouští ani ty, kteří jej chtěli obelstít, jen když oni sami se ho ne-spustí. „Nežádá právem,“ dí sv. Eucharis, „aby On sám byl milován více než všecko ostatní, když všecko, čeho si můžeme přát, nebo co můžeme milovati, v něm svrchovanou měrou nalezneme?“

Nic nemáme mítí rádi jedině v Bohu a pro Boha; kdo miluje lidi nebo věci jinak, neumí spořádati svou lásku: taková láska však, založená na vratkém, nestálém základě, nemůže být šťastná.

Nic tak nerozhořčuje a nebudí tak prudké nepřátelství jako nedostatek vzájemné lásky, pozoruje-li kdo, že nějaká osoba, kterou vášnivě miluje,

ukazuje jen lhostejnost a pohrdání. Žádá-li si člověk něčeho, budí tato žádost a touha, kterou pozorujeme u druhého, starost a žal.

Jen milování Boha je bez bolesti a bez starosti; neboť kdo miluje Boha doopravdy a z celého srdce, je naplněn láskou, kterou Bůh všecky lidi objímá, a toužebně si žádá, aby viděl, že Boha všichni milují.

Milujeme-li Boha, je všechno naše; proti tomu přicházíme o všechno, jsme-li spoutáni jinou nespořádanou láskou, neboť ta pokazí všechno dobré v tomto životě a zavede naši duši do věčné záhuby.

Miluj tedy stále Boha z celého srdce a uč se nenáviděti sebe sama. Jaká to šťastná záměna! Opustit sebe, abys získal Boha. To je mocný prostředek, jak bychom se mohli stát šťastnými v tomto životě a zabezpečiti si štěstí věčné.

KAPITOLA LXXXI.

VŠECKA PRÁCE, KTERÁ NESMĚŘUJE K BOHU, JE NEUŽITEČNÁ.

Přemnozí lidé pracují bezoddechu, ale nadarmo. Namáhají se, aby k něčemu velikému přišli, ale nepokračují, protože chytají věc za nepravý konec.

Jen ten je opravdu veliký, kdo má velikou lásku k Bohu, a kdo se povznese nad věci pozemské, aby se jediné k Bohu přivinul. Každá jiná láska je klamná. *Nemiluje tě dosti, Bože můj, kdo

miluje něco mimo tebe, co nemiluje pro tebe,“ dří sv. Augustin.

Jeden den, který jsme ztrávili v horlivé službě boží, zasluhuje přednost před všemi lety, která pro změkčilost smyslného života nepozorovaně ubíhají bez užitku; neboť všecken čas, kterého neužijeme podle vůle boží a v lásce k němu, je ztracen.

I kdybys od časného rána až pozdě do noci sebe pilněji pracoval a více vykonal než mnozí dohromady, přece to nemá žádné ceny, nekonáš-li to pro Boha. I kdyby ti tvá práce získala slávu před světem, před Bohem jsi ubohý, chudý a opovržený, hoden, abys byl v soudný den s hanbou zavržen.

Až posavad jsi sloužil tvorům a povoloval převráceným náklonnostem přirozenosti; jaká čest, jaký prospěch ti z toho vzešel?

Není v tom veliká pošetilost, hledáš-li mimo sebe, čeho tam nelze nalézt? Je-li k tvé spokojenosti potřebí něčeho velikého, zvláštního, podivuhodného, pak vejdi do vlastního nitra, místo abys mimo sebe těkal, a nalezněš v Bohu, v hloubi svého srdce všecko, a sice v takové plnosti, že zvoláš se sv. Augustinem: „Nemluvte mi více o pozemských radostech, bohatství a veličinách; všecka hojnost, která je mimo Boha, není nic jiného, nežli ubohost a chudoba.“

Co ti zbude jiného v okamžiku, až pomínou

všecky tyto prázdné a hluché radosti, jichž se u tvorů dožebýváš, nežli omrzlost, že se tak brzy poděly, nežli zahanbení, že pro takové maličkosti jsi zanedbával Boha a své spasení, nežli trvalé hoře a ustavičná touha, která tě nepřestává trápit? Jen dobré skutky, které jsi vykonal z lásky k Bohu, dodávají ti útěchu a jistotu pro hodinu smrti.

Pocty a rozkoše, jichž užíváš, jmění, jímž vládneš, přátelé a příznivci, které bez bázně a bez ohledu na Boha zbožňuješ a pilně se varuješ, aby ses jim v něčem neznelíbil, ti tě v hodině smrti opustí, a potom pozdě poznáš, že se člověk marně opírá o přátele, kteří v té chvíli pomoci nemohou. •Volal jsem na přátele své, a oni oklamali mne• (Pláč I, 19).

Vmysli se, že stojíš u smrtelného lože onoho bohatce, který umíraje volal: •Drazí přátelé, nemůžete mi z mého nebezpečného postavení pomoci? Nenechte mne umřítí!• A když mu odpověděli, že nemohou, že není proti smrti léku, tu prý zvolal: •Ó strašná pošetilost lidská! Ó marnosti světská! Žena a děti, pro něž jsem pracoval a se lopotil, svůj život a snad i spasení v sázku vydával, abych je obohatil, v tomto strašném postavení mne opouštějí, a nemohu od nich doufat ani nejmenší pomoci. Lépe by bylo bývalo, kdybych byl obrátil čas, starosti, práci a jmění k věrné službě boží, kdybych si byl získal přátele, kteří

by mne nyní neopustili a v největší bídě mi byli nápomocni. Ó Bože, kdybych žil ještě několik let, změnil bych život a zařídil bych jej podle slov evangelia.*

Vžij se v postavení tohoto člověka, učiň předsevzetí, která by sis na jeho místě přál; začni vážně jednati nyní, dříve nežli tě překvapí poslední okamžik, a nežli nastane noc, v níž nikdo pro spasení duše nic více konati nemůže.

Největší nesnáze působí vášně, která u tebe převládá; ta tě ochromuje a je příčinou všeho nepořádku u tebe. Přemůžeš-li ji, nic nebude ti překážeti v tvém rozhodnutí, abys Bohu zcela náležel.

KAPITOLA LXXXII.

CHCEŠ-LI NALÉZTI POKOJ SRDCE, MUSÍŠ VE VŠEM HLEDATI BOHA SAMÉHO.

Tomu, kdo touží po dokonalosti, je velice důležité, aby si zachoval duševní klid. Dábel, který dobře ví, jaký má význam tento pokoj, dává si všemožnou práci, aby tě o něj připravil. Pozbude-li člověk pokoje, ztratí také brzy milost boží. Pekelný nepřítel se podobá velice oněm rybářům, kteří v kalných vodách nejlépe loví.

Musíme tudíž dávat bedlivý pozor, abychom si tento pokoj zachovali nejen v dobách příznivých, ale i v neštěstí, v nejprudším a dlouho trva-

jícím pokušení, ba i při svých nedokonalostech a hříších.

Pokušení by nám měla býti k útěše, místo aby nás snad znepokojovala, protože jsou zřejmými důkazy našeho předurčení. Dábel nenapadá své, ale dítky boží; proti těmto se rozkacuje všecken jeho hněv: připomíná psy, kteří štěkají a se vrhají ne na známé, ale na cizí lidi.

Když P. Baltasar Alvarez byl těžce pokoušen nedůvěrou stran svého spasení, zjevil Bůh svatě Terezii, jejíž byl duchovním vůdcem, že je muž vynikající svatosti. Převraceli bychom tedy pořádek věcí a znepokojovali bychom se bez příčiny, kdybychom malomyslněli pro pokušení. Jistě že není žádné zlé, ujišťuje-li nás Bůh nejlepším způsobem o našem spasení.

Kdybychom nešťastnou náhodou upadli do hříchu, nemáme se tím nechat másti nebo ztráceti mysl, protože jsme znova klesli. Všecken náрек, že jsme stále stejní, že nevidíme žádného polepšení přes všechna předsevzetí, není žádným lékem proti tomu, ale spíše jedem, který nemoc dráždí a zhoršuje.

Je-li duše velice neklidná, jsou všechny prostředky polepšení marné; mysl je pobouřená a zatemněná, úsudek zmatený, vůle slabá, nestálá, jako v mdlobách: člověk je nepřístupný vnuknutím Ducha sv. a nemůže nic poříditi.

Když člověk klesne, má se klidně obrátit k Pánu

Bohu a vyznat před ním, že by bez jeho zvláštní milosti byl zhřešil ještě více; má jej prositi v hluboké pokoře za odpuštění, s upřímnou lítostí a pevným předsevzetím, že se chce polepšiti. Takové vyznání z hříchů žádá Pán.

Kdo se potom ještě znepokojuje a stále se vrací ke svým vrtochům, stále se sám sebe ptá, zdali se dobře zpytoval, zdali všechno dobře řekl, zdali byla jeho lítost upřímná a dostatečná, zdali jsou mu všechny hříchy odpuštěny, takový člověk chová myšlenky, které Boha těžce urážejí.

Kdykoliv na člověka přijde nějaká takováto úzkost, může býti jist, že to pochází od ďábla nebo ze slabosti hlavy nebo od obou zároveň, ale *nikdy* od Boha, neboť on je Bůh pokoje a jen v pokoji má zalíbení, jak nás ujišťuje žalmista: „A učiněno jest místo jeho v pokoji“ (Žalm LXXV, 3).

Obyčejně je příčinou tohoto nepokoje *sebeláska*, která si žádá příliš horlivě a směle jistoty stran spasení, jako bychom Bohu nechtěli nic býti dlužni, jako bychom chtěli vypovědět jeho spravedlnosti, že u nás nic nesmí pohledávat, a chtěli spoléhati více na své vlastní skutky, nežli na jeho milosrdenství. Stále bychom se těšili z velikého pokoje, a byli bychom nejšťastnějšími lidmi na světě, kdybychom hledali jen Boha, ježto není možné, abychom v něm nenalezli všechno, čeho si může člověk přát.

•Nešťastná je duše opovážlivá,• praví sv. Augustin, •která se od tebe vzdálí a doufá, že najde něco lepšího, nežli jsi Ty• (Vyznání VI, 16).

KAPITOLA LXXXIII.

ČINIT VŠECKO, CO CHCE BŮH, ZNAMENÁ MILOVATI JEJ A JEMU PODLE JEHO VŮLE SLOUŽITI.

Nic není na světě příjemnějšího, nežli Boha z celého srdce milovati a jemu sloužiti; všechno ostatní pochází z hříchu a vede jen k záhubě.

Dokonalý člověk světa odumřel: •Nebo zemřeli jste a život váš skryt jest s Kristem v Bohu• (Kol. III, 3).

Jako je mrtvý člověk bez citu a lhostejný, nakládáme-li s ním jako s králem nebo jako s žebrákem, posadíme-li jej na trůn, nebo šlape-me-li po něm nohama, hýčkáme-li jeho tělo, nebo řežeme-li je, tak také se nenechá přivést dokonalý člověk z duševní rovnováhy žádnými nehodami nebo událostmi. Jako pocty a bohatství jej nepozdvihují, tak také jej zármutek, pohrdání, nemoci neskličují, ba ani nejméně se ho nedotýkají.

Zdálo by se, že je bez citu; a je také, ovšem ne podle nižší smyslové stránky, na kterou Bůh někdy dopouští k dobrému člověka, že je dotčena, ale podle rozumové vyšší stránky, v níž Bůh

jeho všecku radost a neohroženost založil. Náleží úplně Bohu, všechno ostatní je mu lhostejno.

Vidí-li, že něco slouží ke cti a slávě boží, cítí a okouší takovou radost, že mu ji ani ztráta celého světa odnítí nemůže. Nic ho na světě nemůže zarmoutit, jediné co Boha uráží, nebo jemu se nelíbí.

To znamená tedy Boha milovati a jemu doopravdy sloužiti, chce-li člověk, co on chce, a nechá-li stranou všechna jiná přání, byť by byla sebe světější.

Často se myslívá, že k svatosti je potřebí velikých a mnohých skutků, a přece nás k ní Bůh chce vésti kratší cestou, která záleží v tom, že *méně konáme a mnoho trpíme.*

Za času sv. Ludvíka, krále francouzského, se nepochybovalo o tom, že Bůh odmění svatost svého sluhy dobytím sv. země. Bůh však jej odměnil ne vítězstvím v Egyptě a v Palestině, ale vítězstvími, kterých dosáhl nad samým sebou, v zajetí, v nemoci a při smrti.

Někteří lidé by rádi udělovali hojné almužny k posvěcení sebe, a rádi by vládli velikým jměním, aby mohli pomáhati chudým v nouzi; Bůh však, který je miluje, vidí v bohatství nebezpečí, že by mohli zahynouti a zajistil v chudobě jejich spasení. Nesčíslné duše velebí nyní v nebi chudobu, tento veliký prostředek své svatosti, tak jako nesčíslní lidé bohatí proklínají v pekle bohatství, které je uvrhlo do záhuby.

Je příliš těžko být bohatým bez velikých starostí a nebýt při tom trápen těžkými pokušeními; obojí překáží službě boží, ježto starosti člověka rozptylují a pokušení často od Boha vzdalují.

Člověk žije stále klidně, nemá-li, o co by přišel. Jako zasluhuje přednost skromný příbytek při stálém tělesném zdraví před velikým palácem, v němž leží někdo nemocen, tak je také lépe žít spokojeně v chudobě, nežli v stálém rozčilování nad bohatstvím. Právě v tom je veliké tajemství, abychom nechali Pána Boha hospodařiti; on ví nejlépe, co slouží jemu ke cti a nám k spasení.

Naše kříže mají být ty, které nám Bůh posílá, a ne které bychom si vybírali my; ty by nám měly být stále podezřelé, protože je v nich nebezpečí, že se tu mísí sebeláska nebo marnivost, nebo touha líbiti se duchovnímu vůdci.

Sebeláska naplňuje peklo; ta je vinna, že naše dobré skutky ztrácí na své ceně, že se nelíbí Bohu, co by se mu jinak líbilo, protože se nikdy neřídí vůlí boží.

Je lépe nedosáhnouti toho, co nemáme, nežli míti, čeho si přejeme a čím si škodíme, nebo záhubu připravujeme. Kdo chce jen to, co Bůh chce, má všechno.

Je pravda, že Bůh volá všechny k spasení, ale ne všechny k stejnému stupni blaženosti; proto nemají zpovědníci užívatí stejných pravidel pro všechny, ježto by tím mařili úmysly Ducha sv.,

který nechce vésti všechny po stejných cestách. Takoví jsou stále nespokojení, neklidní, protože nejsou tam, kde by podle vůle boží měli být.

Bůh nežádá od každého totéž; dlouhá rozjímání, přísné kající skutky nejsou jistými prostředky spasení pro všechny. Tytéž věci, které jednomu prospívají, mohou druhému škodit, jak denní zkušenost učí.

Pravá láska boží nežádá nic více, nic méně a nic jiného, než co Bůh chce a jak to chce.

Bylo by jistější a prospěšnější žít v nesčíslných příležitostech ke hříchu, kdyby to Bůh chtěl, nežli proti jeho vůli přebývat na poušti a na nejsvětějším místě světa.

Člověk může přijít ke zkáze i tam, kde nevidí žádné nebezpečí; ale ničeho se nemusí obávat, je-li s Bohem a dává-li se ve všem od něho vésti.

„Kdo mne následuje, nechodí ve tmě,“ praví věčná Pravda (Jan VIII, 12). Kéž by všichni křesťané tento hlas slyšeli a dobře uvažovali!

O B S A H:

I. Jakou cenu má čas	5
II. Jak jsou pošetilí, kdo ztrácejí čas	7
III. Čas je krátký, všechno pomíjí	9
IV. Jak lze ztracený čas nahradit?	11
V. Smrt je ohlas života	14
VI. Co je lepší: Časná smrt nebo dlouhý život? .	17
VII. O cíli člověka	20
VIII. Zanedbávání spásy	21
IX. O své spasení máme pečovat ustavičně	23
X. O svém spasení máme pracovat s bázní	25
XI. O předurčení	27
XII. Naše předurčení závisí také na nás	30
XIII. O bázni lidské	31
XIV. Nemáme se stydět za následování Krista . . .	34
XV. Utrpení	36
XVI. Naše utrpení jsou menší, nežli svými hříchy zasluhujeme, a svědčí o naší ctnosti	39
XVII. V nemoci se máme podrobiti vůli boží . . .	42
XVIII. Že máme utrpení z ruky boží vděčně při- jímati	45
XIX. Od Ježíše Krista se máme učit trpělivosti v křížích	49
XX. O almužně a lakotě	52
XXI. Že je lépe rozdávat almužnu nežli obohacovati příbuzné	54
XXII. Jak pošetile jednají ti, kdož myslí jen na obo- hacení příbuzných a přátel	57
XXIII. O samotě a o poklescích v obcování s ji- nými	52
XXIV. O lásce k bližnímu	69
XXV. O pýše	65
XXVI. O pokoře	67
XXVII. O hříchu	69

XXVIII. Jak máme želeť, že jsme hříchem ztratili Boha	71
XXIX. Bůh nenávidí hříchu, proto se ho musíme vystríhati	73
XXX. Odkládati s opravdovým polepěním je nebezpečné	75
XXXI. Je velmi nebezpečné odkládati polepění až na čas nemoci	77
XXXII. Nemáme odkládati s obrácením ani na okamžik	79
XXXIII. Poslední hřích	81
XXXIV. O hříchu všedním	83
XXXV. Rozjímání o umučení Krista Pána je účinný prostředek, abychom se všech hříchů uvarovali	85
XXXVI. Zádost učinění	87
XXXVII. O zpovědi	89
XXXVIII. Jak strašné je zamlčeti ve zpovědi hřích těžký	90
XXXIX. Povzbuzení k upřímnosti ve sv. zpovědi	92
XL. Svědomí	94
XLI. Hříšné svědomí působí veliká muka	95
XLII. Hříšné svědomí činí člověka bázlivým	97
XLIII. Zásady, podle kterých se máš spravovati ve svědomí	99
XLIV. Pravidla pro osoby úzkostlivé	101
XLV. O smrti	103
XLVI. Umět dobře umřít zasluhuje přednost před všelikým jiným uměním	106
XLVII. Umřeme jen jednou, proto je umění umřít dobře nejvýš důležité	108
XLVIII. Na smrt máš být stále připraven	109
XLIX. Často si lidé při smrti naříkají na svůj špatný život	110
L. Radost dobrých lidí a zármutek zlých při smrti	111
LI. Šťastná smrt	113

LII. Lépe je dát sloužiti mše svaté za života, nežli po smrti	115
LIII. Poslední pomazání	117
LIV. Poslední pomazání máme přijmouti při plném vědomí	119
LV. O soudu	120
LVI. Zděšení hříšníkovo na soudu božím	122
LVII. Peklo	124
LVIII. O ohni pekelném	126
LIX. O ostatních mukách v pekle	127
LX. Tresty pekelné jsou věčné	128
LXI. Nebe	130
LXII. Každý ctnostný skutek obdrží odplatu na nebi	132
LXIII. O důstojnosti duše	134
LXIV. Že se nemáme pro spasení duše žádné námahy štítiti	135
LXV. Mnozí starají se málo o svou duši	136
LXVI. Horlivost pro spasení duší	138
LXVII. Prostředky k získání duší	140
LXVIII. O dobrém příkladu	142
LXIX. Další prostředky k získávání duší	143
LXX. Máme se stále modlit za to, aby jméno boží bylo ctěno	146
LXXI. Že se máme podle sil starati o dobré dělníky na vinici Páně	148
LXXII. Jedním a týmž skutkem můžeme pomáhati hříšníkům a ubohým duším v očistci	149
LXXIII. O dokonalosti	151
LXXIV. Dokonalost nám má obzvláště ležet na srdci	152
LXXV. Naše lenivost překáží velice dokonalosti	154
LXXVI. Nesečtní lidé zanedbávají milosti, jimiž by se mohli stát dokonalými	155
LXXVII. O víře	156
LXXVIII. O naději	159
LXXIX. O lásce boží	163

LXXX.	Málokdo miluje Boha dokonale	166
LXXXI.	Všecka práce, která nesměřuje k Bohu, je ne- užitečná	168
LXXXII.	Chceš-li nalézt pokoj srdce, musíš ve všem hledat Boha samého	171
LXXXIII.	Činit všechno, co chce Bůh, znamená milovat jej a jemu podle jeho vůle sloužit	174

